

รายงานการวิจัย

เรื่อง คำนิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง
ระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาครู
ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก

วรรษัย เยาวปาลี

วิทยาลัยครูเพชรบุรี กรมการฝึกหัดครู
โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

รายงานผลการวิจัย

ชื่อโครงการ	คานิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาครู กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก
ทุนอุดหนุน	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประจำปี 2524 - 2525
เริ่มทำการวิจัย	เดือนกรกฎาคม 2524
สถานที่ทำการวิจัย	วิทยาลัยครูเพชรบุรี กรมการฝึกหัดครู
ผู้ทำการวิจัย	ดร.วรชัย เยาวปภาณี

ประกาศศุภกฤตการ

การวิจัยเรื่อง "ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาครู
กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก" ได้ดำเนินการจนบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยดีนั้น ก็ด้วยได้
ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆ หลายฝ่ายด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับความ
กรุณาอนุเมติให้ทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้รับคำแนะนำและให้
คำปรึกษาโดยทั่วไปจาก ดร. วีระ บำรุงรักษา แห่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้รับ
ความช่วยเหลือในด้าน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์รสา สมประสงค์ แห่งวิทยาลัยครูกาญจนบุรี
อาจารย์สนิท ชุนดี แห่งวิทยาลัยครูนครปฐม ดร. โกศล มีคุณ แห่งวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และ
อาจารย์สิทธิชัย คีวัน แห่งวิทยาลัยครูเพชรบุรี ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลก็ได้รับความอนุเคราะห์
และให้คำปรึกษาจาก อาจารย์สนั่น ผนังำ ดร. ศิลก บุญเรืองรอด และ ดร. กฤษณา กรุดทอง แห่ง
กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู ดร. จารึก ชูจิตติกุล แห่งวิทยาลัยครูเพชรบุรี ได้กรุณาให้คำปรึกษา
ในด้านเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล และบุคคลที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการให้ความช่วยเหลือใน
ด้านต่างๆ เกือบทุกด้าน และเป็นกำลังใจช่วยเหลือให้งานวิจัยบรรลุผลสำเร็จอีกท่านหนึ่งก็คือ
อาจารย์อาทร เขาวป่าณี นอกจากนี้ยังมีบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่มีได้กล่าวนามข้างต้นให้ความ
ช่วยเหลืออีกด้วย

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจเอื้ออารีของบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็น
อย่างยิ่ง และขอบขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

วรชัย เขาวป่าณี

25 กรกฎาคม 2526

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัย

เรื่อง ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย
ของนักศึกษาครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก

การวิจัยนี้ มุ่งทำการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อแสวงหาความรู้ในอันที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร และกระบวนการให้การศึกษอบรมแก่นักศึกษาครูให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น ในด้านการพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย โดยมีปัญหาเชิงวิจัย 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาคูรมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยในระดับใด
2. องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง และการศึกษอบรม มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร
3. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยโดยแต่ละประการ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษภาคปกติของวิทยาลัยครูในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก อันได้แก่ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยครูละ 96 คน รวม 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติไค-สแควร์ การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมที่นักศึกษาครูจำนวนมากที่สุดมีอยู่ในระดับต่ำ รองลงไปเป็นระดับปานกลางและระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบคุณธรรม และความ-

เชื่อใจบุคคลอื่น คำนิยมหนักศึกษาจำนวนมากที่สุดมีอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปเป็นระดับต่ำและระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คือ เอกัตบุคคล การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม และค่านิยมหนักศึกษาคูจำนวนมากที่สุดมีอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปเป็นระดับสูง และระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ความมีเหตุผล และความเสมอภาค แต่ถ้าวิจารณาจำแนกออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีระดับค่านิยมปานกลางขึ้นไปกับระดับต่ำ ก็จะพบว่า นักศึกษาคูจำนวนมากที่สุดมีค่านิยมในทุกด้านตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป ยกเว้นค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่นเพียงประการเดียวที่ระดับต่ำมีจำนวนนักศึกษามากที่สุด

2. องค์ประกอบทางค่านิยมหลัง อันได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ส่วนองค์ประกอบทางค่านิยมการศึกษาระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทุกคู่เท่ากับ 0.30118 และ 0.24918 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 และ 0.05 ตามลำดับ ในการนี้จำแนกความสัมพันธ์ออกสองชุด คือ ชุดตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงก่อให้เกิดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทุกคู่เท่ากับ 0.30118 อันเป็นค่าสูงสุด ได้แก่ ระดับชั้น และจริยธรรม กับค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และชุดตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงก่อให้เกิดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทุกคู่เท่ากับ 0.24918 อันเป็นการรองลงมา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์กับค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น ทั้งนี้ค่านิยมระบบคุณธรรมมีความสัมพันธ์กับทั้งสองชุด

3. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยแต่ละประการ ซึ่งได้แก่การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความมีเหตุผล ระบบคุณธรรม เอกัตบุคคล ความเชื่อใจบุคคลอื่น ความเสมอภาค การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันจำแนกออกเป็นสองชุด คือ ชุดค่านิยมเชิงการรวมกลุ่ม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบคุณธรรม เอกัตบุคคล การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม และชุดค่านิยมเชิงเหตุผล ประกอบด้วยความมีเหตุผล ระบบคุณธรรม และความเชื่อใจบุคคลอื่น ทั้งนี้ค่านิยมระบบคุณธรรมเป็นองค์ประกอบทั้งสองชุด

Summary of the Research Project

Name of the project : Values Contributing to Political Development in
Democracy of Student-Teachers in the Western
Region Teachers' Colleges.

Financial support : Office of the National Culture Commission.
The Years 1981-1982

Beginning : July 1981

Research centre : Petchburi Teachers' College, Department of
Teacher Training.

Researcher : Dr. Worachai Yaowapanee.

Research Summary

Values Contributing to Political Development in Democracy of Student-Teachers in the Western Region Teachers' Colleges

The main objective of the research was to find out means of improving the curriculum and the teaching-learning process in developing values contributing to promoting a democratic system among student-teachers.

There were three main research problems:

1. What levels do student-teachers have of the values contributing to political development of a democracy ?
2. Was there a relationship between the background and education factors and values contributing to political development in a democracy of student-teachers ?
3. How did the values contributing to political development in a democracy relate among them ?

The research population was the in-time student teachers in four teachers' colleges in the Western Region of Thailand; those were: Karnchanaburi Teachers' College, Nakornpathom Teachers, College, Chombung Village Teachers' College and Petchburi Teachers' College. The research samples were three hundred and eighty student teachers; ninety six student teachers were selected by random sampling technique from each teachers' college. Data were collected by the questionnaire technique. The statistical methods used in the data analyzing process were chi-square, canonical correlation and factor analysis.

(2)

The research findings were:

1. The values which the largest number of student teachers maintained in the low level, the lesser maintained in the medium level, and the least maintained in the high level were political participation, Merit system, and trust. Values which the largest number of student teachers maintained in the medium level, the lesser maintained in the low level, and the least maintained in the high level were individualism, civic responsibility, and group activity. Values which the largest number of student teachers maintained in the medium level, the lesser maintained in the high level, and the least maintained in the low level were rationality and egalitarianism. Whenever the degree of each value was divided into two levels: the medium level and over, and the low level, the largest number of student teachers maintained the medium level and over in every value except trust which was maintained in the low level.

2. There was no relationship between background factors: sex, age, residence, and economic level of family and values contributing to political development in democracy but there was a relationship between educational factors: class, academic achievement, family socialization attitude, teacher educating attitude, and reasoning morality and values contributing to political development in democracy, having the values of canonical correlation coefficient equal to 0.30118 ($p = 0.00$) and 0.24918 ($p = 0.05$). Then there were two suits of relationships. The first had the canonical correlation coefficient equal to 0.3118 was highly influenced by the relationship between civic responsibility and some variables of educational factors: class, reasoning morality. The second had the canonical correlation coefficient equal to 0.24918 was highly influenced by the relationship between a group of values: rationality, merit system, and trust and some variables of educational factors: academic achievement,

The relationships among values contributing to political development in democracy were grouped into two factors. The first named values oriented to grouping factor composed of political participation, merit system, individualism, civic responsibility, and group activity. The second named values oriented to reasoning factor composed of rationality, merit system, and trust. It was noticeable that the merit system value was the component of both factors.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	แนวความคิดภูมิหลังของปัญหาเชิงวิจัย.....	1
	ปัญหาเชิงวิจัย.....	9
	สมมุติฐานการวิจัย.....	10
	ความจำเป็นและความสำคัญของการวิจัย.....	11
	ขอบเขตของการวิจัย.....	12
	คำอธิบายศัพท์และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	12
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	16
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
	กลุ่มตัวอย่าง.....	32
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	33
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
	การจัดกระทำกับข้อมูล.....	39
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4	ผลการวิจัย.....	43
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	43
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อ 1.....	47
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อ 2.....	51
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อ 3.....	53

บทที่	หน้า
5 บทขอ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	54
บทขอ	54
สรุปผลการวิจัย	56
อภิปรายผลการวิจัย	58
ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	76
ภาคผนวก ก	77
ภาคผนวก ข	97

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ชั้น และวิทยาลัยครู.....	32
2 ข้อคำถามในแบบสอบถามที่วัดหัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย.....	95
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น.....	98
4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	98
5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา.....	98
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	99
7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	99
8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อการ เลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว... ..	99
9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อการสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์.....	100
10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับจริยธรรม.....	100
11 การแบ่งระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย โดยใช้คะแนนจากแบบสอบถามเป็นเกณฑ์.....	101
12 คะแนนเต็ม พิสัย คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมที่เอื้อต่อ การพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย.....	102
13 ผลการวิเคราะห์ระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย..	103
14 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R_c) ระหว่างชุดตัวแปรภูมิหลังกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนา ทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย.....	103
15 สัมประสิทธิ์การถดถอยในสมการความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรภูมิหลังกับค่านิยมที่เอื้อ ต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย.....	104
16 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R_c) ระหว่างชุดตัวแปรการศึกษาอบรมกับค่านิยมที่เอื้อต่อ การพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย.....	105
17 สัมประสิทธิ์การถดถอยในสมการความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรการศึกษาอบรมกับ ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย.....	105

ตาราง	หน้า
18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตย โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ก่อนหมุนแกน.....	106
19 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตย โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ หลังหมุนแกนแบบวาริแมก (VARIMAX ROTATED FACTOR MATRIX).....	107

การวิจัยนี้มุ่งทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อแสวงหาความรู้ในอันที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษาอบรมแก่นักศึกษาคูในด้านการพัฒนาค่านิยมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

แนวความคิดมูลหลังของปัญหา เชิงวิจัย

แนวความคิดมูลหลังของปัญหาเชิงวิจัยนั้น มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึง 4 ประการ คือ ลักษณะการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความสำคัญของการพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเมือง การปลูกฝังและการพัฒนาค่านิยม และความสำคัญของการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมทางการเมืองให้นักศึกษาคู ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

1. ลักษณะการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในการที่จะพิจารณาถึงความเห็นว่า ประเทศใดมีการพัฒนาทางการเมืองหรือไม่เพียงใดนั้น โคลแมน (Coleman) ได้เสนอหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาไว้ 3 ประการ คือ ความจำแนกทางการเมือง (differentiation) ความเสมอภาค (equality) และสมรรถวิสัย (capacity) (Coleman, 1965:15) ซึ่งความจำแนกทางการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองนั้นจะต้องมีสถาบันหลักทางการเมืองต่างๆ ที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างชัดเจนทั้งในส่วนหน้าที่ทางการเมืองโดยตรงและโดยอ้อม เช่น มีฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติ พรรคการเมือง เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มหลากหลายต่างๆ (pluralism) ในสังคมด้วย เช่น กลุ่มพ่อค้า กลุ่มกรรมกร กลุ่มทหาร กลุ่มนิสิตนักศึกษา เป็นต้น ประเทศใดที่ใคร่ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองสูงก็ย่อมจะมีการแยกแยะให้เห็นสถาบันต่างๆ และการแสดงบทบาทของสถาบันอย่างชัดเจนและมีความคล่องตัว มีอำนาจและมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างเพียงพอ ความเสมอภาค หมายถึง ระบบการเมืองนั้นมีการตัดสินโดยใช้เหตุผลและมีความเท่าเทียมกันสำหรับทุกคน เครื่องมือสำคัญในการตัดสินก็คือกฎหมาย และเป็นระบบการเมืองที่สามารถระดมสรรพกำลังของประชาชนให้กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่รัฐต้องการได้ เป็นการเปิดโอกาส

ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สมรรถวิสัย หมายถึงระบบการเมืองที่สามารถสร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมือง มีประสิทธิภาพในการบริหาร และบริหารด้วยระบบคุณธรรม สามารถสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมได้ และสามารถสร้างองค์การต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพในการสนองความต้องการทางการเมืองและสังคม

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ประเทศที่มีพัฒนาการทางการเมืองก็ไม่จำเป็นจะต้องปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นถ้าจะพิจารณาการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากจะใช้หลักเกณฑ์ทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้วก็จะต้องพิจารณาอีกว่า ระบบการเมืองของประเทศนั้นดำเนินการโดยยึดหลักประชาธิปไตยหรือไม่ หรือที่เรียกว่า ความเป็นประชาธิปไตย (democraticness) ซึ่ง ธีรวัดน์ วงศ์เพ็ญ ได้เสนอให้พิจารณาจากลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (political participation) โดยดูว่ารัฐบาลได้มาจากประชาชนหรือไม่ ประชาชนเป็นผู้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนหรือไม่ เจตจำนงของประชาชนได้รับการตอบสนองมากน้อยเพียงใด และประชาชนมีส่วนในการกำหนดนโยบายของประเทศมากน้อยเพียงใด ประการที่สอง การมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมือง โดยดูว่ามีการยอมรับฟังและให้ความคุ้มครองซึ่งความคิดเห็นของประชาชนหรือไม่เพียงใด เช่น เปิดโอกาสให้หนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลและข้าราชการ ห้างนี้จะต้องอยู่ในขอบเขตอันควร ประการที่สาม การคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของประชาชน โดยดูว่าสิทธิพื้นฐานต่างๆ ของประชาชน เช่น การครอบครองทรัพย์สิน การประกอบอาชีพ การเลือกที่อยู่อาศัย เป็นต้น ได้รับความคุ้มครองหรือไม่ และประการที่สี่ ความเท่าเทียมในสิทธิทางการเมือง โดยดูว่าประชาชนทุกระดับชั้นไม่ว่าฐานะค้ำหรือยากจนเพียงใดก็ได้รับสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมกันหรือไม่ เป็นต้นว่าสิทธิในการเลือกผู้บริหารประเทศ (ธีรวัดน์ วงศ์เพ็ญ 2518 : 40-44) กล่าวโดยสรุป คุณความเป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องดูว่ามีการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนหรือไม่ นอกจากนี้ ลิปเซท (Lipset) มีความเห็นว่า ลักษณะของระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยนั้นมีประเด็นพิจารณา 3 ประการคือ ประการแรกมีความเชื่อทางการเมืองหรือมีสูตรการเมือง (political formula) ที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินว่าสถาบันทางการเมืองใดจะเป็นพรรคการเมือง สื่อมวลชนที่เป็นอิสระ ฯลฯ มีความชอบธรรม กล่าวคือ สถาบันทางการเมืองได้รับการยอมรับจากประชาชนรวมกันว่ามีความชอบธรรม ประการที่สองมีผู้นำทางการเมืองคณะหนึ่ง

ทำการบริหารประเทศในฐานะที่เป็นรัฐบาลเป็นสมัยๆ ไป ประการที่สามมีคณะบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง หรือมากกว่าพยายามรณรงค์กับฝ่ายรัฐบาลเพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้แก่พรรคการเมืองฝ่ายค้านด้านอื่นๆ (Lipset, 1963:45-46 อ้างอิงมาจาก ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519 : 61)

เมื่อนำเอาหลักเกณฑ์ที่กล่าวแล้วข้างต้นมาใช้พิจารณาเปรียบเทียบลักษณะการเมืองของไทยก็ย่อมจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเมืองของไทยในปัจจุบันน่าจะยังกล่าวไม่ได้ว่ามีพัฒนาการทางการเมือง

2. ความสำคัญของการพัฒนาการเมืองที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ย่อมจะต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการด้วยกัน ในกรณีนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้กล่าวถึงการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยว่ามี 2 แนวทาง คือ แนวทางแรก พิจารณาลักษณะและปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นพื้นฐานสำคัญซึ่งมีผลต่อลักษณะรูปแบบทางการเมือง โดยดูจากความมั่งคั่งและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ระดับการพัฒนาทางอุตสาหกรรม ระดับความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมืองใหญ่ และความก้าวหน้าของสื่อมวลชน แนวทางที่สอง พิจารณาทางวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) ได้แก่ ความเชื่อ โลกทัศน์ และทัศนคติทางการเมืองของประชาชน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519 : 60-61) เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาทางการเมือง

กมล สมวิเชียร ได้เน้นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของชาติหนึ่งชาติใดย่อมมีผลโดยตรงและอ้อมต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศนั้นๆ แต่ผลดังกล่าวจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อีกมาก ซึ่งนักรัฐศาสตร์ยังไม่สามารถจะพิสูจน์หรือคาดคะเนถึงอิทธิพลของมันได้ชัดเจน เช่น ลักษณะภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามก็มีความเห็นว่า ระบบเศรษฐกิจดีแล้วระบบการเมืองจะดีตามไปด้วย หรือที่เคยพูดกันโดยไม่คิดว่าเป็น "ดาทองอิมแลวประชาธิปไตยจะมีตามมา" นั้นไม่เป็นความจริงแน่นอน อิทธิพลทางเศรษฐกิจน่าจะมีความหมายต่อระบบการเมืองน้อยกว่าวัฒนธรรมการเมือง ... ตัวอย่าง เช่น ลิซิด ธีร์เวคิน ได้ชี้ว่า อินเดียนั้นเป็นตัวอย่างของประเทศที่ประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศที่มีความยากจนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมืองอินเดียนั้น

ซึ่งมีลักษณะ "สันติและไม่ใช้กำลัง (peace and non-violence)" ในการนี้แม้ว่า กมล สมวิเชียร ไม่นับใจที่จะยอมรับโดยสนิทใจว่า ระบบการเมืองอินเดียเป็นประชาธิปไตยและมีวัฒนธรรมเป็นแบบ "สันติและไม่ใช้กำลัง" แท้จริง แต่ก็เห็นด้วยกับสมมุติฐานที่ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละชาติมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของชาตินั้นๆ (กมล สมวิเชียร 2520 : 47-48) และ อัลมอนด์ (Almond) ก็เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมการเมืองว่า ทุกระบบการเมืองย่อมมีแนวปฏิบัติการโดยเฉพาะ โดยวัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นตัวปฏิบัติการ (actor) ของระบบการเมืองนั้น (Almond, 1956: 34-42 citing Pye, 1972:7) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบการเมืองของประเทศใดๆ ก็ตามจะมีเสถียรภาพมั่นคงและมีความเจริญก้าวหน้า หรือที่เรียกว่ามีพัฒนาการทางการเมือง สิ่งที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญประการหนึ่งก็คือ การมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความเหมาะสมของประชาชนประเทศนั้นๆ ดังเช่น ความสำเร็จของการปกครองของระบอบประชาธิปไตยก็ย่อมขึ้นอยู่กับความเจริญของวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน

วัฒนธรรมเป็นวิถีหรือค่านิยมแห่งชีวิตของชุมชนหนึ่งซึ่งอยู่ร่วมกันในที่หนึ่งหรือประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะ (อนุমানราชชน 2514:9) โดยวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั้งหมด (กมล สมวิเชียร 2520:45) ดังนั้น จึงอาจนิยามวัฒนธรรมทางการเมืองว่า เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องและเหมาะสมกับระบบการเมือง เป็นต้นว่า วัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยก็คือวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของประชาชนที่เหมาะสมสอดคล้องกับระบบการเมืองประชาธิปไตย แต่ก็อาจเป็นความหมายที่กว้างและไม่ชัดเจนเพียงพอ อัลมอนด์และเพาเวลล์ (Almond and Powell) ได้อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นกระสวน (pattern) แห่งเจตคติ (attitude) และทัศนะมุ่งหมาย (orientation) ทางการเมืองของสมาชิกในระบบการเมืองแต่ละระบบ ซึ่งมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ทัศนะมุ่งหมายเชิงภูมิปัญญา (cognitive orientation) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองและความเชื่อทางการเมือง ลักษณะที่สอง ทัศนะมุ่งหมายเชิงจิตวิสัย (affective orientation) ได้แก่ ความรู้สึกต่างๆ ที่มีต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองหรือองค์การทางการเมืองทั้งทางด้านการยอมรับและไม่ยอมรับ ลักษณะที่สาม ทัศนะมุ่งหมายเชิงประเมิน (evaluative orientation) ได้แก่ การพิจารณาตัดสินและลงความเห็นต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการเมือง โดยปกติก็จะรวมถึงการมีค่านิยมเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองด้วย (Almond & Powell, 1966:50) ส่วนพาย (Pye)

ได้ให้นิยามไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นหน่วยรวม(set)แห่งเจตคติ ความเชื่อ และความ
 รู้สึกที่มีระเบียบและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง และเป็นตัวกำหนดข้อสมมุติและกฎ
 ระเบียบต่างๆ แห่งการแสดงพฤติกรรมในระบบการเมือง โดยวัฒนธรรมทางการเมืองจะรวม
 ทั้งในส่วนที่เป็นแนวความคิดทางการเมืองและปทัสถาน(norm)แห่งการปฏิบัติทางการเมือง ดังนั้น
 วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นส่วนแห่งพฤติกรรมทางการเมืองในส่วนรวมๆ ที่มีผลมาจาก
 คุณลักษณะเชิงจิตวิทยาและแนวความคิดทางการเมือง (Pye. 1966: 104-105) จากนิยามดังกล่าว
 แล้วย่อมชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และค่านิยม
 ทางการเมือง

ค่านิยม(value) เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่ง
 จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับระบบการเมือง ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี
 ได้นิยามค่านิยมไว้ว่า เป็นสภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อถือ(หรือนิยม)ว่า ควรยึดมั่น
 หรือควรกระทำ เพื่อจะได้บรรลุถึงความมุ่งหมายของตัวเราเองหรือของสังคมที่เราอาศัยอยู่
 (สาโรช บัวศรี 2525: 3) โรคิช (Rokeach) นิยามว่า ค่านิยม คือ ความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมี
 ลักษณะถาวร เชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือ
 สังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือหรือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

(Rokeach. 1968: 5 อ้างอิงมาจาก สุนทร โคมินและ สนิท สัมครการ 2522: 13) จาก
 นิยามดังกล่าวย่อมชี้ให้เห็นว่า ค่านิยมมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของเราเป็นอย่างมาก

สุนทร โคมิน และ สนิท สัมครการ ได้กล่าวถึงหน้าที่หรือบทบาทของค่านิยมไว้ 4 ประการ
 คือ ประการที่หนึ่ง ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติ ประการที่สอง ค่านิยมจะ
 เป็นฐานในการตัดสินใจและแกไขข้อขัดแย้ง ประการที่สาม ค่านิยมจะเป็นแรงจูงใจในการประพฤติ-
 ปฏิบัติ และประการที่สี่ ค่านิยมจะเป็นตัวช่วยลำดับความต้องการของมนุษย์ (สุนทร โคมิน และ
 สนิท สัมครการ 2522: 22-25) เมื่อเป็นเช่นนี้ค่านิยมจึงมีอิทธิพลยิ่งต่อวัฒนธรรมทางการเมือง
 โดยจะเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดมาตรฐาน การตัดสินใจ การจูงใจ และลำดับความต้องการ
 การแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่ง เวอร์บา (Verba) ได้เน้นว่า ความเชื่อและค่านิยมพื้นฐาน
 (basic belief and value) แม้ว่าจะไม่มีลักษณะเด่นเฉพาะเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทาง
 การเมือง แต่มีอิทธิพลยิ่งต่อแบบแผนของวัฒนธรรมทางการเมือง (Verba. 1965 : 521)

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเครื่องชี้ชัดเจกว่า ในการพัฒนาทางการเมืองเพื่อความเป็นประชาธิปไตยนั้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อความเป็นประชาธิปไตยด้วย

3. การปลูกฝังและการพัฒนาค่านิยม ค่านิยมนั้นเป็นทั้งตัวแปรอิสระ (independent variable) และตัวแปรตาม (dependent variable) ซึ่งค่านิยมที่เป็นตัวแปรอิสระจะมีผลและอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์ทุกคน และในฐานะที่เป็นตัวแปรตามก็จะเป็นผลผลิตของวัฒนธรรม สังคม สถาบัน รวมทั้งแรงผลักดันส่วนบุคคลในการปั้นแต่ง (shape) ค่านิยมขึ้นมา (สุนทรี โคมิน และ สนิท สัมครการ 2522: 35) จากการพิจารณาค่านิยมในฐานะตัวแปรตามก็ย่อมชี้ให้เห็นแหล่งที่มาของค่านิยมของบุคคล โดยบุคคลจะพัฒนาค่านิยมต่างๆ โดยผ่านประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ในการนี้กระบวนการสังคมประภคหรือกระบวนการกล่อมเกล่าจิตใจ (socialization) เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาค่านิยมของบุคคล (Massialas, 1969: 18-39) แต่เนื่องจากค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ดังนั้นในการพัฒนาค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็ย่อมเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองด้วยโดยผ่านกระบวนการสังคมประภคทางการเมือง (political socialization) พาย (Pye) ได้กล่าวถึงกระบวนการสังคมประภคทางการเมืองไว้ว่ามี 4 ชั้น คือ ชั้นที่หนึ่ง ชั้นเริ่มต้นเป็นช่วงที่เด็กได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อความเป็นสมาชิกของสังคม โดยเด็กจะเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม ชั้นที่สอง ชั้นสร้างบุคลิกภาพ เป็นช่วงแห่งการสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคล โดยเริ่มพัฒนาความรู้ ความเชื่อ และประสบการณ์ อันก่อให้เกิดโครงสร้างบุคลิกภาพเบื้องต้น มีความรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีการเลียนแบบทำตัวให้สอดคล้องกับสังคม ชั้นที่สาม ชั้นเรียนรู้ทางการเมือง เป็นชั้นเริ่มเข้าสู่กระบวนการสังคมประภคทางการเมืองเมื่อสิ่งแวดล้อมทางการเมืองต่างๆ มากกระทบ เริ่มตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมทางการเมืองรอบๆ ตัว มีทัศนคติและเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ทางการเมือง ชั้นที่สี่ ชั้นเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นช่วงที่มีความสนใจและเข้าใจการเมืองอย่างลึกซึ้ง เกิดเจตคติและมีทัศนคติทางการเมืองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และค่อนข้างถาวรหรือที่เรียกว่า เกิดบุคลิกภาพทางการเมือง (Pye, 1962: 45-46) ดังนั้น

ค่านิยมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็จะพัฒนาตามขั้นตอนแห่งกระบวนการสังคมประเภททางการเมืองดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ในการปลูกฝังหรือพัฒนาค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็อาศัยกระบวนการวิธีที่เหมือนๆ กันกับการปลูกฝังหรือพัฒนาค่านิยมโดยทั่วไป เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ โศเสนอวิธิการ โศยไชหลัก เค เอ พี (KAAP คือ Knowledge, Attitude, Activity, Practice) ใ้ว่า ขั้นตอนหนึ่ง ปลูกฝังให้รู้จักและเข้าใจค่านิยมที่จะปลูกฝังว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรที่สามารถปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้นได้ เรียกว่าขั้นให้ความรู้ ขั้นที่สอง สร้างเจตคติและความศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อค่านิยม ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เกิดผลสำเร็จก็คือ ผู้ทำหน้าที่ในการปลูกฝัง เรียกขั้นนี้ว่าขั้นสร้างเจตคติและความศรัทธา ขั้นสาม จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติ ซึ่งเป็นกิจกรรมแบบง่าย ๆ และนำไปปฏิบัติในชีวิตจริง เรียกว่า ขั้นจัดกิจกรรมเพื่อฝึกปฏิบัติ และขั้นที่สี่ลงมือฝึกปฏิบัติเพื่อปลูกฝังค่านิยมเรียกว่า ขั้นฝึกปฏิบัติ (เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ 2525: 35 - 36)

สถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังหรือพัฒนาค่านิยมได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันทางสังคมอื่นๆ โดยที่สถาบันครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญในชั้นวางพื้นฐานการปลูกฝังค่านิยม เพราะอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวมากเมื่ออยู่ในวัยต้นๆ ของชีวิต เมื่อเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาเป็นต้นมา สถาบันการศึกษาก็เข้ามามีอิทธิพลในการปลูกฝังค่านิยมและสามารถกล่าวได้ว่า เกือบทุกประเทศได้ใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองจากการศึกษาวิเคราะห์ของ อัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond & Verba) ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงเช่นตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พบว่า กระบวนการสังคมประเภททางการเมืองมีส่วนสำคัญ ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงหรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสถาบันการศึกษาในด้านการพัฒนาและปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมของนักเรียนนักศึกษา ซึ่งผลจากการวิจัยไคบงชี้ว่าผู้ที่มีการศึกษาค่าจะมีค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง เป็นต้นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Almond & Verba. 1965: 117-131) แต่ทั้งนี้ก็ย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการให้การศึกษาคงอย่างแน่นอน ดังจะเห็นได้จากการศึกษาวิจัยของ ทินันท์ นาคะตะ (Nakata. 1975: 157) และ สุจิต บุญงการ (สุจิต บุญงการ 2514: 18) ในกรณีประเทศไทยพบว่านิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยยังมีค่านิยมเผด็จการสูง และมีค่านิยมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่ากระบวนการให้การศึกษา

อบรมเพื่อพัฒนาหรือปลูกฝังค่านิยมที่เกี่ยวกับการเมืองจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาใหม่ประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดี นอกจากอิทธิพลจากการเลี้ยงดูอบรมของครอบครัวและการให้การศึกษาอบรมของสถาบันการศึกษาแล้ว สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนาและปลูกฝังค่านิยมอีกด้วย เช่น สื่อมวลชน สถาบันศาสนา พรรคการเมือง เป็นต้น ดังนั้น ในการพัฒนาและปลูกฝังค่านิยมต่างๆ ทางการเมืองนั้น สถาบันต่างๆ ในสังคมจะต้องร่วมมือประสานกันและดำเนินการอย่างจริงจังจึงจะสามารถพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทยได้สำเร็จ

4. ความสำคัญของการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมทางการเมืองให้แก่นักศึกษาครู

แมสเซลแลส (Massialas) กล่าวว่า ครูนั้นสามารถเปรียบได้กับรัฐมนตรีประจำชุมชน เนื่องจากค่านิยมบทบาทสำคัญในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคม (Massialas, 1969:153) ซึ่งก็คงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวแบบและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ดังนั้น ครูจึงมีอิทธิพลต่อสมาชิกในชุมชนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในด้านการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมที่จะให้เป็นพลเมืองดีในสังคมแห่งความเป็นประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนนั้น นับว่าครูได้ชื่อว่าเป็นผู้วางรากฐานให้แก่เยาวชน เมื่อเป็นเช่นนี้ หากครูเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้เรียนรู้วิธีการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมทางการเมืองที่เหมาะสมย่อมจะหวังได้ว่าเยาวชนก็จะมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย และยังมีผลต่อสมาชิกโดยทั่วๆ ไปของชุมชนอีกด้วย

การที่จะฝึกอบรมให้ครูเป็นตัวอย่างและทำหน้าที่เป็นผู้ปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพนั้น ย่อมจะต้องกระทำทั้งในช่วงก่อนประจำการและเข้าประจำการ นั่นคือ ในช่วงก่อนประจำการจะต้องฝึกอบรมนักศึกษาครูให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย และได้เรียนรู้และฝึกทักษะในวิธีการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับในช่วงหลังจากเข้าประจำการแล้วก็จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมอยู่เป็นระยะๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการฟื้นฟู ย้ำ ความเป็นประชาธิปไตยในตัวครูและเรียนรู้และฝึกทักษะในกลวิธีใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม ดังนั้นกระบวนการพัฒนาครูจึงจำเป็นต้องกระทำต่อเนื่องกันทั้งสองระยะ

อย่างไรก็ดี กระบวนการฝึกอบรมครูประจำการและนักศึกษาคูจะมีประสิทธิภาพสูงแค่ไหน จำเป็นจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านหลักสูตรและกระบวนการฝึกอบรมในสถาบันฝึกหัดครูให้มีความเหมาะสมอย่างแท้จริงด้วย

จากที่ได้อธิบายมาแล้วตั้งแต่ต้นนั้น ก็เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยให้แก่ศึกษากรุ และด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นตัวบ่งชี้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษอบรมให้แก่ศึกษากรุโดยทั่วไปที่มีความเหมาะสมต่อไป

ปัญหาเชิงวิจัย

ปัญหาเชิงวิจัยที่นำไปสู่การทดสอบสมมุติฐานการวิจัยนี้มี 3 ประการ คือ

1. นักศึกษาคูมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับใด
2. องค์ประกอบทางค่านิยมหลัง และการศึกษอบรม กังคอบไปนี้มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่

เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบบประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

2.1 องค์ประกอบทางค่านิยมหลัง ได้แก่ อายุ เพศ ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบบประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

2.2 องค์ประกอบทางค่านิยมการศึกษอบรม ได้แก่ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ และจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบบประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร

3. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยที่ต้องการทดสอบ ดังต่อไปนี้คือ

1. สมมติฐานการวิจัยข้อ 1 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง
ระบอบประชาธิปไตยดังต่อไปนี้ อยู่ในระดับสูง คือ

- 1.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 1.2 ความมีเหตุผล
- 1.3 ระบบคุณธรรม
- 1.4 เอกัตบุคคล
- 1.5 ความเชื่อใจบุคคลอื่น
- 1.6 ความเสมอภาค
- 1.7 การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี
- 1.8 กิจกรรมกลุ่ม

2. สมมติฐานการวิจัยข้อ 2 องค์ประกอบทางด้านภูมิหลังและการศึกษาอบรมมีความ
สัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

2.1 องค์ประกอบทางด้านภูมิหลังต่อไปนี้มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการ
พัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

- 2.1.1 เพศ
- 2.1.2 อายุ
- 2.1.3 ภูมิลำเนา
- 2.1.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.2 องค์ประกอบทางด้านการศึกษาอบรมดังต่อไปนี้มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่
เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

- 2.2.1 ระดับชั้น
- 2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.2.3 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว
- 2.2.4 เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์

2.2.5 จริยธรรม

3. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย (ตัวแปรในสมมุติฐานการวิจัยข้อ 1) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ความจำเป็นและความสำคัญของการวิจัย

จากที่ไดกล่าวมาแล้วข้างต้น ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยให้นักศึกษานั้น เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย แต่ความสำเร็จในการพัฒนาจะบังเกิดผลขึ้นได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษาก็คงจะต้องอาศัยข้อมูลเบื้องต้นในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาคือเป็นเรื่องชี้แนวทาง เป็นคนว่านักศึกษาคือค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยอย่างไร องค์กรประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงสรุปความสำคัญไฉน ดังนี้ คือ

1. เนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ยังมีน้อยและยังไม่กว้างขวางเพียงพอ ทำให้ยังขาดข้อมูลที่สำคัญหลายประการที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ประกอบการพิจารณาในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษาดังกล่าวเพื่อพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

2. แนวงานวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยที่มุ่งจะนำประโยชน์ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษาดังกล่าวแก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์โดยเฉพาะก็จริง แต่ก็เป็นที่คาดหวังว่าผลการวิจัยนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องชี้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษาดังกล่าวในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่นๆ และในการจัดทำโครงการฝึกอบรมแก่บุคคลทั่วไป เพื่อพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาและสร้างความมั่นคงทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่อยู่ในข่ายของการวิจัยนี้ เป็นนักศึกษาสังกัดวิทยาลัยครูในกลุ่มภาค ตะวันตก ซึ่งมี 4 แห่ง คือ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี และ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และเป็นนักศึกษาที่เรียนอยู่ในภาคปกติ
2. การวิจัยนี้จะศึกษาวิเคราะห์ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเมืองเฉพาะค่านิยม 8 ประการ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความมีเหตุผล ระบบคุณธรรม เอกลักษณ์บุคคล ความเชื่อใจบุคคลอื่น ความเสมอภาค การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม

คำอธิบายศัพท์และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจตรงกันในความหมายของคำศัพท์และตัวแปรที่สำคัญๆ ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้อธิบายความหมายของคำศัพท์และตัวแปรบางตัวไว้ดังต่อไปนี้

1. วิทยาลัยครู หมายถึง วิทยาลัยครู 4 แห่งในภาคตะวันตก ได้แก่ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518
2. นักศึกษาคู หมายถึง นักศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรของสภาการฝึกหัดครูและศึกษาอยู่ในภาคปกติของวิทยาลัยครู
3. องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นพื้นฐาน พื้นเพหรือประวัติ ดั้งเดิมซึ่งแสดงความเป็นมา อันเป็นข้อมูลเบื้องต้นส่วนบุคคลของนักศึกษาคู ในการวิจัยนี้หมายถึง เฉพาะตัวแปรร้อย 4 ตัว คือ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
 - 3.1 เพศ ได้แก่ ชาย หญิง
 - 3.2 อายุ หมายถึง อายุปฏิทิน
 - 3.3 ภูมิลำเนา หมายถึง สถานที่อยู่อาศัยของครอบครัวของนักศึกษา ได้แก่
 - 3.3.1 ในเมือง หมายถึง ครอบครัวที่อยู่ในเขตเทศบาล
 - 3.3.2 ในชนบท หมายถึง ครอบครัวที่อยู่นอกเหนือจากในเขตเทศบาล หรือในเมือง

3.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึงระดับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวของนักศึกษาพิจารณาได้จากตรรกะทางเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ค่าครองชีพต่ำ ปานกลาง ค่อนข้างดี และดี

4. องค์ประกอบทางการการศึกษาอบรม ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 5 ตัว คือ

4.1 ระดับชั้น หมายถึง ปีที่นักศึกษาครุศึกษิตตามหลักสูตรของสภาการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.ชั้นสูง) ปีที่ 1 และปีที่ 2 และชั้นปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต (ก.บ.) ปีที่ 3 และปีที่ 4 ส่วนชั้นปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิตปีที่ 1 และปีที่ 2 จัดอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงปีที่ 1 และปีที่ 2 ตามลำดับ

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาครู ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ อ่อน ค่อนข้างอ่อน ปานกลาง ค่อนข้างดี และดี ทั้งนี้โดยปรับปรุงจากระดับคะแนนเฉลี่ยที่นักศึกษาได้มาตั้งแต่ต้นของแต่ละระดับการศึกษา เหตุผลที่ต้องนำมาปรับปรุงใหม่ก็เนื่องด้วยต้องการจัดความไม่เที่ยงตรงอันเป็นผลมาจากการประเมินของอาจารย์แต่ละท่านและแต่ละวิทยาลัยซึ่งอาจไม่อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน

4.3 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว หมายถึง เจตคติที่นักศึกษาต่อการอบรมสั่งสอน การเอาใจใส่เลี้ยงดู และความสัมพันธ์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อนักศึกษาครู แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

4.3.1 ควบคุมเข้มงวด หมายถึง ใช้อำนาจควบคุมอย่างเข้มงวดทุกชั้นของการใช้เหตุผล

4.3.2 ควบคุมค่อนข้างเข้มงวด หมายถึง ค่อนข้างใช้อำนาจควบคุมอย่างเข้มงวดทุกชั้น และไม่คอยใช้เหตุผล

4.3.3 ควบคุมปานกลาง หมายถึง เลี้ยงอบรมและอบรมในลักษณะเอาใจใส่ให้ความอบอุ่น และใช้เหตุผล

4.3.4 ค่อนข้างปล่อยปละ หมายถึง ค่อนข้างละเลยไม่คอยให้ความเอาใจใส่และความอบอุ่น

4.3.5 ปล่อยปละ หมายถึง ละเลย ไม่เอาใจใส่และไม่ให้ความอบอุ่น

4.4 เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในวิทยาลัยครู หมายถึง เจตคติของนักศึกษาครูที่มีต่อการอบรมสั่งสอน การใส่ใจ และความสัมพันธ์ของครูอาจารย์ในส่วนรวมฯ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

4.4.1 ควบคุมเข้มงวด หมายถึง นักศึกษาครูมีเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูในลักษณะที่ใช้อำนาจ ชาคเหตุผล และเข้มงวดกวดขัน

4.4.2 ควบคุมค่อนข้างเข้มงวด หมายถึง นักศึกษาครูมีเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะค่อนข้างใช้อำนาจ ชาคเหตุผล และค่อนข้างจะเข้มงวดกวดขัน

4.4.3 ควบคุมปานกลาง หมายถึง นักศึกษาครูมีเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะที่มีเหตุผล ควบคุมพอดี ให้ความเอาใจใส่และให้ความอบอุ่น

4.4.4 ค่อนข้างปล่อยปละ หมายถึง นักศึกษาครูมีเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะที่ค่อนข้างจะละเลย ไม่เอาใจใส่ และไม่คอยให้ความอบอุ่น

4.4.5 ปล่อยปละ หมายถึง นักศึกษาครูมีเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะที่ละเลย ไม่เอาใจใส่ และขาดความอบอุ่น

4.5 จริยธรรม หมายถึง การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล แบ่งออกเป็น 6 ชั้น ตามการแบ่งของ โคลเบอร์ก(Kohlberg)คือ

4.5.1 ชั้น 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ

4.5.2 ชั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล

4.5.3 ชั้น 3 หลักการกระทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

4.4.4 ชั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่สังคม

4.4.5 ชั้น 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา

4.4.6 ชั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล(Kohlberg, 1976: 34-35)

5. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความเชื่อที่มีเหตุผลและมั่นคงถาวรในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่าแก่ตนเองหรือสังคม จึงยอมรับและปฏิบัติตามแล้ว เป็นผลให้เกิดพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายในเชิงปฏิบัติการของค่านิยมแต่ละประการว่า หมายถึง คະแนมที่ได้จากการวัดโดยใช้แบบสอบถามที่มีชื่อ

ตรงกับตัวแปรนั้นๆ เช่น ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดโดยใช้แบบสอบถามของตัวแปรค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการวิจัยนี้ บ่งเฉพาะค่านิยม 8 ประการ คือ

5.1 ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ค่านิยมที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ และการเข้าในบทบาทในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

5.2 ค่านิยมความมีเหตุผล หมายถึง ค่านิยมในการตัดสินใจประพฤติปฏิบัติหรือกระทำพฤติกรรมโดยอาศัยเหตุผลที่สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลและผลที่เป็นจริงมากกว่าความเชื่อ

5.3 ค่านิยมระบบคุณธรรม หมายถึง ค่านิยมที่ยึดหลักความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบอุปถัมภ์ หรือระบบพรรคพวก (patronage system)

5.4 ค่านิยมเอกัตบุคคล หมายถึง ค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงการมีความกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อหมู่คณะ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกตือสระจิตพึ่งตนเอง ไม่กระทำหรือเชื่อตามบุคคลอื่นโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร

5.5 ค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น หมายถึง ค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงการยอมรับว่า บุคคลอื่นมีความสามารถและมีความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับตน ไม่หวาดระแวงว่าจะถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกคดโกง หรือไม่ปลอดภัยโดยปราศจากเหตุผลอันควร

5.6 ค่านิยมความเสมอภาค หมายถึง ค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงการยอมรับความเท่าเทียมของบุคคลในฐานะทางสังคม ไม่เหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคล ไม่ว่าชาติวุฒิ หรือคุณวุฒิ ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายในการดำรงชีวิต ในการใช้เสรีภาพ ในการแสวงหาความสุขส่วนตัว และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

5.7 ค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี หมายถึง ค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย หลักธรรมทางศาสนา และธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

5.8 ค่านิยมกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง ค่านิยมในการประพฤติปฏิบัติกิจกรรมที่กระทำเป็นหมู่คณะ ยอมรับคุณค่าและยินดีเข้าร่วมกระทำและปฏิบัติตามระเบียบกติกาและข้อตกลงให้ความร่วมมืออย่างดี โดยไม่หลีกเลี่ยงหรือบ่ายเบี่ยง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสารต่างๆ เพื่อแสวงหาคำนิยามที่เอื้อต่อการพัฒนาทาง การเมืองระบอบประชาธิปไตย และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามแต่ละประการ ซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้

คำนิยามที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ได้นิยามระบอบการปกครองประชาธิปไตยไว้ว่า เป็น การปกครอง "ของประชาชน" "โดยประชาชน" และ "เพื่อประชาชน" ในกรณีนี้ ธรรมชาติ ของธรรมชาติ คือ ธรรมชาติหลักและอุดมการณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังนี้ คือ ประการที่หนึ่ง การปกครองประชาธิปไตยถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งหมายถึง อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน แต่เนื่องจากประชาชนทุกคนไม่สามารถ ที่จะใช้อำนาจในการปกครองประเทศโดยตรง จึงต้องเลือกผู้แทนให้ไปทำหน้าที่ปกครองและสามารถ ที่จะเปลี่ยนผู้แทนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ประการที่สอง ประชาธิปไตยถือว่า ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยกฎหมาย รวมทั้งเสรีภาพที่จะใช้สิทธิ ต่างๆ ได้ภายในขอบเขตของกฎหมาย ประการที่สาม ประชาธิปไตยถือว่าการตัดสินปัญหาต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามกฎหมายและผู้ใดละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษโดยเท่าเทียมกัน ไม่ว่าผู้นั้นจะ เป็นคนมั่งมีหรือยากจน ประการที่สี่ ประชาธิปไตยถือว่าการดำเนินงานต่างๆ ของรัฐบาลจะต้อง ถู้อาเสียดของประชาชนข้างมากเป็นหลัก แต่จะต้องเคารพสิทธิของประชาชนฝ่ายเสียงข้าง น้อย ประการที่ห้า วิธีตัดสินปัญหาต่างๆ ของประชาธิปไตยนั้น แม้ว่าจะถู้อาเสียดข้างมากเป็นหลัก ก็จริง แต่ฝ่ายเสียงข้างมากที่จะต้องพยายามใช้เหตุผลขอความสนับสนุนจากฝ่ายเสียงข้างน้อย (กรรมล ทองธรรมชาติ 2518: 89)

ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ประชาชนจะต้อง ดำเนินชีวิตในลักษณะที่มีความสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยด้วย สาโรช บัวศรี ได้อธิบาย ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ปรัชญาหรือการดำเนินชีวิตว่า สังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้อง

ติดหรือสัมพันธ์กันตามแนวทาง 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีการเคารพซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด ประการที่สอง มีการแบ่งปันกัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน หรือมี สามัคคีธรรม ซึ่งหมายความว่าผู้ใดมีความสามารถในทางใดก็อาสาแบ่งงานไปทำ ไม่แย่งเบี่ยง รวมนือกันทำตามอัธยาศัย และประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแบบแผนซึ่งร่วมกัน วางไว้แล้ว ไม่มีใครคิดตั้งถ่วงแก่งเนื่องจากเห็นแก่ตัว ประการที่สาม มีความเชื่อมั่นในวิธีการ แห่งปัญญา หรือมีปัญญาธรรม การที่คนเรานับถือกันและรวมนือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือหรือ รวมนือไปในทางที่ผิด จึงจำเป็นต้องมีปัญญาเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งและชี้ทางเป็นทางเสื่อมิให้เซว ไปได้ (สารโษ บัศวี 2508: 9-12)

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ กล่าวว่า ระบบการเมืองในสังคมหนึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนในสังคมนั้น ปัญหาของหลายๆ ประเทศที่ไม่สามารถใช้ระบอบประชาธิปไตยได้ก็เพราะคนในสังคมนั้นมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับการใช้ระบอบประชาธิปไตย สิ่งสำคัญ ที่บุคคลในระบอบประชาธิปไตยควรมี คือ เชื่อในความสามารถของมนุษย์ ยอมรับทั้งความคิดเห็นของบุคคลอื่นและกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักขอบเขตของหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพ มีความคิดว่าตนมีประสิทธิภาพทางการเมืองและในทำนุยอมอย่างมากแก่เสรีภาพ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ 2518: 123-124)

วิท (wit) ไทกล่าวถึงค่านิยมประชาธิปไตยว่ามีอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ ความมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ ความเชื่อว่ารัฐบาลและรัฐเป็นเครื่องของสังคม ค่านิยมเอื้อบุคคล และความเชื่อในสิทธิแห่งการปฏิบัติของประชาชน (wit. 1953: 112-232)

ช้อยันต์ สมุทวนิช ไทกล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่ามี 7 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีความคิดเห็นของตนเอง ไม่นิยมการยอมตามความคิดของผู้อื่น เว้นเสียแต่ว่าจะถูกชักจูงให้คล้อยตามโดยใช้เหตุผลที่ควรเชื่อถือ ประการที่สอง เป็นคนที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ง่าย ประการที่สาม มีความรับผิดชอบ ผูกพันในสิ่งที่ได้ตัดสินใจกระทำลงไป ประการที่สี่ ไม่มี ความอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น ศาสนาอื่น เชื้อชาติอื่น ประการที่ห้า คิดถึงบุคคลอื่นในฐานะที่ตนคนนั้นเป็นตัวของเขาเอง ไม่ใช่ไปจัดประเภทให้เขา เช่น ไม่ไปเรียกเขาว่า "หัวรุนแรง" หรือ "พวกฝ่ายซ้าย" โดยไม่มีเหตุผล ประการที่หก มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ มีศรัทธาและความหวังดีต่อชาติ ประการที่เจ็ด ไม่ยอมก้มหัวให้กับผู้ยิ่งใหญ่งายๆ แม่ว่าจะยอมรับอำนาจ แต่อำนาจนั้นต้องมีเหตุผลหรือมีความชอบธรรม ส่วนบุคลิกภาพที่ไม่เกื้อกูลต่อการปกครองระบอบ-

ประชาธิปไตยนั้นได้แก่ บุคลิกภาพเผด็จการหรืออำนาจนิยม ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ยอมรับอะไร
 ง่าย ๆ ยอมตามสั่งคมอยู่เสมอโดยไม่มีความคิดเห็นโต้แย้งต่อกำนิยมของสั่งคม ประการที่สอง
 มองโลกว่าเต็มไปด้วยความทลวงลวง ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ไม่มีอะไรแน่นอน เมื่อไปป่วนใจจะ
 หันพึ่งบุคคลหรือสิ่งยึดมั่นอย่างมง่าย ประการที่สามเป็นคนเคร่งครัดจนเกินไปไม่รู้จักผ่อนสั้นผ่อน
 ยาว ไม่ยอมปรับตัว ไม่ยอมมีจินตนาการ ประการที่สี่ เป็นผู้นิยมชาติเกินไปจนได้ชื่อว่าใจแคบต่อ
 เพื่อนร่วมโลก (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519: 23-24)

สนิท สมักรการ ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่า มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 5 ประการ
 คือ ประการที่หนึ่ง เป็นผู้มีความคิดอันกว้างขวาง มีจิตใจเปิดเผย รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง
 จากตน ประการที่สอง เป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นนักกีฬา ประการที่สาม เป็นนักสู้ ก็ยืนหยัดต่อสู้จนการณ
 ประชาธิปไตย ไม่ย่ำยีสิทธิมนุษยชน ไม่นิยมต่อสู้โดยใช้กำลัง ประการที่สี่ เป็นผู้มีความขยันขันแข็ง
 มีใจเฉพาะในด้านการงาน แต่รวมไปถึงการใช้สิทธิทางการเมืองและการเฝ้าหาความรู้ และประการ
 ที่ห้า มีความละเอียดรอบคอบ คือไม่มีการโกง มีความสุจริตใจ ไม่กลั่นแกล้งผู้อื่น (สนิท สมักรการ
 2517: 29-36)

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้สรุปผลการศึกษาวิจัยของนักรัฐศาสตร์เกี่ยวกับลักษณะจิตใจแบบ
 ประชาธิปไตยที่สำคัญ ๆ ไว้ 8 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง สนับสนุนหลักการปกครองแบบ
 ประชาธิปไตย คือเห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อ
 ประชาชน ประการที่สอง ยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล มีความเชื่อมั่นในความเสมอภาค
 ของบุคคล รวมทั้งรู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ประการที่สาม เคารพกติกาของการปกครองแบบ
 ประชาธิปไตย ได้แก่ การตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก แต่คุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย เคารพ
 กฎหมายและให้ความยุติธรรมอย่างเสมอหน้ากัน ประการที่สี่ เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและ
 การปกครอง ประการที่ห้า สำนึกในหน้าที่ของความเป็นพลเมืองของตน ประการที่หก มองโลกใน
 แจ่มใ ให้ความไว้วางใจในผู้อื่น และเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่หรือสถาบันของทางราชการ ประการที่
 เจ็ด วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและในเชิงสร้างสรรค์ และประการที่แปด ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ
 (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2517: 16-18) นอกจากนี้ ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้ทำการศึกษาวฒนธรรมและ
 สังคมประกิตทางการเมือง (political socialization) ของนักศึกษาโดยอาศัยตัวแปรสำคัญ
 บางตัวของบุคคลต่างๆ เช่น โปรโทร และ กริกส์ (Prothro & Griggs) อัลมอนด์ และ เวอร์บา

(Almond & Verba) แมคคอสกี้ (McClosky) อาคอร์โน และคณะ (Adorno & others) คาทล์ (Dahl) โรเซ็นเบิร์ก (Rosenberg) เป็นต้น ซึ่งนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย 5 ตัว คือ เจตคติประชาธิปไตย (democratic attitudes) ความสนใจทางการเมือง (active citizenship) ความเชื่อในระบบการเลือกตั้ง (civic competence) และเจตคติเผด็จการ (authoritarian attitudes) (Nakata. 1975: 116)

วรชัย เยาวภาณี ได้ทำการวิเคราะห์บุคลิกลักษณะของคนไทยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง โดยอาศัยความหมายของประชาธิปไตยในแง่ การดำเนินชีวิตของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นหลักและสรุปได้ดังนี้ ประการที่หนึ่ง มีความเคารพซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง บุคลิกลักษณะด้านนี้ควรประกอบด้วยลักษณะย่อยๆ ได้แก่ ไม่มีตนเองเป็นใหญ่ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่น ยึดถือความเท่าเทียมไม่เผด็จการ ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง ประการที่สอง มีการแย่งปัน ร่วมมือ และ ประสานงานกัน บุคลิกลักษณะด้านนี้ประกอบด้วยลักษณะย่อยๆ ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงาน ร่วมกับหมู่คณะได้ดี ปฏิบัติตามกติกา มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประการที่สาม มีความ เชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญหา บุคลิกลักษณะด้านนี้ประกอบด้วยลักษณะย่อยๆ ได้แก่ การตัดสินใจโดยใช้ เหตุผล มีความรอบรู้และศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา มีการรอบคอบและสละสลวย ไม่มีคัมใน โศกลาง (วรชัย เยาวภาณี 2519: 2-3)

ดังนั้น จากการวิเคราะห์แนวความคิดและผลการวิจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ขอมิให้ เห็นว่า การพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ประชาชนใน ส่วนรวมจะต้องมีค่านิยมในด้านต่างๆ หลายด้านด้วยกันที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการและ อุดมการณ์ของประชาธิปไตย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์แล้วและมุ่งให้ความ ในใจที่จะศึกษาเฉพาะค่านิยม 8 ประการ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความมีเหตุผล ระบบ คุณธรรม เอกัตบุคค ความเชื่อใจบุคคลอื่น ความเสมอภาค การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และ กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะได้นำเสนอผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแต่ละประการต่อไป

ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พาย (Pye) กล่าวเน้นว่า ระบบการเมืองที่พัฒนานั้นจะต้องทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม เกิดความต้องการและเข้าร่วมมีบทบาทในการปกครอง (Pye.1966: 39) ซึ่งเป็นการชี้ว่า ประเทศที่มีพัฒนาการทางการเมือง ประชาชนก็จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย ในการนี้มีผลการวิจัยสนับสนุน ได้แก่ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบเจตคติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และ เม็กซิโก โดยอัลมอนต์ และ เวอร์บา (Almond & Verba) ที่ปรากฏว่า ประชาชนในประเทศ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีความกระตือรือร้นเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีอิทธิพลต่อการดำเนินของรัฐบาลสูงกว่าอีก 3 ประเทศ (Almond & Verba.1965: 117-168) สำหรับในประเทศกำลังพัฒนา กระทบ ทองธรรมชาติ กล่าวว่าประชาชนส่วนใหญ่มักจะไม่เข้าใจถึงคุณค่าของการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองของประเทศ จึงไม่ให้ความสนใจและไม่กล้าเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง (กระทบ ทองธรรมชาติ 2508: 44) ซึ่งอินสอร์ (Insor) ก็มีความเห็นในลักษณะเดียวกันนี้ โดยเฉพาะประเทศใน เอเชีย (สุวิทย์ รุ่งวิสัย 2513: 67 อ้างอิงมาจาก Insor. 1963: 178)

การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบที่สำคัญก็คือ ค่านิยมของบุคคลนั่นเอง ซึ่งค่านิยมจะเกิดขึ้นได้นั้นก็ย่อมต้องอาศัยกระบวนการให้การศึกษาอบรมกล่อมเกล่าจิตใจให้มองเห็นคุณค่าของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง การสร้างเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว โรงเรียน และในการปฏิบัติงาน (Dawson & Prowitt. 1969: 71) และจากการศึกษาของอัลมอนต์ และเวอร์บา (Almond & Verba) ก็พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ความเข้าใจและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Almond & Verba. 1965: 317-318)

สำหรับกรณีประเทศไทยก็มีลักษณะในทำนองเดียวกันกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ โดยประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเข้าไปร่วมทางการเมืองต่ำ ดังจะเห็นได้จากสถิติจำนวนผู้ไปลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผ่านมาถึงสิบกว่าครั้ง ก็ไม่มีครั้งใดที่มีผู้

ไปลงคะแนนออกเสียงถึงครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิออกเสียง ยกเว้นการเลือกตั้งครั้งที่ 9 ซึ่งเป็นครั้งที่ยอมรับกันว่าการเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม (วรชัย เยาวภาณี 2519: 13) การที่ประชาชนชาวไทยเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นั่น อินสอร์ (Insor) ใ้คั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากคนไทยโดยส่วนใหญ่เป็นกสิกร มองไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการปกครองแบบราชาธิปไตยกับประชาธิปไตย สนใจอยู่เฉพาะการทำมาหากินเลี้ยงชีพเพราะความยากจน จึงไม่สนใจที่จะไปเดินขบวนต่อต้านการกระทำที่ไม่เป็นประชาธิปไตย เพราะไม่อยากหาเรื่องเคื้อครอนอยากอยู่อย่างสบายๆ (สุวิทย์ รุ่งวิสัย 2513: 67 อ้างอิงมาจาก Insor. 1963: 178) ซึ่ง ดรรงค์ พรพิริยะกุลชัย ก็มีความเห็นคล้ายคลึงกันว่าค่านิยมในสังคมไทยส่งผลให้คนไทยเคยชินกับความสะกดสบาย รักสนุก นิยมความพุ่มเฟือยเกินฐานะ จึงทำให้มีบรรยากาศที่ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนกระตือรือร้นเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุรณ์ 2524: 150 อ้างอิงมาจาก ดรรงค์ พรพิริยะกุลชัย ม.ป.ป. : 83) นอกจากนี้ กมล สมวิเชียร ก็กล่าวว่า คนไทยมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ แม้จะรวมกลุ่มกันเป็นสมาคม สมาชิกก็มักจะไม่สนใจกิจการของสมาคมหรือกลุ่ม มักจะปล่อยให้การบริหารตกอยู่ในมือและการวินิจฉัยของคนเพียงไม่กี่คน กลุ่มผลประโยชน์ของไทยส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มไปในทางสร้างสัมพันธภาพส่วนบุคคล ไม่สนใจกิจกรรมทางการเมือง โดยมีทัศนะว่า การเมืองนั้น "สกปรก" หรือ "อันตราย" (กมล สมวิเชียร 2520: 34-35)

ส่วนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทยนั้น ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้วิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตคติยึดมั่นในแนวความคิดประชาธิปไตย มีความตระหนักในความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีความกระตือรือร้นเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูง และมีความเชื่อมั่นว่าตนมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ความกระตือรือร้นเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับชั้น แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในอิทธิพลของคนที่มิต่อรัฐบาลกับระดับชั้น ทั้งนี้ ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้ให้ความเห็นว่า ยิ่งเรียนในระดับชั้นที่สูงก็ยิ่งทำให้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการเมือง จึงก่อให้เกิดทัศนะว่าตนมีอิทธิพลน้อยต่อ ระบบการเมืองที่เป็นอยู่ (Nakata. 1975: 124-135)

สุจิต บุญบงการ ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักในบทบาทและความสำคัญของรัฐบาล ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางการเมืองและการดำเนินงานของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนทางด้านรัฐศาสตร์ ให้ความสำคัญทางการเมืองสูงกว่าผู้เรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ และวิชาด้านเทคนิคอื่นๆ แต่ความสนใจไม่ถึงขนาดทำให้เขาเป็นต้นน้ำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และไม่หวังที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอนาคต (สุจิต บุญบงการ 2514: 1-7)

ค่านิยมความมีเหตุผล

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้กล่าวเห็นว่า ความมีเหตุผลเป็นลักษณะสำคัญของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย (สาโรช บัวศรี 2508: 1-13) และ ทินพันธ์ นาคะตะ ก็กล่าวว่าความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับความเจริญของวัฒนธรรมทางการเมืองของชนส่วนใหญ่ กล่าวคือ จะต้องมีความเชื่อและมีความคิดอ่านที่มีเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์และมองโลกตามความเป็นจริง (ทินพันธ์ นาคะตะ 2517: 15)

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยของบุคคลต่างๆ หลายท่านด้วยกัน เป็นต้นว่า คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัยของคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย 2515: 40) อานนท์ อากาศิรม (อานนท์ อากาศิรม 2515: 152) คอฟแมน (Kaufman, 1960: 61) เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2519: 61) ต่างก็พบในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า คนไทยมักตัดสินปัญหาโดยใช้ความเชื่อดั้งเดิมเป็นหลัก แทนที่จะใช้เหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ หรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก นอกจากนี้ คนไทยยังมีคัดค้านบุคคลเป็นหลักในการตัดสินใจอีกด้วย (พิทยา สุวรรณชฎ และ คณะ ม.ป.ป. : 51) จึงทำให้เหตุผลในการวินิจฉัยตัดสินใจแปรผันไปตามบุคคลที่ตนเชื่อถือ

จากการวิจัยของสุนทรีย โคมิน และ สนิท สัมกรการ เกี่ยวกับค่านิยมและระบบค่านิยม เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับมายาศาสตร์และโหราศาสตร์นั้น ปรากฏว่าประการที่หนึ่งในคานพฤติกรรมการบนบาลศาลกล่าวว่ามีผู้นิยมบนบาลศาลกล่าวเพียงร้อยละ 39 ของกลุ่มตัวอย่าง

แสดงว่า ค่านิยมในเชิงไสยศาสตร์ของคนไทยลดลง แต่หญิงมีพฤติกรรมดำนันมากกว่าชาย ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครกล่าวมากกว่าผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัด ผู้ที่มีอายุน้อยมีพฤติกรรมมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก โดยเฉพาะผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีน้อยที่สุด ผู้ที่มีการศึกษาสูงและปานกลางมีพฤติกรรมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย และกลุ่มอาชีพและกิจกรรมซึ่งมีเจตคติแบบสมัยใหม่ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาและข้าราชการมีพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้สูงกับรายได้น้อย ทั้งนี้การบนบานศาลกล่าวมีได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางสังคม แต่ขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการและความกดดันทางจิตใจบวกกับอัตราเสี่ยงในแต่ละกิจกรรม ประการที่สอง ในด้านพฤติกรรมสะเดาะเคราะห์ พบว่า มีเพียงร้อยละ 20 ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยกระทำ ซึ่งส่วนใหญ่จะทำ 1-10 ครั้งต่อรอบปี โดยหญิงมีพฤติกรรมสูงกว่าชายเล็กน้อย ผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัดมีพฤติกรรมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพ กลุ่มอายุ 30-39 ปี มีพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ กลุ่มอาชีพการค้าขายเล็กน้อย ทำมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น รองลงไปได้แก่กลุ่มลูกจ้าง ส่วนนักศึกษาทำน้อยที่สุด แต่เมื่อแยกตามระดับการศึกษาและรายได้ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ประการที่สาม ในด้านพฤติกรรมการคุดมอหูกวาง พบว่า ร้อยละ 39 ของกลุ่มตัวอย่างตอบว่า ในรอบปีที่แล้วเคยกระทำพฤติกรรม แสดงว่า พฤติกรรมดำนันของคนไทยลดลง โดยหญิงมีพฤติกรรมสูงกว่าชาย ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัด ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีพฤติกรรมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ผู้มีรายได้น้อยมีพฤติกรรมสูงกว่าผู้มีรายได้น้อย กลุ่มอาชีพข้าราชการมีพฤติกรรมสูงสุด กลุ่มอาชีพทำไร่นามีพฤติกรรมต่ำสุด แต่ไม่พบความแตกต่างของพฤติกรรมระหว่างกลุ่มอายุ (สุนทร โคมิน และ สนิท สมัตถการ 2522: 309-330)

วรชัย เขาวปาดิ ได้ทำการวิจัยความมีเหตุผลของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า สหกรณ์การเกษตรที่มีผลสำเร็จในการดำเนินงานสูง กลาง และต่ำ ต่างก็มีสมาชิกที่มีความมีเหตุผลอยู่ในระดับต่ำพอๆ กัน ซึ่งเป็นการชี้ว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรโดยทั่วไปยังมีความมีเหตุผลอยู่ในระดับต่ำ (วรชัย เขาวปาดิ 2522: 89-90)

ค่านิยมระบบคุณธรรม

ระบบคุณธรรม (merit system) เป็นระบบที่ยึดความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นเกณฑ์ ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบอุปถัมภ์ (patronage system) ที่ยึดตัวบุคคลหรือพวกพ้องเป็น-

เกณฑ์ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้ประชาชนจะต้องยอมรับความมีศักดิ์ศรีของบุคคลอื่น มีการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอหน้า ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน และมีการแบ่งปันหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามความรู้ความสามารถ (ธงชัย ทรงประศาสน์ 2505: 86-94) ดังนั้นในการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะประสบผลสำเร็จนั้นย่อมจำเป็นจะต้องปลูกฝังค่านิยมในระบบคุณธรรมให้แก่ประชาชน

คนไทยโดยทั่วไป ยึดตัวบุคคลเป็นหลัก (หิตยา สุวรรณชญ ม.ป.ป.: 21) ให้ความสำคัญกับเรื่องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การมีไมตรีจิตต่อกันสูง คือสังคมไทยเน้นในแง่ของการพึ่งสัมพันธ์ (interdependent relationship) มากกว่าการใฝ่สัมฤทธิ์ (achievement) (สนิท สมักรการ 2523: 66) และ ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุญทอง ก็กล่าวว่า สังคมไทยนิยมการเล่นพรรคเล่นพวกมากกว่าคุณธรรม โดยถือความสัมพันธ์ส่วนตัวในการติดต่อหน้าที่การงานหรือการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็อาศัยความรู้จักมักคุ้นเกี่ยวต่องเป็นเครือญาติกัน จนทำให้เกิดการเล่นพรรคเล่นพวกกัน มีการฝากฝังบุคคลให้ได้รับการพิจารณาความดีความชอบทั้งทางหน้าที่ราชการและการเมือง ด้วยการให้อภิสิทธิ์เหนือบุคคลอื่นที่มีใช้พวกพ้องของตน อย่างในกรณีการพิจารณาโทษหรือการปูนบำเหน็จรางวัลความดีความชอบก็มักอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเครื่องมือตัดสิน (ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุญทอง 2524: 179-180) ซึ่งการวิจัยของบุคคลจำนวนหลายรายด้วยกันก็ปรากฏผลที่สอดคล้องกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น เอมบริ (Embree, 1950: 185) สนิท สมักรการ (Smuckarn, 1965: 74-75) ซิฟฟิน (Siffin, 1966: 161) คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย 2515:37-41) วรชัย เขาวปาลี (วรชัย เขาวปาลี 2522: 159-160) สุนทรีย โคมิน และ สนิท สมักรการ (สุนทรีย โคมิน และ สนิท สมักรการ 2522: 208-213) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไรเกอร์ส (Rogers) ได้วิจัยพบว่า คุณลักษณะความสุกพันในระบบเครือญาติและพวกพ้องนั้นจะมีสูงมากโดยทั่วไปในสังคมเกษตรกรรมที่ประกอบอาชีพเพียงเพื่อการยังชีพ (Rogers, 1969:122-123) ซึ่งสังคมไทยก็คงเช่นเดียวกัน

ค่านิยมเอกัตบุคคล

ในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้น ย่อมต้องการสมาชิกที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าวิพากษ์วิจารณ์ ในสิ่งที่ตนได้พิจารณาและตัดสินใจอย่างรอบคอบแล้ว จากการใช้เหตุผลตามหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสมที่สุด จะไม่ยอมคิดหรือทำตามบุคคลใดๆ เนื่องด้วยมีความสนิทสนมหรือนับถือเป็นส่วนตัว (วรชัย เขียวปาลี 2522: 49) สำหรับสังคมไทยโดยทั่วไปนั้น สมเด็จพระมหาคัมภีร์ราชานุกาภ ไค้ทรงนิพนธ์ไว้ว่า ลักษณะประจำชาติของไทยคือ ความรักอิสรภาพ ปราศจากวิหิงสา และการรู้จักประสานประโยชน์ (กมลสมวิเชียร 2514: 49 อ้างอิงมาจาก คัมภีร์ราชานุกาภ 2505) ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงการเป็นตัวของตัวเอง ตรงกันกับลักษณะเอกัตบุคคล แต่ก็มีลักษณะที่ถือตนเป็นใหญ่ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่มุ่งสนองความต้องการต่างๆ ของตนเป็นสำคัญโดยไม่มีการเคารพระเบียบกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองเท่าที่ควร เข้าลักษณะเอาตัวรอด ชอบอยู่สบายๆ ชอบสนุก (สนธิ สมัครการ ม.ป.ป.: 39-31) ซึ่งก็ตรงกับผลการวิจัยของบุคคลต่างๆ หลายท่าน เช่น ฟิลลิปส์ (Phillips, 1966:20) ซิฟฟิน (Siffin, 1966: 128) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยที่พบว่าคนไทยมีความซื่อเกรงใจ มักยอมตามผู้มีอำนาจ หลีกเลียงความขัดแย้ง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น เช่น คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย 2515: 69) ประเสริฐ แยมกลิ่นพุง (ประเสริฐ แยมกลิ่นพุง 2509: 66-76) เพ็ญกุล สุทธิวงษ์ (เพ็ญกุล สุทธิวงษ์ 2516: 134 หน้า) เป็นต้น และทินพันธุ์ นาคะตะ ยังวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาหมักขาคติวิจารณ์ญาติ หรือขาดการสังเกตวิพากษ์วิจารณ์ อันเป็นการแสดงถึงความไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์ (Nakata, 1975: 157) ซึ่งเป็นการแสดงถึงการขาดความเชื่อมั่นและไม่เป็นตัวของตัวเองของคนไทย เป็นลักษณะที่ตรงกันข้ามกับเอกัตบุคคล

สุนทร โคมิน และ สนธิ สมัครการ ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อทดสอบว่าคนไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้จะยังนิยมเกรงอกเกรงใจคนอื่นและยึดหลักหลีกเลียงความขัดแย้งซึ่งหน้าอยู่มากน้อยเพียงใด ซึ่งก็พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่อยากแสดงความขัดแย้งซึ่งหน้า โดยชายมีมากกว่าหญิง คนต่างจังหวัดมีมากกว่าคนในกรุงเทพมหานคร คนอายุมากมีมากกว่าคนอายุน้อย ผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีน้อยที่สุด กลุ่มที่มีการศึกษาค่ำสุดมีมากที่สุด และลดลงไปเรื่อยๆ ตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

จนกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงสุดมีน้อยที่สุด ทั้งนี้ต้องยกเว้นกลุ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มอาชีพ
 ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ มีมากที่สุด รองลงไปได้แก่กลุ่มชานาชาวไร และกลุ่มข้าราชการมีน้อยที่สุด
 แต่ก็มีความแตกต่างกันไม่มากนักระหว่างกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่มีรายได้ต่ำมีมาก
 ที่สุด (สุนทร โคมิน และ สนิท สัมครการ 2522: 272-277) ในงานนี้ สุนทร โคมิน ได้อธิบาย
 ต่อมาว่า ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นการชี้ให้เห็นว่า คนไทยมีความเป็นตัวของตัวเองสูง
 แต่การที่ไม่ยอมขัดแย้งซึ่งหน้านั้นก็เพราะต้องการให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นไปอย่างนิ่มนวล
 ทำให้มีอิสระในการที่จะไม่ผูกมัดตัวเองในการแสดงจุดยืนของความคิดเห็นตัวอย่างชัดเจนมาก
 กว่า (สุนทร โคมิน 2523: 65) อย่างไรก็ตามการที่ไม่แสดงให้เห็นจุดยืนและความเป็นตัวของ
 ตัวเองอย่างชัดเจนนั้นก็ย่อมไม่ก่อให้เกิดผลคือการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะในสังคม
 ประชาธิปไตยนั้นต้องการวิพากษ์วิจารณ์และการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา โดยใช้เหตุผลและ
 ปราศจากอารมณ์ มีความจริงใจ และไม่มีการแสดงปฏิกริยาโต้กลับด้วยอารมณ์ การปกครองใน
 ระบอบประชาธิปไตยจึงจะมีประสิทธิภาพสูง ดังจะเห็นได้จากกรณีสหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นสังคม
 ที่ยึดหลักการดำเนินงานด้วยวิธีการประชาธิปไตย วรชัย เยาวภาณี ได้วิจัยพบว่า สหกรณ์ที่มีผล
 สำเร็จในการดำเนินงานกิจการสูง สมาชิกส่วนใหญ่จะมีลักษณะเอกัตบุคคผลสูง (วรชัย เยาวภาณี
 2522: 97-98)

ค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น

ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุรณทอง กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือ
 เสรีนิยมว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะต้องมีความไว้วางใจในบุคคลอื่น เชื่อถือในสถาบันทางสังคม
 ทั้งสถาบันรัฐบาลและเอกชน ตลอดจนผูกครองประเทศ (ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุรณทอง 2524: 173)
 และ ทินพันธุ์ นาคะตะ กล่าวถึงลักษณะของผู้มีจิตใจประชาธิปไตยว่าจะต้องมองโลกในแง่ดี
 มีความไว้วางใจผู้อื่น และมีความเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่หรือสถาบันทางราชการ ซึ่งเป็นสิ่ง
 จำเป็นต่อความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อย เพราะต้องอาศัยความ
 ร่วมมือกัน แม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันอยู่ก็ตาม ความสำเร็จของการดำเนินงานทางสถาบันทาง
 การเมืองต่างๆ ส่วนหนึ่งต้องอาศัยการมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

จะต้องมีความเชื่อมั่นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยจะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมได้ดีกว่า การปกครองแบบอื่นๆ ทั้งฝ่ายผู้นำและฝ่ายประชาชนจะต้องมีความเชื่อว่า คนเราจะปกครองตัวเองได้ การมองโลกในแง่ดีก็ย่อมช่วยให้อนุชนมีความหวังได้ว่า เขามีความสามารถที่จะเอาชนะสิ่งแวดล้อมและฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายได้ (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2517: 17-18) นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ วรชัย เขาวาฬ ก็ชี้ให้เห็นว่าในสังคมที่ดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตยคั่ง-กรณีสหกรณ์การเกษตรจะประสบผลสำเร็จสูงไฉน สมาชิกย่อมต้องไว้นใจกันด้วยประการหนึ่ง (วรชัย เขาวาฬ 2522: 97) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยนั้นย่อมจำเป็นจะต้องปลูกฝังให้สมาชิกในสังคมมีค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่นด้วย แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าในสังคมที่ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรม เพียงเพื่อการยังชีพนั้น โรเจอร์ส (Rogers) ได้วิจัยพบว่า สมาชิกในสังคมมักมีความเชื่อใจกันต่ำ (Rogers. 1969: 115-117) สังคมไทยก็เป็นสังคมเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพเช่นเดียวกัน สมาชิกในสังคมจึงมีความเชื่อใจกันต่ำ ซึ่งก็มีผลการวิจัยของบุคคลหลายคนที่น่าสนใจ เช่น ฟิลลิปส์ (Phillips. 1966: 201) เอมบรี (Embree. 1950: 188) สนิท สัมกรการ (สนิท สัมกรการ 1966: 77) นอกจากนี้ ทินพันธุ์ นาคะตะ ยังได้วิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาไทยนั้นขาดความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง (Nakata. 1975: 157) อีกด้วย ซึ่งการที่ประชากรชาวไทยโดยทั่วไปขาดความเชื่อและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ย่อมจะเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ค่านิยมความเสมอภาค

ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ความเสมอภาคเป็นค่านิยมที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองที่พัฒนา (Coleman. 1965: 15) ซึ่งจะสังเกตได้จากการศึกษาที่ประเทศนั้น โดยยอมรับความมีฐานะเท่าเทียมกันในการดำเนินชีวิต รวมทั้งความเท่าเทียมในโอกาสที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่ ความเสมอภาคตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ พาร์สัน (Parsons) ได้กล่าวถึงลักษณะของสังคมที่พัฒนาว่าจะต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ใช้บังคับต้องเสมอเหมือนกันไม่มีการยกเว้นสิทธิพิเศษให้แก่ผู้ใด (Parsons. 1966: 66-67)

ทินพันธุ์ นาคะตะ กล่าวว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่า เราจะต้องมี ความเสมอภาคกันทั้งในทางสังคม ในทางเศรษฐกิจ และในทางการเมือง กล่าวคือ จะต้องถือว่า คนเรามีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน จะต้องเคารพและปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในเรื่องฐานะบุคคล ไม่ว่าชาติวุฒิ หรือคุณวุฒิของเขาจะเป็นอย่างไร (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2517: 10) ซึ่งก็มีความสอดคล้องกันเองเกี่ยวกับความเห็นของ พาโด-เวอ (Padovar. 1963: 10) นอกจากนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ความสำคัญแก่ความเสมอภาคว่า เป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งของอุดมการณ์ประชาธิปไตย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2518: 248)

ในสังคมไทยนั้น วิสุทธ์ โภธิแทน กล่าวว่า ลักษณะนิสัยอันเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญคือ บุษชาอำนาจ ซึ่งเป็นผลที่ส่งสมตเนื่องมาจากภายใต้ระบบเจ้าขุนมูลนาย โดยเชื่อว่า คณะผู้ปกครองหรือข้าราชการได้รับอำนาจมาจากเทวดา จึงมีสิทธิ์ที่ผู้ใดมาจะละเมิดได้ โดยผล การวิจัยของบุคคลหลายท่านด้วยกันก็พบว่า คนไทยนิยมอำนาจและมีค่านิยมอาวุโส ซึ่งล้วนแต่มี ลักษณะที่ขัดแย้งกับค่านิยมความเสมอภาค เช่น ชิฟฟิน (Siffin. 1966: 61) ฟิลลิปส์ (Phillips. 1866: 143) สนิท สมักรการ (Smuckarn. 1965: 52) สัจจิต บุญงการ (สัจจิต บุญงการ 2514: 187) ประเสริฐ แยมกลิ่นพุง (ประเสริฐ แยมกลิ่นพุง 2509: 66-70) ทินพันธุ์ นาคะตะ (Nakata. 1975: 187) สุนทร โคมิน และ สนิท สมักรการ (สุนทร โคมิน และ สนิท สมักรการ 2522: 218) เป็นต้น นอกจากนี้ คนไทยมีลักษณะอิสระ นิยม ที่ชอบทำอะไรตามใจตนเองถือเอาความเห็นและประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง การคำนึงถึง ส่วนรวมมีน้อยกว่าส่วนตน (สุขุม นวลสกุล 2518: 7) ซึ่งก็มีบุคคลหลายคนมีความเห็นตรงกัน และยังมีผลงานการวิจัยสนับสนุนอีกด้วย คุณลักษณะในทำนองนี้ กมล สมวิเชียร กล่าวว่าคนไทย มีค่านิยมที่ตั้งอยู่บนชาห์ยังอิสร์นิยม-อำนาจนิยม จึงมีผลให้เกิดเจตคติและการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน และก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยของ ไทย (กมล สมวิเชียร 2520: 57-62) แสดงว่าคนไทยชอบทำตามใจตนเอง ไม่ยอมมอญภายใต้ กฎระเบียบและชอบใช้อำนาจเหนือบุคคลอื่น โดยให้ความสำคัญในตัวบุคคลอื่นน้อย ดังนั้น ในการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทยย่อมจำเป็นต้องพัฒนาค่านิยมความเสมอภาคให้แก่ ประชาชนด้วย โดยค่านิยมค่านี้นั้น สุนทร โคมิน และ สนิท สมักรการ วิจัยพบว่า เป็นค่านิยม

ทรัพยากรพฤติกรรมและความคิดเห็นทางการเมืองโคกที่สุก (สุนทร โคมิน และ สนิท สมักรการ 2523: 11)

กานิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

บุคคลทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ย่อมมีหน้าที่ที่พึงจะต้องปฏิบัติต่อสังคมในส่วนรวม ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของสังคมนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย สมาชิกก็จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้กล่าวถึงลักษณะและจิตใจแบบประชาธิปไตยไว้ว่า คนที่มีจิตใจประชาธิปไตยจะต้องยึดความสำคัญในหน้าที่พลเมืองของตน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง หน้าที่พลเมืองดังกล่าวได้แก่ การปฏิบัติตนในระบอบประชาธิปไตยที่ดี การปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2517: 17)

ฟิลลิปส์ (Phillips) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวนาไทยนั้นให้ความสนใจในกิจกรรมทางศาสนาและการช่วยเหลือเพื่อนบ้านแก่บ่าวท้าว โดยมุ่งจะได้ประโยชน์ตอบแทน แต่จะไม่สนใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนของตนและส่วนรวมแต่อย่างใด (Phillips. 1966: 17) แต่ในการศึกษาวัดธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยโดย วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทของสถาบันนักศึกษาด้านบริหารศาสตร์ พบว่านักศึกษาที่มีความสำคัญในหน้าที่พลเมืองสูง (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2524: 282-283 อ้างอิงมาจาก วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2520) ส่วนการวิจัยในทำนองเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำลงมาก็ปรากฏผลในลักษณะที่สอดคล้องกัน เช่น สุวรรณี กุลวิจิตรรังสี ได้ทำการวิจัยความสำคัญต่อชาติของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พบว่า นักเรียนมีความสำคัญต่อชาติอยู่ในระดับสูง โดยมีความสำคัญต่อสัญลักษณ์ของชาติ พระมหากษัตริย์ ศาสนา และวัฒนธรรมสูงกว่าความสำคัญด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2524: 290-292 อ้างอิงมาจาก สุวรรณี กุลวิจิตรรังสี 2520) และ วารี แสนสุข ได้ศึกษามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษาพบว่า นักเรียนส่วน

ใหญ่มีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยถูกต้องดี 3 เรื่อง และถูกต้องน้อย 11 เรื่อง โดยมีความสัมพันธ์กับเพศ 22 เรื่องและไม่มีความสัมพันธ์ 28 เรื่อง (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2524: 293-295 อ้างอิงมาจาก วารี แสนสุข 2521) ซึ่งผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วย่อมบ่งชี้ให้เห็นว่าการศึกษอบรมขอมมีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

ค่านิยมกิจกรรมกลุ่ม

ประชาธิปไตยเสรีนิยมสมัยปัจจุบัน ได้รับความอิทธิพลมาจากแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ (interest group) และบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีต่อสังคมในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งอำนาจของการรวมกลุ่มของประชาชน ซึ่งคอยรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มชน และสอดส่องการใช้อำนาจของรัฐบาล ตลอดจนมีบทบาทในการสะท้อนความต้องการของประชาชนให้กับรัฐบาลอีกด้วย (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2519: 30)

สำหรับประเทศไทย ได้มีการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ระบบพรรคการเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะเอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก (วรชัย เยาวภาณี 2519: 11) โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมของคนไทยโดยทั่วไป ยังไม่เอื้อต่อการรวมกลุ่มกันเป็นพรรคการเมือง ในกรณีนี้ กมล สมวิเชียร ไค้กล่าวไว้ว่า คนไทยส่วนใหญ่รักอิสระภาพ ไม่ยอมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ไม่ชอบตั้งสมาคม องค์การหรือสหพันธ์ ถือว่าทุกคนต้องช่วยตนเองคนอื่นช่วยอะไรไม่ได้ (กมล สมวิเชียร 2514: 49) ซึ่งผลการวิจัยต่างๆ หลายงานวิจัยด้วยกันก็ปรากฏผลที่สอดคล้องกับคำกล่าวของ กมล สมวิเชียร โดยพบว่าคนไทยชอบทำตามสบาย รักสนุก ไม่ชอบระเบียบแบบแผน ไม่ชอบรวมกลุ่มหรือกระทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างถาวร เช่น เอมบริ (Embree, 1950: 187) ประเสริฐ แยมกลินฟุง (ประเสริฐ แยมกลินฟุง 2507: 66-70) สนิท สมักรการ (Smuckarn, 1965: 77) อัมยอท (สุภางค์ จันทวานิช 2523: 33 อ้างอิงมาจาก Amyot, 2519) เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ค่านิยมของคนไทยโดยทั่วไป ไปในเรื่องกิจกรรมกลุ่มนั้น ยังอยู่ในระดับที่จะต้องพัฒนาอีกต่อไป และเชื่อว่าหากสามารถกระทำได้เป็นผลสำเร็จก็ย่อมนำมาสู่การพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในที่สุด

จากที่ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ศึกษาเอกสารและผลการวิจัยต่างๆ ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นว่า มีค่านิยมใดบ้างที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย และค่านิยมแต่ละประการของคนไทยเป็นอย่างไร ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะพบว่า คนไทยยังมีค่านิยมต่างๆ อยู่ในระดับที่ต่ำ ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ใดๆ ก็ดี เนื่องจากการมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและประชาชนได้รับการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงคาดคิดว่า ในปัจจุบันค่านิยมต่างๆ อยู่ในระดับสูง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ เป็นนักศึกษาภาคปกติของวิทยาลัยครูกลุ่มตะวันตก ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จำนวน วิทยาลัยละ 96 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 384 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้ คือ

1. จัดทำบัญชีรายชื่อนักศึกษาในแต่ละชั้น โดยแยกบัญชีนักศึกษาชายและหญิงคนละบัญชี
2. ทำการสุ่มเลือกนักศึกษาแต่ละเพศของแต่ละชั้น จำนวน 12 คน ด้วยวิธีการสุ่ม

ตัวอย่าง แบบใช้ระบบ(Systematic random sampling) (นิยม ปุราคำ 2517: 52-55)

รายละเอียดจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยมีแสดงไว้ในตาราง 1 ข้างล่างนี้

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ชั้น และวิทยาลัย

วิทยาลัยครู	ป.ศ.สูง 1			ป.กศ.สูง 2			ค.บ. 3			ค.บ.4			รวม			หมายเหตุ
	ช	ญ	ร	ช	ญ	ร	ช	ญ	ร	ช	ญ	ร	ช	ญ	ร	
กาญจนบุรี	12	12	24	12	12	24	12	12	24	12	12	24	48	48	96	
นครปฐม	12	12	24	12	12	24	12	12	24	12	12	24	48	48	96	
เพชรบุรี	12	12	24	12	12	24	12	12	24	12	12	24	48	48	96	
หมู่บ้าน จอมบึง	12	12	24	12	12	24	12	12	24	12	12	24	48	48	96	
รวม	48	48	96	48	48	96	48	48	96	48	48	96	192	192	384	

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีดังต่อไปนี้ คือ

1. ตัวแปรอิสระ (independent variables) ตัวแปรอิสระมี 2 ชุด ได้แก่

1.1 ตัวแปรภูมิหลัง ตัวแปรภูมิหลังประกอบด้วย

1.1.1 เพศ ได้แก่ ชายและหญิง

1.1.2 อายุ ได้แก่ อายุปฏิบัติหน้าที่จนแยกออกเป็น 4 ระดับ คือ

1.1.2.1 อายุตั้งแต่ 20 ปี ลงมา

1.1.2.2 อายุตั้งแต่ 21 - 25 ปี

1.1.2.3 อายุตั้งแต่ 26 - 30 ปี

1.1.2.4 อายุตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป

1.1.3 ภูมิลำเนา ได้แก่ ภูมิลำเนาในเมือง และในชนบท

1.1.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่ ต่ำ กลาง และ สูง

ค่าน้ำ และ ค่า

1.2 ตัวแปรการศึกษาอบรม ตัวแปรการศึกษาอบรมประกอบด้วย

1.2.1 ระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้น ป.ศ. ชั้นสูง ปีที่ 1 และ ปีที่ 2
ปริญญาตรี (ค.บ.) ปีที่ 3 และ ปีที่ 4

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ต่ำ กลาง และ สูง
อ่อน และ อ่อน

1.2.3 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว ได้แก่ ความ-
เข้มงวด ความนุ่มนวล ความเข้มงวด ความนุ่มนวล และความอบอุ่น
ความอบอุ่น ความนุ่มนวล และความอบอุ่น ความอบอุ่น ความนุ่มนวล และ
ปลอยปลยะ

1.2.4 เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ ได้แก่ ความเข้มงวด
ความนุ่มนวล ความเข้มงวด ความนุ่มนวล และความอบอุ่น ความอบอุ่น
ความนุ่มนวล และความอบอุ่น ความอบอุ่น ความนุ่มนวล และปลอยปลยะ

1.2.5 จริยธรรม แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่

- 1.2.5.1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ
- 1.2.5.2 หลักการแสวงหารางวัล
- 1.2.5.3 หลักการกระทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ
- 1.2.5.4 หลักการทำตามหน้าที่สังคม
- 1.2.5.5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา
- 1.2.5.6 หลักการยึดอุดมคติสากล

2. ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย มี 8 ประการ แต่ละประการแบ่งออกเป็นระดับสูง กลาง และต่ำคือ

- 2.1 ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.2 ค่านิยมความมีเหตุผล
- 2.3 ค่านิยมระบบคุณธรรม
- 2.4 ค่านิยมเอกัตบุคคล
- 2.5 ค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น
- 2.6 ค่านิยมความเสมอภาค
- 2.7 ค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี
- 2.8 ค่านิยมกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิหลัง และการศึกษาอบรม

ตอนที่ 2 ทักษะส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง

ระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 การใช้เหตุผลในชีวิตประจำวัน เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาขึ้น โดยอาศัยโครงสร้างของตัวแปรซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร และผลงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 2 สำหรับตอนที่ 3 ใช้แบบสอบถามตอนที่ 4 การใช้เหตุผล ของ วิเชียร รักการ (วิเชียร รักการ 2522: 116-120)

ในการสร้างแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 นั้น ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแปรและโครงสร้างของตัวแปร ชั้นยกร่างแบบสอบถาม และ ชั้นทดสอบก่อนนำไปใช้ แต่ละชั้นดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ชั้นตรวจสอบความเป็นไปได้ของตัวแปรและโครงสร้างของตัวแปร เฉพาะตัวแปรค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นข้อคำถามที่อยู่ในตอนที่ 2 ของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเป็นไปได้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ค่านิยมแต่ละประการซึ่งได้สรุปจากการวิเคราะห์เอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย และมีโครงสร้างต่างๆ กัน เป็นจริง โดยได้จัดสร้างเป็นแบบสอบถามแล้วจัดส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย นักรัฐศาสตร์ นักการศึกษา และนักการเมือง รวม 15 ท่านตอบ และให้ความเห็น มีประเด็นคำถามในแบบสอบถาม 2 ประการ คือ

ข้อ 1 ค่านิยมแต่ละประการต่อไปนี้ เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย มากน้อยเพียงใด

ข้อ 2 โครงสร้างของค่านิยมแต่ละประการนั้น ลักษณะใดที่ไม่ตรงกับความจริงสมควรตัดออกและลักษณะใดที่ควรเพิ่มเติม

หลังจากได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้วก็นำมาวิเคราะห์ ผลปรากฏว่า ในประเด็นคำถามที่ 1 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทุกค่านิยมเอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยโดยมาก ส่วนประเด็นคำถามที่ 2 นั้น ผู้วิจัยได้นำเอาความเห็นต่างๆ มาพิจารณาแล้วสังเคราะห์เป็นโครงสร้างที่เหมาะสมของแต่ละค่านิยม

2. ชั้นยกร่างแบบสอบถาม ลำดับขั้นของการยกร่างแบบสอบถามมีดังต่อไปนี้ คือ

2.1 สร้างคำถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคำถามของตัวแปรแต่ละตัวตามโครงสร้างของแต่ละตัวแปร โดยเฉพาะแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่ต้นละส่วนบุคคลนั้น นอกจากผู้วิจัย

จะสังเคราะห์จากเอกสาร และผลการวิจัยต่างๆ แล้ว ยังได้ศึกษาลักษณะคำถามจากแบบสอบถาม และแบบทดสอบอีกหลายฉบับด้วยกัน เช่น แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมประเพณีทางการเมืองของ ทินพันธุ์ นาคะตะ (Nakata. 1975: 266-275) แบบสำรวจวัดค่านิยมไทยของ สุนทร โคมิน และ สนิท สัมครการ (สุนทร โคมิน และ สนิท สัมครการ 2522: 349-355) เป็นต้น ลักษณะคำถามในแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นแบบปลายปิด และมีคำถามแบบปลายเปิด อยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย ทั้งนี้เพื่อเป็นการถามความเห็นเพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1.1 คำถามแบบปลายปิด คำถามลักษณะนี้ใช้ในกรณีที่สามารถกำหนด คำตอบไว้ล่วงหน้าได้ มี 3 แบบ คือ

2.1.1.1 แบบเติมคำตอบให้สมบูรณ์ คำถามแบบนี้ใช้เมื่อต้องการให้ตอบสั้นๆ และข้อเท็จจริงที่แน่นอน ตัวอย่างเช่น

ข้อ 8 ครอบครัวของท่านมีรายได้ประมาณปีละเท่าไร ประมาณปีละ.....บาท

2.1.1.2 แบบคำตอบให้เลือก (multiple choices) คำถามแบบนี้มีคำตอบให้เลือกตั้งแต่ 2-5 คำตอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของคำถามเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น

ข้อ 11 บ้านของท่านเป็นของตนเองหรือเช่า

ของตนเอง เช่า

ข้อ 12 เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านทั่วๆ ไปในตำบลเดียวกัน ครอบครัวของท่านมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับใด

ดี ค่อนข้างดี ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ ต่ำ

2.1.1.3 แบบสเกลของ ลิกเคอร์ท (Likert's rating scale) ผู้วิจัยได้ศึกษาสเกลของ ลิกเคอร์ท (Likert. 1967: 90-95) แล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตัวแปรและลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นสเกลที่มีคำตอบ 4 ช่วง ตัวอย่างเช่น

ข้อ 23 มีความสงสัยในคำตอบของครูแต่ไม่กล้าถาม

บ่อย มาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่เคย

2.1.2 คำถามแบบปลายเปิด คำถามลักษณะนี้ใช้ในกรณีที่ต้องการทราบข้อเท็จจริงที่ลึกซึ้งและกว้างขวาง ซึ่งยากแก่การกำหนดคำตอบไว้ให้เลือกได้อย่างครอบคลุม ตัวอย่างเช่น

ข้อ 9 บ้านของท่านมีลักษณะอย่างไร (บ้านไม้หรือตึก ชั้นเดียวหรือ 2 ชั้น หรือมากกว่า บ้านเดี่ยวหรือตึกแถว ฯลฯ)

.....

นอกจากนี้ ยังมีการถามประกอบคำตอบของคำถามแบบปลายเปิด เพื่อเป็นการขยายคำตอบ ทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

ข้อ 103 ถ้าท่านเสนอความคิดเห็นเห็นต่อที่ประชุมแล้วมีบางคนคัดค้าน ท่านจะอย่างไรหรือไม่

ทำ คือ

นิ่งเฉย ตอบไม่ได้

2.2 การตรวจสอบแบบสอบถามขั้นต้น นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ แล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

2.3 การทดสอบเพื่อการปรับปรุง นำแบบสอบถามที่ผ่านกระบวนการในขั้น 2.2 ไปทดลองให้นักศึกษาวิทยาลัยครูจำนวน 5 ท่านตอบ และให้ชี้ยกควยว่า คำตอบข้อใดที่อ่านแล้วไม่เข้าใจ นำผลนี้ไปพิจารณาปรับปรุงถ้อยคำทั้งในส่วนประเด็นคำถามและคำตอบให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น และได้ตัดคำถามบางข้อที่ไม่เหมาะสมออกไป เหลือข้อคำถามจำนวน 150 ข้อ จำแนกเป็นคำถามตอนที่ 1 จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 2 จำนวน 135 ข้อ

3. ขั้นทดสอบก่อนนำไปใช้ นำแบบสอบถามที่ยกร่างเรียบร้อยแล้วไปทดสอบกับนักศึกษาวิทยาลัยครู จำนวน 30 คน จำแนกเป็นชาย 15 คน และหญิง 15 คน นำคำตอบมาวิเคราะห์เพื่อเลือกและปรับปรุงคำถามและคำตอบแต่ละข้อ ผลของการวิเคราะห์มีดังนี้ คือ

3.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามตอนนี้มีคำถามเกี่ยวกับภูมิหลัง และการศึกษาอบรม ได้พิจารณาปรับปรุงถ้อยคำทั้งในส่วนประเด็นคำถามและคำตอบให้ชัดเจนขึ้น

รวมทั้งการจัดลำค้ำคำถามให้มีความต่อเนื่องกัน เมื่อทำการทดสอบแล้วก็นำมาวิเคราะห์คัดเลือกคำถามในแต่ละตัวแปรไว้เฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง แต่คำถามข้อใดมีอำนาจการจำแนกต่ำเมื่อคัดออกไปแล้วทำให้โครงสร้างของตัวแปรไม่สมบูรณ์ก็จะนำไปปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วนำไปทดสอบใหม่อีกจนเกิดความมั่นใจว่าเป็นข้อคำถามที่ดี

การวิเคราะห์แบบสอบถามนั้นได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้คือ

3.2.1 ตรวจวิเคราะห์คะแนนคำตอบของคำถามแต่ละข้อของแต่ละคน แล้วรวมคะแนนของแต่ละตัวแปรที่แต่ละคนได้

3.2.2 เรียงคะแนนของแต่ละตัวแปรจากคนที่ได้คะแนนสูงสุดลงไปหาคะแนนต่ำสุด แล้วแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามเทคนิค 25 % จึงมีกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำของแต่ละตัวแปรจำนวนกลุ่มละ 8 คน

3.2.3 ตรวจดูคะแนนในแต่ละข้อคำถามของแต่ละตัวแปร แล้วแบ่งคะแนนออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสูงและระดับต่ำ

3.2.4 ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคำถามแต่ละข้อเพื่อหาค่าอำนาจการจำแนกโดยวิธีการทางสถิติ ทดสอบด้วย ไค-สแควร์(chi-square) แบบจัดตาราง 2x2 สูตร

$$\chi^2 = \frac{N(AD-BC)^2}{(A+B)(C+D)(A+C)(B+D)} \quad (\text{Garrett, 1965:265})$$

ผลของการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวบ่งชี้ในการเลือกข้อคำถามต่างๆ โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มคะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติไม่เกิน 0.05 แบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ได้แก่ข้อคำถามตั้งแต่ข้อ 14-105 รวม 92 ข้อ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.1 หน้า 80-90)

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 3 การใช้เหตุผลในชีวิตประจำวันมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ได้ใช้แบบสอบถามตอนที่ 4 การใช้เหตุผลของ วิเชียร รักการ (วิเชียร รักการ 2522: 116-120) ดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น แบบสอบถามตอนนี้มี 10 ข้อ คือ ข้อ 106-115 มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือก 6 คำตอบ ตัวอย่างเช่น

ข้อ 106 ถ้าหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่มาขอบริจาคโลหิตที่วิทยาลัย ข้าพเจ้าจะไม่รวมบริจาคเพราะ

- เป็นการเสียสละที่ไ้ผลไม่คุ้มค่า
- เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องรักษาสุขภาพของตัวเอง
- กลัวเจ็บและเมื่อบริจาแล้วอาจทำให้ร่างกายอ่อนแอติดโรคได้ง่าย
- ไม่จำเป็นต้องละอายในตนเองเมื่อไม่ได้บริจาค เพราะสามารถทำได้หลายทาง
- กลัวว่าเพื่อนๆ จะหาว่าเป็นคนใจแคบ เพราะเพื่อนๆ หลายคนก็ยังไม่บริจาค
- คนที่ไม่บริจาคเพราะมีเหตุผลสมควรก็ไม่ได้ทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองลดลง

แบบสอบถามทั้งฉบับที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งหมด 115 ข้อ ดังได้แสดง

ไว้ในภาคผนวก ก 1. หน้า 78-94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ และเลือกกลุ่มตัวอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ได้มอบแบบสอบถามให้แก่อาจารย์ที่อาสาเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิทยาลัยละ 1 ท่าน และอาจารย์ที่เป็นตัวแทนก็มอบแบบสอบถามให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างของวิทยาลัยนั้นตอบ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบเสร็จแล้วส่งคืนผู้วิจัย การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ยื่นมอบแบบสอบถามให้แก่อาจารย์ที่เป็นตัวแทนแต่ละวิทยาลัย จนกระทั่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจนครบจำนวน เริ่มตั้งแต่วันที่ 20 มกราคม - 15 กุมภาพันธ์ 2525 รวม 27 วัน

การจัดกระทำกับข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาครบจำนวนแล้ว ก็ได้นำมาจัดกระทำเพื่อที่จะได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป การดำเนินการในขั้นนี้มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การบรรณาธิกรณข้อมูล นำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบแล้วจำนวน 384 ฉบับ มาตรวจดูคำตอบของทุกคำถามทีละฉบับ ฉบับใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบไม่สมบูรณ์ก็คัดออกไป และนำเอาฉบับสำรองซึ่งเป็นของกรลุ่มตัวอย่างสำรองในระดับชั้น เพศ และวิทยาลัยเดียวกันมาแทนตามจำนวนที่คัดออกไป หลังจากนั้นก็นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในคานคำตอบไปลงหมายเลขรหัส

ประจำตัว ตั้งแต่หมายเลข 001-384

2. การลงรหัสข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำสมุดรหัสเพื่อ เป็นคู่มือในการถ่ายทอข้อมูลในกระดาษแบบลงรหัส การถ่ายทอข้อมูลลงกระดาษแบบลงรหัสและตรวจสอบความถูกต้อง ได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 - 30 มีนาคม 2525 รวม 30 วัน

3. การถ่ายทอข้อมูลลงบัตรคอมพิวเตอร์ เมื่อได้ดำเนินการในข้อ 2 เรียบร้อยแล้ว ก็ถ่ายทอข้อมูลลงในบัตรคอมพิวเตอร์ (computer) โดยข้อมูล 1 ชุด ใช้บัตร 2 ใบ รวม 768 ใบ ในการนี้ได้ใช้เครื่องเจาะบัตรที่หน่วยศึกษานานาชาติ กรมการฝึกหัดครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น หลังจากตรวจให้คะแนนคำตอบของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนในแต่ละข้อประเด็นคำถามแล้ว ก็นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อคำถามของแต่ละตัวแปรย่อยมารวมกัน และเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยต่อไป จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับชั้น ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว และเจตคติต่อการสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนของแต่ละคนที่ได้ในแต่ละตัวแปรมาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ เช่น เพศ ก็จำแนกเป็น ชายและหญิง แล้วคำนวณหาร้อยละ หรือระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็รวมคะแนนของแต่ละคน แล้วประเมินว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับใดคือ ต่ำ กลาง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ หรือต่ำ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และแจกแจงความถี่ หากค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับ เป็นต้น

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติส่วนบุคคล แบบสอบถามตอนที่ 2
 ทัศนคติส่วนบุคคล มุ่งศึกษานิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย เมื่อตรวจให้
 คะแนนคำตอบแต่ละประเด็นคำถาม (ซึ่งมีคะแนน 0 1 2) แล้วก็นำคะแนนของแต่ละคนที่ได้มา
 รวมกันในแต่ละตัวแปรย่อย ต่อจากนั้นก็แจกแจงความถี่ของคะแนนในแต่ละตัวแปรย่อย หาพิสัย
 (range) ของคะแนน คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเหตุผลในชีวิตประจำวัน แบบสอบถาม
 ตอนที่ 3 มุ่งศึกษาระดับจริยธรรมของนักศึกษาครู เมื่อตรวจให้คะแนนคำตอบของแต่ละประเด็น
 คำถามของแต่ละคน (คะแนนตั้งแต่ 1 - 6) แล้ว นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อของแต่ละคนรวมกัน
 คำนวณหาค่าเฉลี่ย ใช้ค่าเฉลี่ยเป็นตัวชี้บ่งระดับจริยธรรมของแต่ละคน จากนั้นก็แจกแจงความถี่
 ของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับจริยธรรม และคำนวณค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 สมมุติฐานการวิจัยข้อ 1
 คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับ
 สูง ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 แบ่งระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยออก
 เป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามระดับ
 คะแนน ได้แก่งกลุ่มคะแนนสูง กลุ่มคะแนนปานกลาง และกลุ่มคะแนนต่ำ ทั้งนี้ยึดเกณฑ์มาจากการ
 ที่แต่ละข้อคำถามมีสเกลของคะแนนคำตอบเป็น 0 1 และ 2 คะแนน ตามลำดับ จึงอาศัย
 ตัวถ่วงน้ำหนัก 1.5 - 2, 1.0 - 1.4 และ 0.0 - 0.9 เป็นตัวคูณจำนวนข้อของแต่ละตัว
 แปรย่อย ก็จะได้อัตราของคะแนนของกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ ตามลำดับ เช่น การมีส่วน
 ร่วมทางการเมืองมีข้อคำถาม 14 ข้อ ดังนั้น พิสัยคะแนนของกลุ่มคะแนนสูงเท่ากับ 21-26
 คะแนน กลุ่มคะแนนปานกลางเท่ากับ 14-20 คะแนน และกลุ่มคะแนนต่ำ เท่ากับ 0-13 คะแนน
 แล้วแจกแจงจำนวนในแต่ละกลุ่มเทียบเป็นร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง
 11, 12 และ 13 ภาคผนวก ข หน้า 101, 102 และ 103)

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติไคสแควร์ (Chi-square) โดยดำเนินการ
 หลังจากได้กระทำในข้อ 2.1 เรียบร้อยแล้ว ด้วยวิธีการเปรียบเทียบความแตกต่าง

ระหว่างกลุ่มและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติตามสูตรข้างล่างนี้

$$\chi^2 = \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e} \quad (\text{Garrett. 2965: 153})$$

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 สมมติฐานการวิจัยข้อ 2 คือ องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง และการศึกษาอบรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ (canonical correlation) มีสมการเมตริกสหสัมพันธ์ ดังนี้คือ

$$R = \begin{vmatrix} R_{22}^{-1} & R_{21}^{-1} \\ R_{21}^{-1} & R_{12}^{-1} \end{vmatrix} \quad (\text{Cooley \& Lohnes. 1971: 168-200})$$

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 สมมติฐานการวิจัยข้อ 3 คือ ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยแต่ละประการไม่มีความสัมพันธ์กัน ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) หมุนแกนแบบวาริแมกซ์ (varimax) (Cooley & Lohnes. 1971: 129-167)

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน - 30 มิถุนายน 2525 รวม

การนำเสนอผลการวิจัยนี้ แบ่งสาระสำคัญออกเป็น 4 ตอน คือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 รายละเอียดของแต่ละตอนจะได้เสนอตามลำดับต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

จุดประสงค์สำคัญของการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ก็เพื่อเป็นการช่วยให้สามารถทำความเข้าใจในผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยในแต่ละข้อซึ่งจะเสนอในลำดับถัดไปให้ชัดเจนกว้างขวาง และง่ายยิ่งขึ้น รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลัง หัวแปรทางคาบภูมิหลังของการวิจัยนี้มี 4 หัว เพศ อายุ ภูมิสำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1.1 เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้มีจำนวน 384 คน จำแนกเป็นชาย 192 คน หรือร้อยละ 50.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และหญิง 192 คน หรือร้อยละ 50.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูตาราง 1 หน้า 32)

1.2 อายุ อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 22.76 ปี มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.06 ปี มีพิสัย(range)ของอายุตั้งแต่ 18-44 ปี ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มอายุออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับ 1 ได้แก่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีลงมา มีจำนวน 124 คน หรือร้อยละ 32.29 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 2 ได้แก่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 21-25 ปี มีจำนวน 200 คน หรือร้อยละ 50.08 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 3 ได้แก่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 26-30 ปี มีจำนวน 39 คน หรือร้อยละ 10.16 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และระดับ 4 ได้แก่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีจำนวน 21 คน หรือจำนวนร้อยละ 5.47 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 4 ภาคผนวก ข หน้า 98)

1.3 ภูมิลาเนา ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 คน หรือร้อยละ 30.21 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีภูมิลาเนาอยู่ในเมือง และจำนวน 268 คน หรือจำนวนร้อยละ 69.79 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีภูมิลาเนาอยู่ในชนบท (ดูรายละเอียดในตาราง 5 ภาคผนวก ข หน้า 98)

1.4 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้วิจัยได้แบ่งระดับฐานะทางเศรษฐกิจเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 1 ฐานะต่ำ มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้จำนวน 8 คน หรือจำนวนร้อยละ 2.08 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 2 ฐานะค่อนข้างต่ำ มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้จำนวน 74 คน หรือจำนวนร้อยละ 19.27 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 3 ฐานะปานกลาง มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้จำนวน 148 คน หรือจำนวนร้อยละ 38.54 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 4 ฐานะค่อนข้างดี มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้จำนวน 121 คน หรือจำนวนร้อยละ 31.51 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และระดับ 5 ฐานะดี มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้จำนวน 33 คน หรือจำนวนร้อยละ 8.60 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 6 ภาคผนวก ข หน้า 99)

2. การศึกษาอบรม ตัวแปรทางด้านการศึกษาอบรมของการวิจัยนี้มี 5 ตัว คือ ระดับชั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ และจริยธรรม ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ คือ

2.1 ระดับชั้น กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน จำแนกเป็น 4 ระดับ คือ ป.ท. ชั้นสูง ปีที่ 1 และปีที่ 2 และ ค.บ.ปีที่ 3 และปีที่ 4 ระดับชั้นละ 96 คน หรือจำนวนร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 3 ภาคผนวก ข หน้า 98)

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 1 อ่อน ระดับ 2 ค่อนข้างอ่อน ระดับ 3 ปานกลาง ระดับ 4 ค่อนข้างดี และระดับ 5 ดี จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับมีดังนี้ ระดับ 1 อ่อน มีจำนวน 7 คน หรือจำนวนร้อยละ 1.82 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 2 ค่อนข้างอ่อนมีจำนวน 168 คน หรือจำนวนร้อยละ 43.75 ของกลุ่มตัวอย่าง ระดับ 3 ปานกลางมีจำนวน 148 คน หรือจำนวนร้อยละ 38.54 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 4 ค่อนข้างดีมีจำนวน 55 คน หรือจำนวนร้อยละ 14.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และระดับ 5 ดี มีจำนวน 6 คน หรือจำนวนร้อยละ 1.56 ของกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 7 ภาคผนวก ข หน้า 99

2.3 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า นักศึกษามีเจตคติในแต่ละระดับดังนี้ ระดับ 1 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวในลักษณะควบคุมเข้มงวด โดยใช้อำนาจและขาดเหตุผล มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้ 9 คน หรือจำนวนร้อยละ 2.34 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 2 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวในลักษณะค่อนข้างควบคุมโดยค่อนข้างใช้อำนาจ และไม่คอยจะมีเหตุผล มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้ 26 คน หรือจำนวนร้อยละ 6.78 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 3 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวในลักษณะควบคุมปานกลางโดยเอาใจใส่ให้เหตุผล และให้ความอบอุ่น มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้ 260 คน หรือจำนวนร้อยละ 67.71 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 4 เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวในลักษณะค่อนข้างปล่อยปละโดยไม่คอยจะเอาใจใส่ ค่อนข้างละเลยและไม่คอยให้ความอบอุ่น มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้ 79 คน หรือจำนวนร้อยละ 20.57 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และระดับ 5 เจตคติต่อการเลี้ยงอบรมของครอบครัวในลักษณะปล่อยปละโดยไม่เอาใจใส่ ละเลย และไม่ให้ความอบอุ่น มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้ 10 คน หรือจำนวนร้อยละ 2.60 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 8 ภาคผนวก ข หน้า 99

2.4 เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ระดับ 1 เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะควบคุมเข้มงวด โดยใช้อำนาจ ขาดเหตุผล มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้จำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.78 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 2 เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะค่อนข้างควบคุมโดยค่อนข้างใช้อำนาจและไม่คอยให้เหตุผล มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้จำนวน 75 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.32 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 3 เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะควบคุมปานกลางโดยเอาใจใส่ให้เหตุผลและให้ความอบอุ่น มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้จำนวน 192 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 50.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 4 เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะค่อนข้างปล่อยปละ โดยไม่คอยจะเอาใจใส่ ค่อนข้างละเลยและไม่คอยให้ความอบอุ่น มีกลุ่ม-

ตัวอย่างในระดับนี้จำนวน 102 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.56 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และระดับ 5 เจตคติของนักศึกษาครูที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ในลักษณะปล่อยให้ไปโดยไม่เอาใจใส่ ละเลย และไม่ให้ความอบอุ่น มีกลุ่มตัวอย่างในระดับนี้จำนวน 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.34 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 9 ภาคผนวก ข หน้า 100)

2.5 จริยธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจริยธรรมของนักศึกษาครู ปรากฏว่าระดับ 1 ชั้นหลักการหลบลีกการลงโทษ ไม่ปรากฏว่ามีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 2 ชั้นหลักการแสวงหารางวัล มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้ 4 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 1.04 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 3 ชั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้ 47 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 12.24 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 4 ชั้นหลักการทำตามหน้าที่สั่งقم มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้ 195 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 50.78 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับ 5 ชั้นหลักการทำตามคำมั่นสัญญา มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้ 135 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 35.16 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และระดับ 6 ชั้นหลักการยึดอุดมคติสากล มีกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับนี้ 3 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.78 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ดูรายละเอียดในตาราง 10 ภาคผนวก ข หน้า 100)

3. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นในแต่ละค่านิยม มีดังต่อไปนี้ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง เท่ากับ 28 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 14.31 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.52 คะแนน และมีพิสัยตั้งแต่ 5 - 24 คะแนน

3.2 ความมีเหตุผล คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดความมีเหตุผล เท่ากับ 24 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 16.12 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.41 คะแนน และมีพิสัยตั้งแต่ 6-22 คะแนน

3.3 ระบบคุณธรรม คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดระบบคุณธรรม เท่ากับ 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 8.66 คะแนน โดยมีค่าความ-

เบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.21 คะแนน และมีหีสัยตั้งแต่ 2-17 คะแนน

3.4 เอกัตบุคคล คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดเอกัตบุคคล เท่ากับ 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 11.01 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.90 คะแนน และมีหีสัยตั้งแต่ 4-16 คะแนน

3.5 ความเชื่อใจบุคคล คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดความเชื่อใจบุคคลอื่น เท่ากับ 24 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 6.40 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.74 คะแนน และมีหีสัยตั้งแต่ 0-14 คะแนน

3.6 ความเสมอภาค คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดความเสมอภาค เท่ากับ 28 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 17.77 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.83 คะแนน และมีหีสัยตั้งแต่ 8-22 คะแนน

3.7 การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี เท่ากับ 22 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 10.83 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.77 คะแนน และมีหีสัยตั้งแต่ 5-19 คะแนน

3.8 กิจกรรมกลุ่ม คะแนนเต็มจากแบบสอบถามที่วัดกิจกรรมกลุ่ม เท่ากับ 18 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 10.95 คะแนน โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.47 คะแนน และมีหีสัยตั้งแต่ 4-15 คะแนน

สำหรับรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ข้อ 3.1 - 3.8 ดูได้จากตาราง 11, 12 ภาคผนวก ข หน้า 101, 102

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1

สมมติฐานการวิจัยข้อ 1 คือ นักศึกษาส่วนใหญ่มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ซึ่งค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย จำแนกออกเป็น 8 ประการด้วยกัน จึงมีสมมติฐานรองของสมมติฐานการวิจัยข้อนี้จำนวน 8 ข้อ ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละข้อนั้น ได้ดำเนินการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามระดับคะแนนของค่านิยมแต่ละประการออกเป็นกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ ตามเกณฑ์ข้อ 2.2.1 ของหัวข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 หน้า 41 แล้วเกิดเป็นร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม ด้วยวิธีการทางสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 1 สมมติฐานรองข้อ 1 คือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 45 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 161 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 11.72, 41.93 และ 46.35 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 21.3105 ($p < 0.01$) แสดงว่าสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการบ่งชี้ว่ากลุ่มนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีระดับค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ระดับปานกลาง และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.35, 41.93 และ 11.72 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 2 สมมติฐานรองข้อ 2 คือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมความมีเหตุผลอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 146 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 195 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 38.02, 50.78 และ 11.20 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 24.4763 ($p < 0.01$) แสดงว่าสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการบ่งชี้ว่า กลุ่มนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่มีระดับค่านิยมความมีเหตุผลปานกลางมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับสูง และระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.78, 38.02 และ 11.20 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 3 สมมติฐานรองข้อ 3 คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมระบบคุณธรรมอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 16 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 154 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17, 40.10 และ 55.73 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 41.9367 ($p < 0.01$) แสดงว่า สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการบ่งชี้ว่า กลุ่มนักศึกษามีระดับค่านิยมระบบคุณธรรมต่ำมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับปานกลาง และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.73, 40.10 และ 4.17 ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 4 สมมติฐานรองข้อ 4 คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมเอกัตบุคคตอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่ากลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 39 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 238 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 10.16, 61.98 และ 27.86 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 41.6074 ($p < 0.01$) แสดงว่าสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการบ่งชี้ว่า กลุ่มนักศึกษามีระดับค่านิยมเอกัตบุคคตปานกลางมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับต่ำ และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.98, 27.86 และ 10.16 ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 5 สมมติฐานรองข้อ 5 คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่นอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่ากลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 7 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 28 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 1.82, 7.29 และ 90.89 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 149.5479 ($p < 0.01$) แสดงว่าสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความ-

แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการชี้บ่งว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีระดับค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่นต่ำ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับปานกลาง และระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.89, 7.29 และ 1.82 ตามลำดับ

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 6 สมมติฐานรองข้อ 6 คือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่ค่านิยมความเสมอภาคอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 92 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 242 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.96, 63.02 และ 13.02 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 41.4321 ($p < 0.01$) แสดงว่า สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการชี้บ่งว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีระดับค่านิยมความเสมอภาคปานกลางมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ระดับสูง และระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.02, 23.96 และ 13.02 ตามลำดับ

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 7 สมมติฐานรองข้อ 7 คือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ส่วนใหญ่ค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองคืออยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 40 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 174 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 10.42, 45.31 และ 44.27 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่มตัวอย่าง พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 23.6361 ($p < 0.01$) แสดงว่า สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการบ่งชี้ว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีระดับค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองคือปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาซึ่งเกือบพอๆ กับระดับปานกลางได้แก่ระดับต่ำ และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.31, 44.27 และ 10.42 ตามลำดับ

8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 8 สมมติฐานรองข้อ 8 คือ นักศึกษาคณะส่วนใหญ่มีค่านิยมกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า กลุ่มคะแนนสูงมีจำนวน 88 คน กลุ่มคะแนนปานกลางมีจำนวน 207 คน และกลุ่มคะแนนต่ำมีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.92, 53.91 และ 23.17 ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างกลุ่ม พบว่า χ^2 ที่ $df. = 2$ มีค่าเท่ากับ 19.0397 ($p < 0.01$) แสดงว่า สัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มคะแนนสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงเป็นการชี้บ่งว่า กลุ่มนักศึกษาที่มีระดับค่านิยมกิจกรรมกลุ่มปานกลางมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับต่ำ และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด แต่ก็มีจำนวนใกล้เคียงกับระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 53.91, 23.17 และ 22.92 ตามลำดับ

สำหรับรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ 1-8 ดูจากตาราง 13 ภาคผนวก ข หน้า 103

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 2

สมมติฐานการวิจัยข้อ 2 คือ องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง และการศึกษาอบรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย สมมติฐานการวิจัยข้อนี้มีสมมติฐานรองจำนวน 2 ข้อ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ (canonical correlation) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 1 สมมติฐานรองข้อ 1 คือ องค์ประกอบทางด้านภูมิหลังอันได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร (canonical correlation coefficient หรือ R_c) ทั้งสองมีจำนวน 4 ค่า โดยมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.19431 เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยวิธีการ ไค-สแควร์ (χ^2) พบว่า ไม่มีค่าใดมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูรายละเอียดในตาราง 14, 15 ภาคผนวก ข หน้า 103, 104

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ยอมรับให้เห็นว่า ตัวแปรชุดองค์ประกอบทางค่านิยมหลัง อันได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจทางครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาครู

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานรองข้อ 2 สมมติฐานรองข้อ 2 คือ องค์ประกอบทางค่านิยมการศึกษาอบรม อันได้แก่ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ และจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ตัวแปรทั้งสองชุดมีความสัมพันธ์กัน โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทั้งสอง (R_c) จำนวน 5 ค่า เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยวิธีการ ไค สแควร์ (χ^2) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรทั้งหมดจำนวน 2 ค่า คือ ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.30118 ($p < 0.000$) และค่ารองลงมาเท่ากับ 0.24918 ($p < 0.005$) ซึ่งดูรายละเอียดได้จากตาราง 16 ภาคผนวก ข หน้า 105

จากการหาค่า R_c ที่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 2 ค่า ยอมรับแสดงว่าตัวแปรทั้งสองชุดนั้น จำแนกออกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อยได้ 2 กลุ่ม และเมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการถดถอยพหุคูณระหว่างชุด (coefficient for canonical variables) ซึ่งมีรายละเอียดในตาราง 17 ภาคผนวก ข หน้า 105 จะพบว่า ค่า R_c สูงสุดเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้น และจริยธรรมกับค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองที่ ส่วนค่า R_c ที่รองลงมา เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์กับค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ยอมรับให้เห็นว่า ตัวแปรชุดองค์ประกอบทางค่านิยมการศึกษาอบรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ (R_c) เท่ากับ 0.30118 และ 0.24918 โดยแยกออกเป็นความสัมพันธ์ 2 ชุดย่อย แต่ละชุดมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูง คือ ระดับชั้น และจริยธรรม กับค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองที่ และผลสัมฤทธิ์ทาง-

การเรียนรู้ และเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ กับค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่านิยมระบบคุณธรรมจะมีความสัมพันธ์กับทั้ง 2 ชุดย่อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 3

สมมติฐานการวิจัยข้อ 3 คือ ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย (ตัวแปรในสมมติฐานการวิจัยข้อ 1) ไม่มีความสัมพันธ์กัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยจำนวน 8 ประการมีความสัมพันธ์กัน โดยจำแนกออกเป็นองค์ประกอบ (Factor) 2 ชุด คือ องค์ประกอบชุดที่ 1 (Factor I) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบคุณธรรม เอกัตบุคคต ความเสมอภาค การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม องค์ประกอบชุดที่ 2 (Factor II) ประกอบด้วย ความมีเหตุผล ระบบคุณธรรม และความเชื่อใจบุคคลอื่น (ดูรายละเอียดในตาราง 18, 19 ภาคผนวก ข หน้า 106

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นชี้ให้เห็นว่า ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย 8 ประการนั้น สามารถจำแนกออกเป็นองค์ประกอบใหญ่ๆ 2 ชุด โดยค่านิยมในองค์ประกอบแต่ละชุดย่อมมีความสัมพันธ์กันสูง ผู้วิจัยให้ชื่อองค์ประกอบชุดที่ 1 ว่า ค่านิยมเชิง-การรวมกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบคุณธรรม เอกัตบุคคต ความเสมอภาค การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม องค์ประกอบชุดที่ 2 ให้ชื่อว่าค่านิยมเชิงเหตุผล ซึ่งประกอบด้วย ความมีเหตุผล ระบบคุณธรรม และความเชื่อใจบุคคลอื่น โดยค่านิยมระบบคุณธรรมเป็นองค์ประกอบรวมของค่านิยมทั้งสองชุด

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยจะประสบผลสำเร็จได้นั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ การพัฒนาคน โดยจะต้องพัฒนาให้บุคคลมีวัฒนธรรมทางการ เมืองที่เหมาะสมสอดคล้องกับระบอบ ประชาธิปไตย ในการนี้ค่านิยมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของวัฒนธรรมทางการ เมือง ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชน ครู เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญในสังคม ด้วยเหตุนี้ ครูจึงควร เป็นบุคคลที่ควรได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบ- ประชาธิปไตยเป็นอันดับแรก สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครูจึงควรรับผิดชอบและดำเนินการ อย่างจริงจังในด้านการพัฒนา ค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ให้แก่ นักศึกษาคูรุต้งแต่อยู่ในสถาบันการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการให้การศึกษอบรมนนักศึกษาคูรุต้งจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาค่านิยมที่ เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ นักศึกษาคูรุต้งจำเป็นต้งกระทำ เป็น อันดับแรก

1. ปัญหาเชิงวิจัย การวิจัยนี้มุ่งค้นหาคำตอบของปัญหาเชิงวิจัย 3 ประการ คือ

- 1.1 นักศึกษาคูรมีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับใด
- 1.2 องค์ประกอบทางค่านิยมหลัง และการศึกษอบรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่อย่างไร
- 1.3 ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยแต่ละประการมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษาครู
- 2.2 เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง และการศึกษา อบรมกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบ ประชาธิปไตย

3. สมมุติฐานการวิจัย การวิจัยนี้ได้กำหนดสมมุติฐานที่จะทดสอบ 3 ประการ คือ

- 3.1 นักศึกษาครูส่วนใหญ่มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชา- ธิปไตยอยู่ในระดับสูง
- 3.2 องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง และการศึกษาอบรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่ เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาครู
- 3.3 ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยแต่ละประการ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นนักศึกษาภาคปกติของ วิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันตก ซึ่งได้แก่ วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครู เพชรบุรี และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยครูละ 96 คน รวมเป็น 384 คน

4.2 การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ วิธีการส่งแบบสอบถามให้ตอบ แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว สอบถามเกี่ยวกับภูมิหลัง และการศึกษาอบรม ตอนที่ 2 ทัศนคติส่วนบุคคล สอบถามเกี่ยวกับค่านิยมที่เอื้อต่อการ พัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย และตอนที่ 3 การใช้เหตุผลในชีวิตประจำวัน สอบถาม เกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนแบบสอบถามตอนที่ 3 ใช้แบบสอบถามตอนที่ 4 การใช้เหตุผลของ วิเชียร รักการ(วิเชียร รักการ 2522: 119-120)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้ คือ นำคำตอบของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนมาตรวจให้คะแนน ถายทอดข้อมูลลงบัตรคอมพิวเตอร์ และใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการคำนวณหาค่าสถิติต่างๆ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ได้แก่ ไค-สแควร์(chi-square)

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ (canonical correlation)

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ(factor analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามปัญหาเชิงวิจัย คือ ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ซึ่งจะได้นำเสนอโดยสรุปตามลำดับต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 1 ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับใด โดยใช้วิธีการทางสถิติ ไค-สแควร์ (χ^2) ปรากฏผลดังนี้

1.1 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ รองลงไปได้แก่ ระดับปานกลาง และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.35 41.93 และ 11.72 ตามลำดับ

1.2 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมมีเหตุผลอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปได้แก่ระดับสูง และระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.78, 38.02 และ 11.20 ตามลำดับ

1.3 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดที่มีค่านิยมระบบคุณธรรมอยู่ในระดับต่ำ รองลงไปได้แก่ระดับปานกลาง และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.73, 40.10 และ

4.17 ตามลำดับ

1.4 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่นอยู่ในระดับต่ำ รองลงไปได้แก่ ระดับปานกลาง และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.89, 7.29 และ 1.82 ตามลำดับ

1.5 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมเอกัตบุคคคอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปได้แก่ระดับต่ำ และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.98, 27.86 และ 10.16 ตามลำดับ

1.6 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมความเสมอภาคอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปได้แก่ ระดับสูงและระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.02, 23.96 และ 13.02 ตามลำดับ

1.7 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมการปฏิบัติหน้าพลเมืองที่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปได้แก่ ระดับต่ำ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับระดับปานกลางและระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.31, 44.27 และ 10.42 ตามลำดับ

1.8 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จำนวนมากที่สุดมีค่านิยมกิจกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปได้แก่ ระดับต่ำ และระดับสูงมีจำนวนน้อยที่สุดซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 53.91, 23.17 และ 22.92 ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบว่า องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง และการศึกษาอบรมมีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยใช้วิธีการทางสถิติหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ (R_c) ปรากฏผลดังต่อไปนี้

2.1 องค์ประกอบทางด้านภูมิหลัง อันได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะ

2.2 องค์ประกอบทางด้านการศึกษาอบรม อันได้แก่ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครู-

อาจารย์ และจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาคู โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณ 2 ค่า ค่าสูงสุด เท่ากับ 0.30118 และการลดลงไปเท่ากับ 0.24918 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 และ 0.005 ตามลำดับ จึงจำแนกความสัมพันธ์ออกเป็น 2 ชุดย่อย คือ

2.2.1 ชุดตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณเท่ากับ 0.30118 ได้แก่ ระดับชั้น และจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับค่านิยมระบบคุณธรรมและค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

2.2.2 ชุดตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงในการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพหุคูณเท่ากับ 0.24918 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ มีความสัมพันธ์กับค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น

ทั้งนี้ ค่านิยมระบบคุณธรรมจะมีความสัมพันธ์กับทั้งสองชุดย่อย

3. ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 3 ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรชุดค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ(factor analysis) ปรากฏว่า ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

3.1 ชุดค่านิยมเชิงรวมกลุ่ม ประกอบด้วย ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ค่านิยมระบบคุณธรรม ค่านิยมเอกลัทธิบุคคล ค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และค่านิยมกิจกรรมกลุ่ม

3.2 ชุดค่านิยมเชิงเหตุผล ประกอบด้วย ค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การอภิปรายผลการวิเคราะห์เบื้องต้น
ในที่นี้ จะอภิปรายเฉพาะตอนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางค่านิยมหลัง และการศึกษาอบรมเท่านั้น
ส่วนที่เกี่ยวกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยจะนำไปอภิปรายในหัวข้อ
ที่เกี่ยวกับการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัย สำหรับในตอนนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ
อภิปรายดังต่อไปนี้

1.1 ภูมิหลัง ตัวแปรชุดภูมิหลังของการวิจัยนี้ 4 ตัว คือ เพศ อายุ ภูมิลำเนา
และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1.1.1 เพศ ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่ม
ตัวอย่างของแต่ละเพศให้มีจำนวนเท่าๆ กัน แต่ในสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาครุปัจจุบันนั้น
ทุกวิทยาลัยจะมีนักศึกษาหญิงจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย โดยมีนักศึกษาหญิงประมาณร้อยละ 65
และนักศึกษาชายประมาณร้อยละ 35 ถ้าหากเลือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างรวมๆ กัน กลุ่มตัวอย่าง
จะมีหญิงมากกว่าชาย ซึ่งจะทำให้มีปัญหาในการเปรียบเทียบ ถ้าหากบังเอิญสุ่มได้นักศึกษาชาย
จำนวนน้อยเกินไป ดังนั้นในการวิจัยนี้ถ้าเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเพศกับ
ประชากรของแต่ละเพศจะเห็นว่า นักศึกษาชายถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในอัตราส่วนที่สูงกว่า
นักศึกษาหญิง เมื่อทำการคำนวณสัดส่วนแล้วพบว่า นักศึกษาชายถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
ประมาณร้อยละ 7 ของกลุ่มประชากรชาย และนักศึกษาหญิงถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณ
ร้อยละ 4 ของกลุ่มประชากรหญิง อย่างไรก็ตามว่าชายและหญิงจะถูกเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
ในสัดส่วนไม่เท่ากันก็ตาม แต่ก็เป็นที่มั่นใจว่าไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อความเที่ยงตรงของผลการวิจัย
เนื่องในกรณีนี้แต่อย่างใด เพราะมีจำนวนมากพอที่จะเป็นตัวแทนได้

1.1.2 อายุ ผลจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามอายุจะพบว่า
นักศึกษาส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 85 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุต่ำกว่า 25 ปีลงมา ส่วน
ผู้ที่มีอายุสูงกว่า 25 ปีขึ้นไปมีจำนวนเพียงประมาณร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่านั้น
ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว เขาเรียนต่อในวิทยาลัยครู
เลยทันที ส่วนประเภทที่มีอายุเกิน 25 ปีนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ทำงานมาแล้วและมาเข้าเรียนใน
ภายหลัง

1.1.3 ภูมิลำเนา จากผลของการเลือกกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักศึกษาครูประมาณร้อยละ 30 มีภูมิลำเนาอยู่ในเมือง นอกนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวนกว่าสองเท่าของนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองเป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท ทำให้คาดคะเนได้ต่อไปกว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกร ซึ่งเป็นไปในลักษณะตรงกันข้ามกับข้ามกับผลสำรวจที่พบว่า นักศึกษาผู้ที่สอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (มหาวิทยาลัย) มีเพียงร้อยละ 6.11 เท่านั้นที่มาจากครอบครัวเกษตรกร (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ 2519: 301-302) จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า วิทยาลัยครูมีส่วนช่วยอย่างมากในด้านการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาค การที่นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบทนิยมเข้าเรียนในวิทยาลัยครูนั้น อาจเนื่องมาจากวิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น จึงเสียค่าใช้จ่ายน้อย ผู้ปกครองมีความมั่นใจทางการให้การศึกษอบรมและเอาใจใส่ของครูอาจารย์ และอาจเห็นว่าอาชีพครู เป็นอาชีพที่หางานทำได้ในชนบท

1.1.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างปรากฏว่านักศึกษาครูที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางมีประมาณร้อยละ 39 และฐานะค่อนข้างดีและดีมีประมาณร้อยละ 40 ส่วนผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างต่ำและต่ำมีเพียงร้อยละ 21 ซึ่งผลอันนี้แม้ว่าจะค่อนข้างสอดคล้องกับผลสำรวจต่างๆ ที่พบว่า ผู้ที่เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ส่วนที่มาจากครอบครัวที่ยากจนมีน้อยประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ 2519: 274-282) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำด้วยกันแล้ว จำนวนผู้ที่เรียนในวิทยาลัยครูมาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีจำนวนคิดเป็นร้อยละสูงกว่าจำนวนผู้เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอื่นถึงสองเท่า

1.2 การศึกษาอบรม หัวแปร์ชุดการศึกษาอบรมมี 5 ตัว ได้แก่ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัว เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ และจริยธรรม ในแต่ละตัวแปรมีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

1.2.1 ระดับชั้น ระดับชั้นยอมแสดงถึงจำนวนปีที่ได้รับการการศึกษาอบรมในวิทยาลัยครู ซึ่งในการวิจัยนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างชั้นละ 96 คน ตามสภาพความเป็นจริงของประชากรของแต่ละวิทยาลัยครูนั้น จะมีนักศึกษาในระดับชั้น ป.กศ. ชั้นสูง หรือปีที่ 1 และ 2

จำนวนประมาณร้อยละ 65 และระดับปริญญาตรีคือ ปีที่ 3 และ ปีที่ 4 จำนวนประมาณร้อยละ 35 ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้น ป.กศ.ชั้นสูง จะมีสัดส่วนจำนวนร้อยละน้อยกว่าระดับปริญญาตรี เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาในแต่ละระดับจะปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างในระดับชั้น ป.กศ.ชั้นสูง มีจำนวนประมาณร้อยละ 3.5 ของนักศึกษาในระดับชั้น ป.กศ.ชั้นสูง ทั้งหมด และในระดับปริญญาตรีปีที่ 3 และปีที่ 4 มีจำนวนประมาณร้อยละ 6.5 ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีปีที่ 3 และปีที่ 4 แม้ว่าสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้น ป.กศ.ชั้นสูง จะมีจำนวนน้อยแต่ผู้วิจัยก็มีความมั่นใจว่าเป็นจำนวนที่เพียงพอที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อความเที่ยงตรงของการวิจัย เนื่องจากกรณีนี้แต่อย่างใด

1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการเลือกกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักศึกษาคูหากรจำนวนมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 46 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อนและอ่อน รองลงไปได้แก่ ระดับปานกลาง คือ ประมาณร้อยละ 38 และระดับค่อนข้างดีและดีมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 16 เท่านั้น ผลอันนี้ ชี้ให้เห็นว่านักศึกษาคูหากรส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ตัวแปรสำคัญน่าจะเป็นเพราะในช่วงปัจจุบันนักศึกษาที่มาเข้าเรียนในวิทยาลัยครูนั้น มีพื้นความรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาค่อนข้างอ่อนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถ้าหากโยงไปสู่ผลที่พบว่า นักศึกษาคูหากรส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท ก็น่าจะเป็นการชี้ให้เห็นว่าผู้ที่อยู่ในชนบทมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างอ่อน ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ แต่ตามองในอีกแง่หนึ่งคือ ในค่านิยมคติของการเรียนครู มีบุคคลจำนวนมากมีเจตคติว่า ใครๆ ก็เรียนครูได้ ไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนดี เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้ที่เรียนอ่อนและรู้ว่าไม่สามารถจะไปเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอื่นได้ สำเร็จก็เลือกเรียนในสาขาวิชาชีพครู แต่ไม่ว่าจะเนื่องมาจากสาเหตุใดก็ตาม วิทยาลัยครูจำเป็นต้องหาวิธีที่จะต้องพยายามปรับปรุงกระบวนการให้การศึกษอบรมใหม่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา และจะต้องหันไปพิจารณาแสวงหาช่องทางที่เหมาะสมในการคัดเลือกผู้เข้าเรียนวิทยาลัยครูให้โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเรียนครูจริงๆ มีพื้นความรู้สูง

1.2.3 เจตคติต่อการเรียนและอบรมบุตรของครอบครัว จากการวัดเจตคติของกลุ่มตัวอย่างในการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวพบว่า นักศึกษาคูหากรประมาณร้อยละ 66 มีเจตคติที่คัดต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวในลักษณะที่ได้รับการเอาใจใส่

ให้ความอบอุ่นและใช้เหตุผล รองลงมาได้แก่การมีเจตคติในลักษณะ เลี้ยงดูแบบค่อนข้างปล่อยปลະ ละเลย และปล่อยปลະละเลย ไม่เอาใจใส่ ประมาณร้อยละ 23 ส่วนกลุ่มที่มีเจตคติในลักษณะที่ ได้รับการเลี้ยงดูแบบค่อนข้างควบคุมเข้มงวด ควบคุมเข้มงวด ใช้อำนาจ มีประมาณร้อยละ 9 เท่านั้น ผลอันนี้ยอมชี้ให้เห็นว่าครอบครัวส่วนใหญ่ให้การเลี้ยงและอบรมบุตรในลักษณะที่เหมาะสม เป็นที่พึงพอใจของบุตร และบุตรรู้สึกมีความอบอุ่น ส่วนครอบครัวที่เลี้ยงดูและอบรมในลักษณะที่ใช้ อำนาจ ไม่มีเหตุผล และควบคุมเข้มงวด ยึดความพึงพอใจของผู้ใหญ่เป็นหลักนั้นมีจำนวนน้อย แต่ก็ เป็นที่น่าสังเกตว่า ครอบครัวที่เลี้ยงและอบรมบุตรในลักษณะค่อนข้างปล่อยปลະ และปล่อยปลະ ไม่เอา ใจใส่ บุตรขาดความอบอุ่น มีจำนวนมากพอสมควร ในอนาคตกลุ่มนี้อาจมีจำนวนเพิ่มขึ้นไปอีกได้ จากแรงผลักดันของปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้นว่า พ่อแม่ต่างก็มีภาระที่จะต้องไปทำงานนอกบ้าน บุตร ไม่ได้รับความเอาใจใส่ ขาดความอบอุ่น ไม่มีผู้คอยให้คำปรึกษา และขาดความใกล้ชิด ถ้าหาก เป็นเช่นนี้จริงก็จะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคมต่อไป ดังนั้น แม้ว่าผู้ใหญ่จะต้องออกไปทำงานนอก บ้าน แต่ก็ควรจะให้เวลาสำหรับบุตร สนใจต่อปัญหาของเขา ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ ซึ่งก็ คงจะช่วยให้ปัญหาลดลงไป

1.2.4 เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ ผลของการวัดเจตคติ ต่อการให้การอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์พบว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 50 มีเจตคติ ในลักษณะว่าครูอาจารย์อบรมสั่งสอนในลักษณะที่ควบคุมปานกลาง ไม่เข้มงวดเกินไป เอาใจใส่และ รู้สึกอบอุ่น ซึ่งเป็นที่พึงพอใจของนักศึกษา รองลงมาได้แก่กลุ่มนักศึกษาที่มีเจตคติว่า ครูอาจารย์ ค่อนข้างไม่เอาใจใส่ ปล่อยปลະละเลย และไม่เอาใจใส่ ปล่อยปลະละเลย มีจำนวนประมาณ ร้อยละ 29 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่มีเจตคติว่าการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์มี ลักษณะค่อนข้างจะควบคุมเข้มงวด และควบคุมเข้มงวด ใช้อำนาจ ประมาณร้อยละ 21 ผลอันนี้ ยอมชี้ให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้สึกพึงพอใจต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ มีความ รู้สึกอบอุ่น ได้รับความเอาใจใส่ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่มีเจตคติว่าครูอาจารย์ไม่เอาใจใส่ มีความรู้สึกขาดความอบอุ่น ซึ่งควรจะได้หาทางแก้ไข มีในกลุ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ให้ลดลงไป อีก มีเช่นนั้นแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมคิดตามมา ส่วนกลุ่มที่มีเจตคติในลักษณะว่าครูอาจารย์ ใช้อำนาจ ไม่ใช่เหตุผล และควบคุมเข้มงวด เป็นเจตคติในเชิงก้าวร้าว ขาดความเข้าใจซึ่งกัน-

และกันระหว่างศิษย์กับครู ครูอาจารย์ควรจะได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษากลุ่มนี้ หาวิธีการเปลี่ยนแปลงเจตคติเสียใหม่ให้เป็นไปในเชิงบวก ซึ่งถ้าไม่แก้ไข กลุ่มนี้จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมเช่นเดียวกัน

1.2.5 จริยธรรม ผลจากการวัดจริยธรรมของนักศึกษาครูปรากฏว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 51 มีระดับจริยธรรมอยู่ในขั้นทำตามหน้าที่สังคม รองลงมาได้แก่ขั้นทำตามคำมั่นสัญญา มีประมาณร้อยละ 35 อันดับที่สาม ขั้นทำตามผู้อื่นที่เห็นชอบมีจำนวนประมาณร้อยละ 12 อันดับทีสี่ ขั้นแสวงหารางวัลมีจำนวนประมาณร้อยละ 1 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับขั้นยึดหลักอุดมคติสากล ส่วนขั้นเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ ไม่มีนักศึกษาอยู่ในระดับนี้เลย เมื่อนำผลไปเปรียบเทียบกับทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก จะเห็นว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่จะมีจริยธรรมอยู่ในขั้นหลักการยึดอุดมคติสากล เพราะเป็นระดับของผู้ใหญ่ หรือถ้าคำภวานั้นก็จะอยู่ในขั้นหลักการทำตามคำมั่นสัญญา เพราะผู้ที่อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปจะอยู่ในขั้นนี้ แต่ผลที่พบครั้งนี้จะลดระดับลงมาขั้นหนึ่ง โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับขั้นทำตามหน้าที่สังคม และรองลงมาเป็นขั้นทำตามคำมั่นสัญญา เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมจะชี้ให้เห็นว่าวิทยาลัยครูจำเป็นจะต้องมีการวางโครงการพัฒนาจริยธรรมนักศึกษาและดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้โคครูที่มีจริยธรรมระดับสูงออกไปปฏิบัติหน้าที่ การที่ครูมีระดับจริยธรรมต่ำย่อมเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับผู้ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมเยาวชน

2. การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 1 การอภิปรายผลการวิจัยในข้อนี้จะได้นำเสนอแต่ละค่านิยม ดังต่อไปนี้

2.1 ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการที่ผลการวิจัยปรากฏว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่ยังมีค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำก็ย่อมสอดคล้องกับความเห็นและผลการวิจัยต่างๆ เช่น อินสอร์ (สุวิทย์ รุ่งวิสัย 2513: 67 อ้างอิงจาก Insor 1963: 178) ณรงค์ พรพิริยะกุล (ชัยสิทธิ์ สิ้นสมบุรณทอง 2514: 180 อ้างอิงจาก ณรงค์ พรพิริยะกุล ม.ป.ป.: 83) กมล สมวิเชียร (กมล สมวิเชียร 2520: 34-35) เป็นต้น ซึ่งพบว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ ทินพันธุ์ นาคะตะ (Nakata. 1975: 124-135, 166-175) และ สุจิต บุญบงการ (สุจิต บุญบงการ 2514: 1-7) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นและตระหนักในความสำคัญที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งถ้าพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนร้อยละของนักศึกษาแล้วก็ไม่อาจกล่าวได้ว่ามีความขัดแย้งกันอย่างแท้จริง เพราะถ้าหากรวมจำนวนนักศึกษาที่มีค่านิยมระดับปานกลางกับระดับสูงเข้าด้วยกันก็จะมีจำนวนพอๆ กันกับกลุ่มที่มีค่านิยมระดับต่ำ และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนมากกว่าด้วย

2.2 ค่านิยมความมีเหตุผล จากการสำรวจเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 2 นั้น ส่วนใหญ่จะพบว่าคนไทยมักมีค่านิยมในการตัดสินปัญหาโดยใช้ความเชื่อ-ค้ำจิม แทนที่จะใช้เหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์หรือหลักความจริง และจะยึดตัวบุคคลเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลงานวิจัยของ สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สมัครการ พบว่า พฤติกรรมบนบาลศาลกล่าวในหมู่นักศึกษาและข้าราชการมีสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น (สุนทรีย์ โคมิน และ สนิท สมัครการ 2522: 309-316) แต่ผลการวิจัยนี้พบว่านักศึกษาจำนวนน้อยมากที่มีค่านิยมความมีเหตุผลอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่มีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลาง และรองลงมาเป็นระดับสูง ซึ่งเมื่อรวมกลุ่มระดับปานกลางกับระดับสูงเข้าด้วยกัน จะมีจำนวนถึงร้อยละ 90 ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงมีแนวโน้มที่จะไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยข้างต้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่วิทยาลัยครูจะต้องกระทำก็คือ จะต้องพยายามพัฒนาค่านิยมของนักศึกษาครูทั้งหมดให้อยู่ในระดับสูง และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่อยู่ในระดับกลาง จึงจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้ออกไปเป็นครู

2.3 ค่านิยมระบบคุณธรรม ผลการวิจัยนี้พบว่า นักศึกษาครูส่วนใหญ่มีค่านิยมระบบคุณธรรมอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งก็สอดคล้องกับความเห็นและผลการวิจัยต่างๆ ที่นำเสนอไว้ในบทที่ 2 ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการพัฒนาค่านิยมในค่านับให้สูงขึ้น เพราะครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชุมชน

2.4 ค่านิยมเอกัตบุคคล จากการสำรวจเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 นั้นพบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง มักยอมทำกรรมผู้มีอำนาจขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และขี้เกรงใจ มักจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งซึ่งๆ หน้า แต่ผลการวิจัยนี้พบว่า มีนักศึกษาจำนวนน้อยประมาณร้อยละ 10 เท่านั้นที่มีค่านิยม-

เอกัตบุคคคอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่จะมีค่านิยมอยู่ในระดับปานกลางและรองลงมาอยู่ในระดับสูง จึงเป็นการแสดงให้เห็นแนวโน้มว่านักศึกษาที่มีค่านิยมเอกัตบุคคคในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ก็ไม่ควรที่จะพึ่งพอใจเพียงแค่นั้น น่าจะควรมีการวางโครงการและดำเนินการในการพัฒนาให้สูงขึ้นไปอีก

2.5 ค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น ผลการสำรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่น่าเสนอในบทที่ 2 นั้น ชี้ให้เห็นว่า คนไทยยังมีความไวแ่ใจซึ่งกันและกันอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าค่านิยมนี้ น่าจะแปรผันตามสถานการณ์แวดล้อม โดยถ้าหากในสังคมยังแสดงออกซึ่งการเอาตัวเอาเปรียบกันอยู่ มีความเห็นแก่ตัวมุ่งประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ เห็นอกเห็นใจบุคคลอื่นน้อย และไม่แสดงถึงความปลอญภัย ก็ยอมเป็นการยากที่จะไว้วางใจผู้อื่น เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ค่านิยมในค่านี้นี้ก็จะสูงขึ้นตามควย

2.6 ค่านิยมความเสมอภาค จากการสำรวจเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ ที่นำเสนอไว้ในบทที่ 2 พบว่าคนไทยมีค่านิยมอำนาจ ในขณะที่เดียวกันก็มีอิสระนิยม ชอบทำตามใจตนเอง ค่านึงถึงส่วนรวมน้อยกว่าส่วนตน คุณลักษณะเช่นนี้จึงมีผลต่อความรู้สึกและการปฏิบัติในลักษณะที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน แต่ผลการวิจัยนี้ปรากฏว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีค่านิยมความเสมอภาคอยู่ในระดับต่ำมีจำนวนน้อยมาก คือ ประมาณร้อยละ 13 กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ระดับปานกลาง ประมาณร้อยละ 63 จึงน่าจะกล่าวได้ว่านักศึกษาครมีค่านิยมความเสมอภาคตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป แสดงให้เห็นแนวโน้มในทางที่ส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ถ้าหากได้มีการพัฒนาค่านิยมในค่านี้นี้ขึ้นไปอีก เมื่อนักศึกษาสำเร็จออกไปประกอบอาชีพครูก็จะ เป็นผู้นำสำคัญในด้านการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยในชุมชน

2.7 ค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี จากผลการสำรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 แล้วนี้พบว่า คนไทยโดยทั่วไปมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองคืออยู่ในระดับต่ำ แต่ก็มีผู้วิจัยพบว่านักเรียนระดับมัธยมและนักศึกษามีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองคืออยู่ในระดับสูง ซึ่งน่าจะชี้ให้เห็นว่าการศึกษอาบรมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาค่านิยมค่านี้อย่างยิ่ง สำหรับผลการวิจัยนี้พบว่า นักศึกษาคครูกลุ่มที่มีระดับค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีปานกลางมีจำนวนมากที่สุด รองลงไปซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับระดับปานกลางได้แก่ระดับต่ำ ดังนั้นค่านิยมของนักศึกษาคครูส่วนใหญ่จะมีค่านิยมค่านี้นี้ตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป จึงเป็นการแสดงให้เห็น

แนวโน้มความสอดคล้องกับผลการวิจัยข้างต้น ในขณะที่เดียวกันก็มีสิ่งที่ต้องตระหนักว่า โครงการและการดำเนินการพัฒนาคานิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีให้แก่นักศึกษาครูนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงที่จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะยังมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีระดับคานิยมต่ำ

2.8 คานิยมกิจกรรมกลุ่ม จากการสำรวจเอกสารและผลการวิจัยซึ่งนำเสนอในบทที่ 2 แลวนั้น ชี้ให้เห็นว่าคานิยมกิจกรรมกลุ่มของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ แต่ผลการวิจัยนี้พบว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่มีคานิยมคานิยมอยู่ในระดับปานกลาง และมีจำนวนน้อยที่มีคานิยมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 มีคานิยมกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป เป็นการแสดงให้เห็นแนวโน้มการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการระบอบประชาธิปไตยต่อไปเป็นอย่างยิ่ง

3. การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 2 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบทางคานิยมหลัง ไคแก เพศ อายุ ภูมิภาค และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับคานิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย แต่องค์ประกอบทางคานิยมการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคานิยมดังกล่าว แสดงว่าการศึกษามีอิทธิพลสูงต่อการพัฒนาคานิยมซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างองค์ประกอบทางคานิยมการศึกษากับคานิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยนั้น จำแนกออกเป็นความสัมพันธ์ 2 ชุดย่อย คือ

3.1 ตัวแปรชุดที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์สูงสุด ตัวแปรชุดที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดความสัมพันธ์สูงสุดได้แก่ ระดับชั้น และจริยธรรมกับคานิยมคุณธรรม และการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีโอกาสศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะในวิทยาลัยครู มีจำนวนที่มากขึ้นย่อมมีผลต่อการพัฒนาคานิยมระบบคุณธรรมและการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีให้สูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันบุคคลที่มีจริยธรรมสูงก็จะมีผลต่อการพัฒนาคานิยมระบบคุณธรรม และคานิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดีสูงขึ้นอีกด้วย ดังนั้นการดำเนินการพัฒนาจริยธรรมแก่นักศึกษาครูอย่างต่อเนื่องกันในทุกระดับชั้นย่อมจะมีผลต่อการพัฒนาคานิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคานิยมระบบคุณธรรมและการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

3.2 ตัวแปรชุดที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์รองลงมา ตัวแปรชุดที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดความสัมพันธ์รองลงมา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ มีความสัมพันธ์กับค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าการที่บุคคลมีความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนที่ดีก็จะมีผลต่อการพัฒนาค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่บุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ดีก็จะมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ลึกซึ้งและกว้างขวาง ซึ่งจะส่งผลต่อความมีเหตุผลในการสร้างแนวความคิดและการปฏิบัติ นอกจากนี้การที่นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์ก็ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์ ศิษย์มีความรู้สึกอบอุ่นใจและมองเห็นว่าครูใช้เหตุผลในการให้การอบรมสั่งสอน จึงเป็นผลสืบเนื่องต่อการพัฒนาค่านิยมความมีเหตุผล ค่านิยมระบบคุณธรรม และค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่นด้วย

สำหรับตัวแปรเจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตรของครอบครัวไม่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่ามีความสัมพันธ์กับค่านิยมใด แต่เป็นสิ่งที่น่าคิดว่าอาจมีอิทธิพลน้อย เพราะพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยทั่วไปจะมีค่านิยมในค่านิยมต่างๆ อยู่ในระดับคำอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกันค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ค่านิยมเอกัตบุคคล ค่านิยมความเสมอภาค และค่านิยมกิจกรรมกลุ่ม ก็ไม่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรองค์ประกอบทางการศึกษาทั่วไปโดยเฉพาะ แต่ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 3 จะช่วยอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมในกลุ่มนี้

4. การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบซึ่งพบว่า ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยนั้น มีความสัมพันธ์กัน จำแนกออกเป็น 2 ชุดย่อย คือ ชุดค่านิยมเชิงการรวมกลุ่มประกอบค่านิยม การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบคุณธรรม ความเสมอภาค เอกัตบุคคล การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี และกิจกรรมกลุ่ม ชุดค่านิยมเชิงเหตุผล ประกอบด้วย ความมีเหตุผล ระบบคุณธรรม และความเชื่อใจในบุคคลอื่น ผลอันนี้ย่อมชี้ให้เห็นว่าค่านิยมแต่ละประการของแต่ละชุดมีองค์ประกอบรวมกันอยู่ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการให้การศึกษารวมเป็นอย่างไร โดยสามารถพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการให้การศึกษารวมสำหรับการพัฒนาค่านิยมแต่ละชุดอยู่ในชุดเดียวกันได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การจัดหลักสูตรหรือกิจกรรมหนึ่งจะพัฒนาค่านิยมใด-

ค่านิยมหนึ่ง ย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาค่านิยมในชุดเดียวกันด้วย มีสิ่งที่น่าสังเกตว่าค่านิยมระบบคุณธรรมจะอยู่ในชุดค่านิยมเชิงการรวมกลุ่ม และค่านิยมเชิงเหตุผล ดังนั้นการพัฒนาค่านิยมระบบคุณธรรมย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาค่านิยมอื่นทั้งในสองชุดหรือในทางกลับกัน การพัฒนาค่านิยมหนึ่งในชุดใดชุดหนึ่งก็จะส่งผลต่อการพัฒนาค่านิยมระบบคุณธรรมไปด้วย สิ่งนี้จึงเป็นทางเลือกสำหรับการวางโครงการและดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมการพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย

ขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะ 2 ประการใหญ่ๆ คือ

1. ขอเสนอแนะในการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ขอเสนอแนะในข้อนี้จำแนกออกเป็นข้อได้ 4 ประการ คือ

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับค่านิยมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาครูส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลาง จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่าการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยนั้น ย่อมเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะต้องกระทำอย่างจริงจัง การพัฒนาครูประจำการก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการ และนอกจากนี้ การพัฒนาครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูให้ เป็นตัวแบบสำหรับนักศึกษาครูก็ควรจะได้วางโครงการและดำเนินการไปพร้อมๆ กันด้วย

1.2 ควรจัดโอกาสสนับสนุนให้นักศึกษาได้กระทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในแนวทางที่ส่งเสริมค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย โดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มให้มากขึ้น

1.3 การพัฒนาค่านิยมนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาค่านิยมดังกล่าวตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และควร เป็นสิ่งที่กระทำกันอย่างจริงจัง

1.4 การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการให้การศึกษาอบรมควรจะได้พิจารณาอาศัยผลการวิจัยนี้เป็นแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการวิจัยในข้อที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป การวิจัยที่เกี่ยวกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยควรจะได้กระทำในโอกาสต่อไป โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ประการด้วยกันคือ

2.1 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นเพียงนักศึกษาของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันตก ซึ่งมี 4 แห่งเท่านั้น หากได้มีการทำการวิจัยที่ครอบคลุมไปยังวิทยาลัยครูอื่นๆ ที่เหลือทั่วประเทศก็ย่อมจะช่วยให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำไปปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการให้การศึกษาอบรมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยนี้ได้จำกัดตัวแปรค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตยเพียง 8 ประการ เท่านั้น จึงน่าจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรอื่นๆ อีก

2.3 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นลักษณะการสำรวจเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นเพียงการศึกษาหาข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนและกว้างยิ่งขึ้นก็ควรที่จะศึกษาตัวแปรบางตัวในลักษณะการทดลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาหาวิธีการช่วยให้การพัฒนา ค่านิยมแต่ละประการของนักศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร ประชาธิปไตยกับสังคมไทย บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2520
- กระมล ทองธรรมชาติ "ข้อคิดเกี่ยวกับการใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมในประเทศที่กำลังพัฒนา" รัฐศาสตร์-การเมือง หน้า 88-95 มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518
- เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ "ค่านิยม" ใน ค่านิยมไทย หน้า 34-40 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2525
- คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย คณะวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รายงานการวิจัย: ลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย กรุงเทพมหานครการพิมพ์ 2515
- ชัยสิทธิ์ สีนสมบูรณ์ทอง "วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับระบบสังคมไทย" ใน วัฒนธรรมทางการเมือง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ บรรณาธิการ) หน้า 167-205 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2524
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย โรงพิมพ์พิฆเณศ 2519
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ การศึกษาเพื่อการวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพแบบอนุรักษนิยม ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519
- ทิตยา สุวรรณชฎ "ปัญหาและอนาคตของสังคมไทย: พิจารณาจากทางสังคมวิทยา" ใน สังคมและวัฒนธรรมไทย: ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง หน้า 6-31 สถาบันวิจัยพัฒนาบริหาร-ศาสตร์ ม.ป.ป.
- ทิตยา สุวรรณชฎ และคณะ สังคมและวัฒนธรรมไทย: ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง สถาบันวิจัยพัฒนาบริหารศาสตร์ ม.ป.ป.
- ณรงค์ สีนสวัสดิ์ จิตวิทยาการเมือง สำนักพิมพ์ดวงกมล 2518
- ทินพันธุ์ นาคะตะ "ประชาธิปไตย: ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ" วารสารธรรมศาสตร์ 2: 8-21 กุมภาพันธ์ 2517

- ธงชัย ทรงประศาสน์ "ระบบอุปถัมภ์กับระบบคุณความดี" วารสารรัฐประศาสนศาสตร์
1: 86-108 กรกฎาคม 2505
- ธีรวัฒน์ วงศ์เพ็ญ "ประเทศไทยค่อยพัฒนาทางการเมือง" รัฐศาสตร์ 2: 40 - 45 สิงหาคม
2518
- นิยม ปุราคำ ทฤษฎีของการสำรวจสถิติจากตัวอย่างและการประยุกต์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ศ.ส.การพิมพ์ 2517
- ประเสริฐ แยมกลุ่นฟูง "โครงการสร้างทางสังคมกับความมั่นคงของประเทศ" วารสารสังคม
ศาสตร์ 41: 66-70 พฤษภาคม 2509
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ "แนวโน้มของการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองไทยในอนาคต" ใน
วัฒนธรรมทางการเมืองไทย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ บรรณาธิการ)
หน้า 230-301 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2524
- เพ็ญกุล สุทธิพงษ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบลักษณะและธรรมชาติของความเกรงใจของคนไทย
ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2516
- รังสรรค์ ณะพันธ์ เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2519
- วรชัย เขาวาณี "บุคลิกลักษณะของคนไทยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ" รายงาน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519
- วรชัย เขาวาณี "ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาทางการเมืองไทย" รายงาน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519
- วรชัย เขาวาณี ยุทธวิธีในการฝึกอบรมสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ปริญญาโท กศ.ด.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522
- วิเชียร รักษการ การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร ปริญญาโท ศ.ม.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2522
- วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความรู้ในทางการเมืองเพื่อการมีส่วนร่วมในทาง
การเมืองที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทย" รัฐศาสตร์สาร 3: 32-67 สิงหาคม 2519
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ การพัฒนาชุมชน บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2515

- สนธิ สมักรการ "ความขัดแย้ง ปัญหาและอนาคตของไทย : พิจารณาจากค่านิยมทางวัฒนธรรม เป็นสำคัญ" ใน สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง หน้า 33-59 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ม.ป.ป.
- สนธิ สมักรการ "บุคลิกภาพประชาธิปไตย" ใน อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพ จิระ บุญมาก โรงพิมพ์อมรการพิมพ์ 2517
- สนธิ สมักรการ "สรุปทัศนคติและพฤติกรรมที่เด่นของสังคมไทยที่ได้จากงานการวิจัยเรื่อง ค่านิยม และระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด" ใน รายงานการสัมมนาเรื่องระบบ ค่านิยมไทย หน้า 66-58 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523
- สาโรช บัวศรี ศาสตราจารย์ ดร. ความคิดบางประการในวิชาการศึกษา โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ 2508
- สาโรช บัวศรี ศาสตราจารย์ ดร. "ค่านิยม" ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา : ค่านิยม หน้า 1-12 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2525
- สุขุม นวลสกุล "เหลียวซ้ายแลขวาถอนเขี้ยวสังคมนิยม" วารสารรามคำแหง 4: 1-10 มกราคม 2518
- สุจิต บุญบงการ "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองไทย" ใน ชุมนุมบทความทางวิชาการ หน้า 1-31 บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด 2514
- สุนทร โคมิน และ สนธิ สมักรการ รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือ และการวัด สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์ 2522
- สุนทร โคมิน และ สนธิ สมักรการ "สรุปโครงการเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือ และการวัด" ใน รายงานการสัมมนาเรื่องระบบค่านิยมไทย หน้า 6-10 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523
- สุภางค์ จันทวานิช "สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะนิสัย พฤติกรรม และค่านิยมของคนไทยที่ได้มี ผู้วิจัยไว้แต่เดิม" ใน รายงานการสัมมนาเรื่องระบบค่านิยมไทย หน้า 21-60 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2523
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย "ประชาธิปไตยในเมืองไทย : อุปสรรคและแนวความคิด" วารสารสังคมศาสตร์ 56-70 กรกฎาคม 2513

อนุমানราชธน, พระยา วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของไทย โดย เสถียรโกเศศ (นามแฝง)
สำนักพิมพ์คลังวิทยา 2514

อานนท์ อากาภิรมย์ มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ 2515

Almond, Gabriel A. and G. Bingham Powell, Jr. Comparative Politics.
Boston, Little, Brown and Company, 1966.

Almond, Gabriel A. and Sidney Verba. The Civic Culture. Boston, Little,
Brown and Company, 1965.

Coleman, James S. Education and Political Development. New Jersey,
Princeton University Press, 1965.

Cooley, William W. and Paul R. Lohnes. Multivariate data Analysis.
New York, John Wiley & Sons, Inc., 1971.

Dahl, Robert A. Modern Political Analysis. Prentice-Hall, Inc., 1963.

Dawson, Richard E. and Kenneth Prewitt. Political Socialization. Boston,
Little, Brown and Company, 1969.

Ebenstien, William. Today's Isms. New Jersey, Prentice-Hall Inc., 1967.

Embree, J.F. "Thailand. A Loosely Structured Social System" in Loosely
Structured Social Systems: Thailand in Comparative Perspective.
p. 3-15, ed. by Evers. Connecticut, Yale University Press, 1950.

Garrett, Henry E. Statistics in Psychology and Education. Bombay,
Vakils Feffer and Simons Pvt. Ltd., 1965.

Kaufman, H.K. Bangkuad: A Community Study in Thailand. New York, J.J.
Augustin Incorporated Publishers, 1960.

Kohlberg, Lawrence. "Moral Stages and Moralization: The Cognitive-
Developmental Approach" in Moral Development and Behavior: Theory,
Research, and Social Issues. p. 31-53, ed by Lickona. New York,
Holt Rinehart and Winston, 1976.

Massialas, Byron G. Education and Political System. Massachusetts,
Addison-Wesley Publishing Company, 1969.

Mischel, Walter and Harriet N. Mischel. "A Cognitive Social-Learning
Approach to Morality and Self-Regulation" in Moral Development and
Behavior. p. 84-123, ed. by Lickona. New York, Holt, Rinehart and
Winston, 1976.

Nakata, Thinapan. The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and and Socialization of College Students. Bangkok, Praepittaya Ltd. Part., 1975.

Parsons, Talcott. The Social System. New York, The Free Press, 1966.

Phillips, Herbert P. Thai Peasant Personality: The Patterning of Interpersonal Behavior in Village of Bang Chan. Berley and Los Angeles, University of California Press, 1966.

Pye, Lucian W. Aspects of Politional Development. Boston, Little, Brown and Company, 1966.

Pye, Lucian W. "Introduction: Political Culture and Political Development" in Political Culture and Political Development. p. 3 - 26, ed. by Pye and Verba. New Jersey, Princeton University Press, 1965.

Pye, Lucian W. Politics Personality and Nation Building: Burma's Search for Identity. New Haven, Yale University Press, 1962.

Rogers, Everett M. "Motivation, Values, and Attitudes of Subsistence Farmers: Toward Subculture of Peasantry" in Subsistence Agriculture and Economic Development. P. 111 - 133, ed. by Wharton. Chicago, Aldine Publishing Co., 1969.

Siffin, William J. The Thailand Bureaucracy. Honolulu, East-West Centre Press, 1966.

Smuckarn, Sanit. Culture Change: The Problem of Introduction of Land Cooperatives into Thailand. Master Thesis, Michigan State University 1965.

Verba, Sidney. "Conclusion: Comparative Political Culture" in Political Culture and Political Development. p. 512 - 560, ed. by Pye and Verba.

Wit, Daniel. Comparative Political Institutes. New York, Holt, Rinehart and Winston, 1953.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. ข้อคำถามในแบบสอบถามที่วัดตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ก 1
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา

ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันตก

รหัส

คำชี้แจง

กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ตามความเป็นจริง หรือตามที่ท่านคิดว่าจริงอย่างที่สุด โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าคำตอบ หรือช่องที่ตรงกับคำตอบที่ท่านเลือก หรือเติมคำลงในช่องว่าง(.....) แล้วแต่กรณี โปรดอย่าไค้กังวลว่าจะตอบผิด หรือตอบไม่ตรงกับคนอื่น เพราะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล คำตอบของท่านจะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยครูต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ เกิดวันที่..... เดือน..... พ.ศ.
รวมอายุ.....ปี เดือน
3. ภูมิลำเนา ถนน.....หมู่ที่..... ตำบล.....
 ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล
4. ชั้นที่กำลังศึกษาเล่าเรียน
 ป.กศ.สูงปีที่ 1 ป.กศ.สูงปีที่ 2
 ค.บ. ปีที่ 3 ค.บ. ปีที่ 4

(สำหรับผู้ที่เรียนหลักสูตร ค.บ.4 ปี ปีที่ 1 และ 2 เทียบกับ ป.กศ.สูง)

Col.	Cod.	Scor
C.L		
5	S	
6	A	
7	R	
8	C	

	Col.	Cod.	Scor
5. ผลการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ต้นในวิทยาลัย เฉลี่ยเท่ากับ.....	9	G	
6. ท่านมีความรู้สึกว่าการอบรมของท่านเลี้ยงและอบรมบุตรในลักษณะใด ☐ ควบคุมเข้มงวด ☐ ควบคุมค่อนข้างเข้มงวด ☐ ควบคุมปานกลางและให้ความอบอุ่น ☐ ค่อนข้างปล่อยปละ	10	Z	
7. ท่านมีความรู้สึกว่าคุณครูอาจารย์ในวิทยาลัยนี้ในส่วนตัวฯ ใช้วิธีการอบรมสั่งสอนนักศึกษาในลักษณะใด ☐ ควบคุมเข้มงวด ☐ ควบคุมค่อนข้างเข้มงวด ☐ ควบคุมปานกลางและให้ความอบอุ่น ☐ ค่อนข้างปล่อยปละ ☐ ปล่อยปละหรือไม่เอาใจใส่	11	L	
8. ครอบครัวของท่านมีรายได้รวมทั้งหมดประมาณปีละเท่าไร ประมาณปีละ..... บาท	12	E ₁	
9. บ้านของท่านมีลักษณะอย่างไร (บ้านไม้หรือตึก ชั้นเดียวหรือ 2 ชั้น หรือมากกว่า บ้านเดี่ยว หรือตึกแถว ฯลฯ)	13	E ₂	
10. บ้านเป็นของตนเองหรือเช่า ☐ ของตนเอง ☐ เช่า	14	E ₃	
11. ครอบครัวของท่านมีที่ดินซึ่งเป็นของตนเองและเช่าจำนวนเท่าใด ☐ ของตนเอง จำนวน.....ไร่ ☐ เช่า จำนวน.....ไร่	15	E ₄	
12. ครอบครัวของท่านมีสิ่งของเครื่องใช้ต่อไปนี้เท่าใด ☐ รถยนต์ ประเภทบรรทุก และ/หรือรถโดยสารจำนวน...คัน ☐ รถยนต์ ประเภทเก๋งและ/หรือปิคอัพ จำนวน...คัน	16	E ₅	

รถโตขนาดใหญ่มากจำนวน...คัน ขนาดกลางจำนวน...คัน
และขนาดเล็ก จำนวน...คัน

รถจักรยานยนต์จำนวน ...คัน

รถจักรยาน 2 ล้อ จำนวน... คัน

วิถี จำนวน... เครื่อง และโทรทัศน์ จำนวน... เครื่อง

ตู้เย็น จำนวน... ตู้ และพัดลม จำนวน... เครื่อง

13. เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านทั่วๆ ไปในตำบลเดียวกัน ครอบครัวของท่านมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับใด

ต่ำ ค่อนข้างต่ำ ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ ต่ำ

ตอนที่ 2 ทักษะส่วนบุคคล (สำหรับคำถามข้อ 14-29) ท่านเคยคิดหรือทำ
สิ่งต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

ประเด็น	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคย	Col.	Cod.	Scor
14. คิดว่าถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี หรือ ผู้มีอำนาจแล้วจะแก้ปัญหาบ้านเมืองอย่างนั้น อย่างนี้					18	P ₁	
15. งดไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนหรือตัวแทน					19	P ₂	
16. พยายามเสนอความเห็นให้วิทยาลัยทำในสิ่งที่ คิดว่าดีและเหมาะสม					20	P ₃	
17. วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาหรือเรื่องราวเกี่ยวกับ การบริหารเมือง					21	P ₄	
18. อ่านหรือติดตามฟังข่าวหรือเรื่องราวเกี่ยวกับ การบริหารเมือง					22	P ₅	

Col.

Cod.

Scor

17

E₆

ประเด็น	บ่อย	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคย	Col.	Cod.	Score
20. ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งก็ใช้วิธีชั่งชั่งฐานเสียงเลือก.....					24	N ₂	
21. เมื่อไม่เห็นด้วยกับคำสั่งสอนหรือความเห็นของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ก็โต้แย้ง.....					25	M ₁	
22. ทำตามความเห็นของผู้อื่นทั้งๆ ที่ไม่เห็นด้วยแต่ก็เกรงใจและไม่อยากขัดใจ.....					26	I ₁	
23. ไม่ได้ซักถามเมื่อมีความสงสัยในคำสั่งสอนของครูอาจารย์.....					27	I ₂	
24. เมื่อฟังความเห็นของเพื่อนฝูงแล้ว เปลี่ยนความเห็น.....					28	I ₃	
25. ในการเลือกผู้แทนหรือตัวแทนได้เปลี่ยนใจไปเลือกคนอื่นในเมื่อฟังเสียงเพื่อนๆ แล้วคนที่ตั้งใจจะเลือกในตอนแรกไม่มีทางจะชนะได้.....					29	I ₄	
26. อยากจะเสนอความเห็นต่อที่ประชุม แต่เกิดความไม่มั่นใจหรือลังเลใจจึงไม่ใคร่เสนอ.....					30	I ₅	
27. วิพากษ์วิจารณ์ความเห็นของผู้อื่นในที่ประชุมหรือต่อหน้าคนหลายคนโดยไม่เกรงว่าเขาจะเสียหาย.....					31	I ₆	
28. พுகุ้โต้แย้งความเห็นของเพื่อนฝูงหรือคนอื่นๆ แมแต่ผู้ที่สนิทสนมอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่เกรงใจ.....					32	I ₇	
29. ในขณะที่ข้อข้าวข้อของในศาลาคมีความรู้สึกเกรงว่าจะถูกเอาเปรียบหรือคคโกงโดยไม่เป็นธรรม.....					33	T ₁	

(สำหรับคำถามข้อ 30-43) ถ้าท่านสามารถกระทำได้ ท่านจะกำหนดให้มีการกระทำในสิ่งต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	มาก	กำลัง	น้อย	ไม่ทำ หนด	Col.	Cod.	Scor
30. แมวที่เราจะแตกต่างกันโดยธรรมชาติ ก็ให้สิทธิ์เท่าเทียมกัน.....					34	Q ₁	
31. ให้สิทธิ์เสรีภาพแก่ประชาชนและข้าราชการเท่าเทียมกัน.....					35	Q ₂	
32. ให้ประชาชนได้รับผลแห่งนโยบายของรัฐบาลเท่าเทียมกัน.....					36	Q ₃	
33. ให้สิทธิ์เสรีภาพแก่ทุกคนในการพูดและวิจารณ์ทัศนะทางการเมือง ตามความเชื่อของตน.....					37	Q ₄	
34. อนุญาตให้ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับมติหรือความเห็นของส่วนใหญ่ไว้พิจารณา.....					38	Q ₅	
35. ให้สิทธิ์เสรีภาพแก่หญิงเท่าเทียมกับชายในทุกด้าน.....					39	Q ₆	
36. ส่งวนตำแหน่งทางราชการบางตำแหน่งไว้ให้แก่บุคคลบางประเภท.....					40	Q ₇	
37. ให้สิทธิ์พิเศษแก่ลูกชาวไร่ชาวนาในการเข้าเรียนสถาบันอุดมศึกษา.....					41	Q ₈	
38. ออกกฎหมายยกเว้นภาษีให้แก่ชาวไร่ชาวนาเป็นกรณีพิเศษ.....					42	Q ₉	
39. ไม่ให้สิทธิ์แก่ข้าราชการในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เพราะเป็นฝ่ายรัฐบาลอยู่แล้ว.....					43	Q ₁₀	
40. ให้สิทธิ์พิเศษแก่หัวหน้าหน่วยงานมากลูกน้อง.....					44	Q ₁₁	
41. ตรววจูขาวหรือบทความก่อนตีพิมพ์หรือโฆษณาเพื่อป้องกันการออกข่าวในสิ่งเสียหายแก่รัฐบาล.....					45	Q ₁₂	

ประเด็น	มาก	กำลัง	น้อย	ไม่กำหนด	Col.	Cod.	Scor
42. ให้อำนาจพิเศษบางประการแก่เจ้าหน้าที่ในการจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งกับบุคคลที่เจ้าหน้าที่รู้ว่าเป็นอาชญากรแต่ไม่มีหลักฐานที่จะจัดการตามกฎหมาย.....					46	Q ₁₃	
43. ให้อำนาจพิเศษแก่ข้าราชการในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง.....					47	Q ₁₄	

(สำหรับคำถามข้อ 44-57) ท่านมีความเชื่อมั่นในสิ่งต่อไปนี้เพียงใด

ประเด็น	มาก	กำลัง	น้อย	ไม่กำหนด	Col.	Cod.	Scor
44. การที่เหตุการณ์บ้านเมืองจะเป็นไปอย่างไรย่อมเป็นไปตามดวงชะตาของบ้านเมือง.....					48	N ₃	
45. ประเทศไทยจะอยู่รอดปลอดภัยก็ด้วยการได้รับการคุ้มครองจากพระสยามเทวาธิราช.....					49	N ₄	
46. ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตยอมทำงานร่วมกับผู้อื่นได้.....					50	N ₅	
47. เชื่อมั่นว่าเพื่อนาย่อมจะรักษาผลประโยชน์ให้แก่อานอย่างแท้จริง.....					51	T ₂	
48. คนส่วนใหญ่ย่อมจะตอบแทนความมีน้ำใจของท่านอย่างมีความกตัญญูและไม่เอาเปรียบ.....					52	T ₃	
49. บุคคลที่ช่วยเหลือท่านย่อมมีความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังผลตอบแทน.....					53	T ₄	
50. คนส่วนใหญ่ย่อมเสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริงโดยไม่มุ่งเพื่อประโยชน์ส่วนตน.....					54	T ₅	
51. คนส่วนน้อยที่เป็นประเภทรสร์เสรีต่อหน้าคนส่วนน้อย.....					55	T ₆	

ประเด็น	มาก	กำลัง	น้อย	ไม่ เชื่อ	Col.	Cod.	Scor
52. เชื่อมั่นในสุภาษิตที่ว่า "อย่าไวใจทาง อยวาวใจคน".....					56	T ₇	
53. เชื่อถือคำสั่งของรัฐบาล.....					57	T ₈	
54. เชื่อมั่นว่ากฎหมายของประเทศนี้ให้ประโยชน์ และความเป็นธรรมแก่ทุกคนเท่าเทียมกัน.....					58	T ₉	
55. พรรคการเมืองทุกพรรคมุ่งประโยชน์ของ ประเทศชาติโดยส่วนรวม มิใช่เพื่อพรรคพวก.....					59	T ₁₀	
56. นักการเมืองส่วนใหญ่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมของ ประเทศชาติ เป็นสำคัญ.....					60	T ₁₁	
57. ข้าราชการส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์และไวใจใค.....					61	T ₁₂	
58. นักศึกษานี้มีหน้าที่หลักในการศึกษาเล่าเรียนจะเป็นการเหมาะสมไหมที่ เขาไปรวมกิจกรรมทางการเมือง ☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม ☐ ตัดสินใจไม่ได้					62	P ₆	
59. ถ้านั่งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นวันก่อนการสอบไล่ 1 วัน ท่านอยู่บ้านดูหนังสือหรือ ไปลงคะแนน ☐ อยู่บ้าน ☐ ไปลงคะแนน ☐ ตัดสินใจไม่ได้					63	P ₇	
60. หากมีผู้คัดค้านกฎหมายที่กำลังพิจารณาอยู่ในรัฐสภาและท่านเองก็ไม่เห็น ด้วยกับกฎหมายนั้น ท่านจะรวมขบวนการคัดค้านด้วยไหม ☐ รวม ☐ ไม่รวม ☐ ตัดสินใจไม่ได้					64	P ₈	
61. ในขณะนี้พรรคการเมืองหลายพรรคกำลังรับสมัครสมาชิกหากท่านมี คุณสมบัติตามที่กำหนดแต่กำลังเป็นนักศึกษาอยู่จะสมัคร เป็นสมาชิกไหม ☐ สมัคร ☐ ไม่สมัคร ☐ ตัดสินใจไม่ได้					65	P ₉	

62. ถ้ามีการรณรงค์หาเสียงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านจะช่วยหาเสียงให้แก่มุสัสมักรัที่ทานพึงพอใจไหม
 ช่วย ไม่ช่วย ตัคัสนัใจไม่ไค้
63. ถ้ามีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้แทนฯ ท่านจะอาสาสมัครไหม
 อาสา ไม่อาสา ตัคัสนัใจไม่ไค้
64. มีคนบางคนสมัครเข้ารับเลือกเป็นตัวแทนหรือผู้แทนหลายครั้งแต่ก็ไม่เคยได้รับเลือก ถ้าเป็นตัวแทนเองจะสมัครในครั้งต่อไปไหม
 สมัครอีก ไม่สมัคร ตัคัสนัใจไม่ไค้
65. ถ้าไม่รุระสำคัญหรืออุปสรรคอย่างแท้จริงแล้ว ท่านเคยไปฟังการอภิปรายหรือปราศรัยหาทางสังคมหรือการเมืองมากน้อยเพียงไค้
 ส่วนมาก ไปกับไม่ไปหากัน น้อยครั้ง ไม่เคยไป
66. ถ้ามีการสมัครรับเลือกเป็นตัวแทนหรือตัวแทนนักศึกษา ท่านจะสมัครไหม
 สมัคร ไม่สมัคร ตัคัสนัใจไม่ไค้
67. ท่านคิดว่าสิ่งไค้เป็นตัการสำคัญทำให้ท่านประสบปัญหาชีวิต
 ตัวเอง สภาพแวดล้อม โชคชะตา
68. "ถ้าจะดูความถูกผิดกันก็ยอมดูไค้จากเสียงส่วนใหญ่" ท่านเห็นควยไหม
 เห็นควย ไม่เห็นควย ตัคัสนัใจไม่ไค้
69. "คนเรานัถ้ามีควง(ชะตา)ดี หรือโชคัดีแล้วทำอะไรก็สำเร็จทุกอยาง" ท่านเชื่อไหมว่าเป็นจริง
 เชื่อ ไม่เชื่อ ตัคัสนัใจไม่ไค้
70. ในการเริ่มคนทำงานโดยเฉพางานสำคัญๆ นั้น เพื่อความสำเร็จของงานควรจะถูกกษัคัษามัที่เหมาะสมในการเริ่มลงมือทำ
 คุ ไม่คุ ตัคัสนัใจไม่ไค้

Col.	Cod.	Score
66	P ₁₀	
67	P ₁₁	
68	P ₁₂	
69	P ₁₃	
70	P ₁₄	
71	N ₆	
72	N ₇	
73	N ₈	
74	N ₉	

	Col.	Cld.	Scor
71. ในการทำบุญทำทานแต่ละครั้งท่านอธิษฐานหรือไม่ว่าขอให้ผลบุญส่งให้ท่าน สุขสบายในชาติหน้า ☐ อธิษฐาน ☐ ไม่เคย ☐ เคยทำบ้างบางครั้ง	75	N ₁₀	
72. ระหว่างผู้มีอาวุโสสูงกับคำ ทาน เชื่อถือคำพูดของบุคคลใด ☐ อาวุโสสูง ☐ อาวุโสต่ำ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	76	N ₁₁	
73. ท่านมีความยึดมั่นและถือปฏิบัติตามสุภาษิต "เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด" เพียงใด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ ไม่มี	77	N ₁₂	
74. คนหลายคนรู้ว่าข้าราชการคนใดทุจริต แต่นิ่งเฉยทำเป็นรู้ระไม่ใช้ เพราะ อาจเกรงว่าตนจะได้รับผลร้ายท่านเองจะอย่างไรในกรณีนี้ ☐ ทำคือ ☐ เฉยๆ เหมือนคนทั้งหลาย ☐ ตอบไม่ได้	78	D ₁	
75. เพราะความบกพร่องของทางราชการ เองจึงเป็นช่องโหว่ให้มีการหลบ เลี่ยงการเสียภาษี เมื่อ เป็นเช่นนี้ควรตำหนิผู้ที่หลบเลี่ยงภาษีไหม ☐ ตำหนิ ☐ ไม่ตำหนิ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	79	D ₂	
76. ถ้ามมีการขอร้องแกมบังคับให้ท่านไปช่วยชุกคลองทำถนนหรืออะไรทำนองนี้ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านของท่าน ท่านจะเต็มใจไปไหม ☐ เต็มใจ ☐ ไม่เต็มใจ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	80	D ₃	
77. ย่อมเป็นสิ่งธรรมดาที่ทุกคนยอมต่อการขอคืนและราคาถูก เมื่อ เป็นเช่นนี้ ควรจะตำหนิคนที่ซื้อของหนีภาษีไหม ☐ ตำหนิ ☐ ไม่ตำหนิ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	C.2 5	D ₄	
78. สิ่งของอย่างเดียวกัน ราคาพอๆ กัน ระหว่างของที่ทำในกับนอกประเทศ ท่านเลือกชนิดใด ☐ ชนิดทำในประเทศ ☐ ชนิดทำในต่างประเทศ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	6	D ₅	

79. ถ้าข้าราชการบางคนให้บริการแก่ท่านในการทำธุระอย่างคึกและรวดเร็ว
แล้วขอรางวัลจากท่านบ้างเป็นพิเศษ ท่านจะให้เขาไหม
 ให้ ไม่ให้ ตัดสินใจไม่ได้
80. เพื่อนบ้านบางคนเห็นขโมย เขาไปขโมยของในบ้านเพื่อนบ้านกึ่งเฉย
ควยเหตุผลต่างๆ ถ้าเป็นท่านจะทำอย่างไร
 ทำ คือ.....
 เฉย ๆ ตอบไม่ได้
81. คนบางคนรู้เห็นเหตุการณ์จริง แต่ไม่ยอมเป็นพยานหรือให้ปากคำตามที่
เห็นแก่เจาหน้าที ท่านนึกตำหนิเขาไหม
 ตำหนิ ไม่ตำหนิ ตัดสินใจไม่ได้
82. สิ่งที่เป็นสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ใครใช้มากก็เสียมาก
ท่านคิดว่าควรจะทำกัสิทธิการใช้ของแต่ละครัวเรือนไหม
 ควรจำกัด ไม่ควรจำกัด ตัดสินใจไม่ได้
83. สิ่งของเครื่องใช้ นั้นเป็น เรื่องของแต่ละคน ใครมีเงินมากก็ซื้อ มาก ใครมี
เงินน้อยก็ซื้อน้อย ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร
 มี คือ.....
 ไม่มีหรือเฉย ๆ ตอบไม่ได้
84. ถ้าเพื่อนหรือญาติสนิทมีความเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือจากท่าน
แต่ท่านจะต้องเสี่ยงทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องอยู่บ้าง ท่านจะช่วยเหลือเขาไหม
 ช่วย ไม่ช่วย ตัดสินใจไม่ได้
85. สมมุติว่าท่านเป็นหัวหน้าหรือเป็นผู้นำบังคับบัญชา ลูกน้องโตแย่งคำสั่งของ
ท่าน ท่านมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไรหรือไม่
 มี คือ.....
 ไม่มี หรือเฉย ๆ ตอบไม่ได้

Col.	Cod.	Scor
7	D ₆	
8	D ₇	
9	D ₈	
10	D ₉	
11	D ₁₀	
12	D ₁₁	
12	M ₃	

86. ระหว่างผู้ที่มีอาวุโสสูงกับอาวุโสต่ำ ท่านจะเลือกใคร เป็นหัวหน้า
 ผู้มีอาวุโสสูง ผู้มีอาวุโสต่ำ ตัดสินใจไม่ได้
87. "หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาจะต้องช่วยเหลือและคุ้มครองลูกน้องในทุกกรณี"
 ถ้าท่านเป็นหัวหน้าจะทำเช่นนั้นไหม
 ทำ ไม่ทำ ตัดสินใจไม่ได้
88. เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในครอบครัว ควรจะทำตามความเห็น
 ของใคร
 หัวหน้าครอบครัว คนอื่น คือ..... ตัดสินใจไม่ได้
89. ระหว่างผู้ที่มีอาวุโสสูงกับผู้มีอาวุโสต่ำท่านคิดว่าใคร เป็นผู้มีความสุข
 รอบคอบมากกว่ากัน
 ผู้มีอาวุโสสูง ผู้มีอาวุโสต่ำ ตัดสินใจไม่ได้
90. ถ้าท่านเป็นข้าราชการอยู่ในตำแหน่งหัวหน้า เมื่อลูกน้องซึ่งเป็นที่รื้อน้อง
 หรือญาติสนิททำผิดระเบียบท่านจะช่วยเหลือเขาบ้างไหม เพื่อให้เขาพ้น
 ผิดหรือได้รับโทษเบาลง
 ช่วย ไม่ช่วย ตัดสินใจไม่ได้
91. ถ้าท่านเรียนจบจากวิทยาลัยนี้แล้วและต้องการที่จะเข้าทำงานหรือศึกษา
 ต่อ ท่านต้องการใครคนใดคนหนึ่งใหม่ที่จะช่วยเหลือท่านได้ เป็นกรณีพิเศษ
 ต้องการ ไม่ต้องการ ตัดสินใจไม่ได้
92. สมมุติว่าท่านเป็นผู้ชี้ขาดในการเลือกบุคคลเข้าทำงานในกรณีที่มีคนสองคน
 ที่มีความสามารถพอๆ กัน แต่คนหนึ่งเป็นญาติสนิทมีความสามารถต่ำกว่า
 เล็กน้อย ท่านจะเลือกใคร
 ญาติสนิท คนอื่น ตัดสินใจไม่ได้
93. ถ้าผู้ประคุณของท่านขอความช่วยเหลือในบางสิ่งบางอย่างซึ่งไม่ค่อยจะ
 ถูกตอ้งนัก ท่านจะช่วยเหลือเขาบ้างไหม
 ช่วย ไม่ช่วย ตัดสินใจไม่ได้

Col.	Cod.	Scor.
14	M ₃	
15	M ₄	
16	M ₅	
17	M ₆	
18	M ₇	
19	M ₈	
20	M ₉	
21	M ₁₀	

	Col.	Cod.	Scor
94. ระหว่างงานประเภทที่ต้องคิดและร่วมทำกับคนอื่นกับคิดและทำคนเดียวท่าน จะเลือกประเภทใด ☐ ทำร่วมกับผู้อื่น ☐ ทำคนเดียว ☐ ตัดสินใจไม่ได้	22	O ₁	
95. ถ้าท่านได้รับมอบหมายจากสมาชิกส่วนใหญ่ให้ท่านรับผิดชอบทำในสิ่งที่ท่าน ไม่เห็นด้วยและได้คัดค้านแล้ว ท่านจะรับทำไหม ☐ รับทำ ☐ ไม่รับทำ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	23	O ₂	
96. สมมุติว่าท่านได้รับมอบหมายให้ทำงานชิ้นหนึ่งร่วมกับเพื่อนอีก 2-3 คน แต่ บังเอิญท่านไม่ได้มาทำ เพื่อนๆ ก็ทำไปตามลำพังและเกิดผลเสียหายขึ้น ท่านคิดว่าเป็นการถูกต้องไหมที่จะให้ท่านรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายด้วย ☐ ถูกต้อง ☐ ไม่ถูกต้อง ☐ ตัดสินใจไม่ได้	24	O ₃	
97. ท่านรู้สึกราคาถูกรหรือ เบื่อบ้างไหมในกรณีที่ทำงานร่วมกับหลายคนและมีการ ประชุมบ่อย ๆ ☐ เบื่อ ☐ ไม่เบื่อ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	25	O ₄	
98. สมมุติว่ากลุ่มของท่านได้รับงานชิ้นหนึ่งมาทำและทางกลุ่มก็ได้มอบหมาย ให้สมาชิกคนหนึ่งรับผิดชอบไปทำ ท่านจะยังเข้าไปช่วยเหลือเขาอีกไหม ☐ ช่วย ☐ ไม่ช่วย ☐ ตัดสินใจไม่ได้	26	O ₅	
99. ท่านคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ที่จะไปบังคับให้ทุกคนต้องทำตามมติของ คนส่วนใหญ่ ☐ ควรทำ ☐ ไม่ควรทำ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	27	O ₆	
100. ท่านคิดว่าควรทำไหมที่จะบังคับให้สมาชิกสหกรณ์ต้องซื้อขายผ่านสหกรณ์ ☐ ควรทำ ☐ ไม่ควรทำ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	28	O ₇	
101. ท่านคิดว่าควรทำไหมที่ได้แย่งความเห็นผู้อื่นในที่ประชุมคนมาก ๆ ☐ ควรทำ ☐ ไม่ควรทำ ☐ ตัดสินใจไม่ได้	29	O ₈	

102. "งานใดที่ท่านขอให้หลายคนมาคิดมาทำร่วมกัน งานนั้นเสร็จช้าและไม่ค่อยได้ผลดี" ท่านเห็นด้วยไหม
 เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ตัดสินใจไม่ได้
103. สมมุติว่ามีคนโต้แย้งความเห็นของท่านในที่ประชุม ท่านจะทำอย่างไร
 ทำ คือ.....
 นั่งเฉย ตอบไม่ได้
104. สมมุติว่าท่านรูล่วงหน้าแล้วว่าความเห็นของท่านนั้นถ้าเสนอในที่ประชุม ก็จะถูกคัดค้านอย่างแน่นอน ท่านจะนำเสนอไหม
 เสนอ ไม่เสนอ ตัดสินใจไม่ได้
105. ท่านยอมรับคำกล่าวที่ว่า "ไม่มีงานใดที่สามารถทำสำเร็จได้โดยลำพังคนเดียว" เป็นจริงไหม
 ยอมรับ ไม่ยอมรับ ตัดสินใจไม่ได้

Col.	Cod.	Score
30	O ₉	
31	I ₈	
43	I ₉	
33	I ₁₀	
34	J ₁	

ตอนที่ 3 การใช้เหตุผลในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจงสำหรับคำถามข้อ 106-115 คำถามตอนนี้เป็นเรื่องสั้นๆ ของบุคคลต่างๆ และเป็นสถานการณ์ที่ท่านต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรุณาอ่านซ้ำ บุคคลในเรื่องจะกระทำการอย่างหนึ่ง ให้ท่านหยุดคิดหาเหตุผลว่าถ้าท่านเป็นคนนั้นและจะต้องทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด เมื่อใดเหตุผลแล้วอ่านคำตอบที่มีให้เลือกขอละ 6 คำตอบ คำตอบใดตรงกับที่ท่านคิดไว้มากที่สุดก็เลือกคำตอบนั้น (เลือกเพียงคำตอบเดียว)

106. ถาพหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่มาขอบริจาคโลหิตที่วิทยาลัย ชาวเจ้าจะไม่รวมบริจาค เพราะ
 เป็นการเสียสละที่ไคผลไมคุมคา
 เป็นหน้าที่ของชาวเจ้าที่จะต้องรักษาสุขภาพของตัวเอง

- กลัวเจ็บและ เมื่อบริจาคแล้วอาจทำให้ร่างกายอ่อนแอติดโรคร้าย
- ไม่จำเป็นต้องละอายใจตนเองเมื่อไม่ได้รับบริจาค เพราะสามารถทำได้หลายทาง
- กลัวว่าเพื่อนๆ จะหาว่าเป็นคนใจแคบ เพราะเพื่อนๆ หลายคนก็ คงไม่บริจาค
- คนที่ไม่บริจาคเพราะมีเหตุผลสมควรก็ไม่ทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองลดลง
107. ชายคนหนึ่งขับรถด้วยความเร็วสูงเพื่อนำคนเจ็บหนักส่งโรงพยาบาล แต่บังเอิญรถติดสัญญาณไฟแดง ถ้าเขาเป็นเจ้าของคนนั้นก็หยุดรถตามกฎจราจร เพราะ
- เป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยรักษากฎจราจร
- กลัวจะถูกตำรวจจับไปลงโทษตามกฎหมาย
- การฝ่าไฟแดงเป็นการกระทำของผู้โง่เขลาเบาปัญญา
- ต้องการให้คนอื่น ๆ เห็นว่าเขาเป็นนักขับรถที่ดี
- ชีวิตคนคนเดียวมีค่ามากกว่าชีวิตคนอื่น ๆ รวมทั้งหลายคน
- เป็นการป้องกันตนเองมิให้ได้รับบาดเจ็บเนื่องจากไปชนกับรถคันอื่น
108. ถ้าท่านเห็นผู้ร้ายกำลังลักทรัพย์ และต่อมาผู้ร้ายถูกจับได้ ตำรวจขอร้องให้เขาไปเป็นพยาน เขาจะไม่เป็นพยาน เพราะ
- การไม่เป็นพยานก็ไม่เป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ใด ๆ กลัวผู้ร้ายจะแก้แค้นทีหลัง
- การปรักปรำผู้อื่นโดยไม่แน่ใจว่าเขาเป็นผู้ร้ายจริงเป็นสิ่งที่เขาจะอายใจเกินกว่าที่จะทำได้
- เป็นการฉลาดที่ปฏิเสธไม่เป็นพยาน ซึ่งคนอื่นก็คงเห็นว่าถูกต้องแล้ว การเป็นพยานให้ตำรวจมีทางเสียแก่เขาเจามากกว่าทางดี
- การปฏิเสธไม่เป็นพยานนั้นถ้ามีเหตุผลสมควรก็ไม่เป็นการเห็นแก่ตัว

Col.	Cod.	Scor
35	J ₂	
36	J ₃	

	Col.	Cod.	Scor
<p>109. ข้าพเจ้าตั้งใจจะไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ถึงแม้จะมีคนเข้าแถวคอยซื้อตัวยาวมาก และตั๋วอาจหมดก่อนก็ตาม ข้าพเจ้าก็จะต้องเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง เพราะ</p> <p>☐ กลัวการแย่งชิงจะทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นได้</p> <p>☐ เป็นการรักษาความยุติธรรมที่ทุกคนต้องการ</p> <p>☐ เป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาความเป็นระเบียบของสังคม</p> <p>☐ อายากให้คนอื่นเห็นว่าเป็นผู้มีมารยาดี</p> <p>☐ คิดว่าไม่มีใครอยากให้แข่ง เพราะข้าพเจ้าเองก็ไม่อยากให้ใครแข่งเช่นกัน</p> <p>☐ ในเมื่อข้าพเจ้ามาที่หลังคนอื่นก็ต้องรับผิดชอบในผลของการมาที่หลัง</p>	37	J ₄	
<p>110. ถ้าข้าพเจ้าจำเป็นต้องซื้อของอย่างหนึ่ง แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ เพราะรู้ว่าจำเป็นต้องใช้สิ่งนั้น ถ้าบังเอิญพ่อค้าทอนเงินเกินมาให้ ข้าพเจ้าจะไม่คืนเงินที่เกินให้คนขาย เพราะ</p> <p>☐ คนที่ทำไม่ดีก็ควรได้รับผลตอบแทนที่ไม่ดีเช่นกัน</p> <p>☐ เป็นสิทธิของข้าพเจ้าที่จะเก็บเงินนั้นไว้ เพราะพ่อค้าทอนให้แล้ว</p> <p>☐ การรับเงินที่ทอนให้แล้วมิใช่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย</p> <p>☐ เงินนั้น มีค่าเพียงเล็กน้อย แต่ก็ไม่ควรจะให้เสียไป</p> <p>☐ เป็นการสอนให้พ่อค้ารู้จักระมัดระวังผลประโยชน์ของตน ช่วยลดความละอายของข้าพเจ้าที่รับเงินเกิน</p> <p>☐ ถ้าข้าพเจ้าคืนเงินให้พ่อค้า คนอื่นก็จะหาว่าเป็นคนโง่</p>	38	J ₅	
<p>111. ตามปกติเมื่อข้าพเจ้าเดินข้ามถนน ก็จะต้องเดินข้ามตรงทางม้าลายเพราะ</p> <p>☐ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยให้จราจรไม่ติดขัด</p> <p>☐ ไม่เป็นการเห็นแก่ความสะดวกของตนฝ่ายเดียวโดยไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ</p>	39	J ₆	

- ความเป็นระเบียบเรียบร้อยยอมทำให้เกิดความโลดคล้ยและสงบสุขในสังคม
 - ขาพเจาต้องการเป็นตัวอยางที่ดีแกคนอื่น
 - ถาเกิดอุบัติเหตุ ขาพเจาจะไดเป็นคนถูก และสามารถเรียกรองคาเสียหายได
 - โอกาสที่ขาพเจาจะถูกรถชนบนทางมาลาายมีนอยกวาการข้ามทางอื่น
112. วิทยาลัยไดมอบหมายใหขาพเจามีหน้าที่สวดสองคุณแลความประพฤติของนักศึกษา แตกมีเพื่อนสนิทของขาพเจาคนหนึ่งระหาคความผิดอยางร้ายแรงดวยการหนีเรียนไปเล่นการพนันและสูบกัญชา ขาพเจาจะไม่รายงานความผิดใหวิทยาลัยทราบ เพราะ
- ขาพเจาจะไดมีเพื่อนสนิทต่อไป
 - การใหภัยและคักเคือนผู้ระหาคความผิดยอมเหมาะสมกวา
 - ขาพเจาไมกลัวว่าจะถูกลงโทษจากวิทยาลัย
 - การทำผิดเพียงครั้งเดียวแตถูกออกจากวิทยาลัยไม่เป็นการยุติธรรมเลย
 - เพื่อนๆ จะโดยกยของชมเชยวาขาพเจารักพวกพ้อง
 - การทำตามหน้าที่ของขาพเจาอาจทำใหคนอื่นเสียอนาคตทางการเรียน
113. ในการสอบคราวหนึ่งขาพเจาทำข้อสอบไมได เพราะไมไดเตรียมตัวมาล่วงหน้า เพื่อนหนึ่งขางๆ ส่งสารก็แอบส่งกระดาษคำตอบใหขาพเจา แตขาพเจาก็ไมรับกระดาษคำตอบนั้น เพราะ
- กลัวจะถูกจับไดและถูกลงโทษใหสอบตก
 - เป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะตองเตรียมตัวใหพร้อมที่จะสอบเสมอ
 - อยากใหเพื่อนๆ เห็นวาขาพเจาเป็นคนซื่อตรง
 - กลัวจะเป็นหนี้บุญคุณเพื่อนแล้วจะตองตอบแทนภายหลัง
 - ไมยุติธรรมและขาดความรับผิดชอบอยางมากในการลอกคำตอบจากเพื่อน ตองการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง

Col.	Cod.	Score
40	J ₇	
41	J ₈	

	Col.	Cod.	Scor
<p>114. เพื่อนบ้านของข้าพเจ้าปลูกมะม่วงไว้ริมรั้วบ้าน และกิ่งก้านเข้ามาในบ้าน ข้าพเจ้าเห็นลูกสุกอยู่ควย ถ้าเจ้าของไม่ทราบข้าพเจ้าจะเก็บมะม่วงก่อน ขออนุญาตเจ้าของ เพราะ</p> <p>☐ จะขออนุญาตทีหลังและเป็นโอกาสให้ของตอบแทนเขา</p> <p>☐ เป็นการเหมาะสมแล้วที่ไม่ปล่อยให้มะม่วงเน่าไปโดยเปล่าประโยชน์</p> <p>☐ เป็นการละอายใจมากที่สุดที่นั่น แต่ก็ทำไปเพื่อจะได้รูรส</p> <p>☐ ความไม่สบายใจซึ่งจะเป็นเหตุเรียนให้ละเว้นการกระทำเช่นนั้นตลอดไป</p> <p>☐ การเก็บมะม่วงของผู้อื่นเพียงลูกสองลูกมิใช่ความผิดร้ายแรงอะไร คิดว่าคนอื่นเขาคงทำเช่นเดียวกัน จึงไม่มีใครว่าอะไรมากนัก</p> <p>☐ กิ่งมะม่วงล้ำเข้ามาในเขตบ้านข้าพเจ้าจึงน่าจะมีสิทธิเก็บมะม่วงนั้น</p>	42	J ₉	
<p>115. ถ้าข้าพเจ้าขึ้นรถประจำทางมีคนโดยสารแน่นมาก และกระเป๋ามีใครเก็บคาโดยสาร ข้าพเจ้าจะยื่นคาโดยสารให้เขา เพราะ</p> <p>☐ ถ้าข้าพเจ้าเป็นกระเป๋ารถก็คงให้ผู้โดยสารส่งเงินให้โดยไม่ต้องทวง</p> <p>☐ การช่วยเหลือผู้บกพร่องต่อหน้าที่โดยไม่เจตนาย่อมเป็นการกระทำที่เหมาะสม</p> <p>☐ ต้องการป้องกันไม่ให้เกิดเรื่องบาดหมางกับกระเป๋ารถไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องการที่จะเป็นตัวอย่างอันดีแก่ผู้พบเห็น</p> <p>☐ เป็นหน้าที่ของผู้ใช้บริการที่จะต้องเสียค่าบริการ</p> <p>☐ เกิดความละอายใจตนเองที่จะถือโอกาสไม่ให้เงินแก่เขา</p>	43	J ₁₀	

"จบเพียงแค่นี้ ขอขอบคุณอย่างสูงในความร่วมมือเป็นอย่างดี"

ภาคผนวก ก. 2

ข้อคำถามในแบบสอบถามที่วัดตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 2 ข้อคำถามในแบบสอบถามที่วัดตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ชื่อตัวแปร	ข้อคำถามที่
1	เพศ (S)	1
2	อายุ (A)	2
3	ภูมิลำเนา (R)	3
4	ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว (E)	8,9,10,11,12,13
5	ระดับชั้น (C)	4
6	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (G)	5
7	เจตคติต่อการเลี้ยงและอบรมบุตร ของครอบครัว (Z)	6
8	เจตคติต่อการอบรมสั่งสอนครู อาจารย์ (L)	7
9	จริยธรรม (J)	106,107,108,109,110,111,112,113,114 115
10	ค่านิยมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (P)	14,15,16,17,18,58,59,60,61,62,63 64,65,66
11	ค่านิยมความมีเหตุผล (N)	19,20,44,45,46,67,68,69,70,71,72,73
12	ค่านิยมระบบคุณธรรม (M)	21,85,86,87,88,89,90,91,92,93
13	ค่านิยมเอกัตบุคคล (I)	22,23,24,25,26,27,28,103,104,105
14	ค่านิยมความเชื่อใจบุคคลอื่น (T)	29,47,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อตัวแปร	ข้อคำถามที่
15	ค่านิยมความเสมอภาค (Q)	30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43
16	ค่านิยมการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี (D)	74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84
17	ค่านิยมกิจกรรมกลุ่ม (O)	94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ป.กศ.ชั้นสูง ปีที่ 1	96	25.00	
ป.กศ.ชั้นสูง ปีที่ 2	96	25.00	
ปริญญาตรี(ค.บ.) ปีที่ 3	96	25.00	
ปริญญาตรี(ค.บ.) ปีที่ 4	96	25.00	
รวม	384	100.00	

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

ระดับอายุ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
อายุตั้งแต่ 20 ปี ลงมา	124	32.29	$\bar{X} = 22.76$
อายุ 21 - 25 ปี	200	52.08	$S = 4.06$
อายุ 26 - 30 ปี	39	10.16	R (range)
อายุตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป	21	5.47	$= 18 - 24$ ปี
รวม	384	100.00	

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา (ในเมือง ชนบท)

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ในเมือง	116	30.21	
ในชนบท	268	69.79	
รวม	384	100.00	

ตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ระดับฐานะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ต่ำ	8	2.05	
กอนข้างต่ำ	74	19.27	
ปานกลาง	148	38.54	
กอนข้างคี่	121	31.51	
คี่	33	8.60	
รวม	384	100.00	

ตาราง 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
อ่อน	7	1.82	
กอนข้างอ่อน	168	43.75	
ปานกลาง	148	38.54	
กอนข้างคี่	55	14.33	
คี่	6	1.56	
รวม	384	100.00	

ตาราง 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อการเลี้ยงแกะอบรมบุตรของครอบครัว

ระดับเจตคติที่มีต่อการเลี้ยงและอบรมบุตร	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เข้มงวดและใช้อำนาจ	9	2.24	2.34
กอนข้างเข้มงวดและใช้อำนาจ	26	6.78	6.78
เป็นกันเอง เอาใจใส่ และอบอุ่น	260	67.71	
กอนข้างปล่อยปละและไม่เอาใจใส่	79	20.57	
ปล่อยปละ ไม่เอาใจใส่ และไม่อบอุ่น	10	2.60	
รวม	384	100.00	

ตาราง 9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเจตคติที่มีต่อการส่งมอบบรมของครูอาจารย์

ระดับเจตคติที่มีต่อการส่งมอบบรม	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เข้มงวดและใช้อำนาจ	3	0.78	
ค่อนข้างเข้มงวดและใช้อำนาจ	78	20.32	
เป็นกันเอง เอาใจใส่ และให้ความอบอุ่น	192	50.00	
ค่อนข้างปล่อยปละและไม่ใส่ใจ	102	26.56	
ปล่อยปละ และไม่ใส่ใจ	9	2.34	
รวม	384	100.00	

ตาราง 10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับจริยธรรม

ระดับจริยธรรม	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ระดับ 1 เชื้อห่างคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ	-	-	
ระดับ 2 แสวงหารางวัล	4	1.04	
ระดับ 3 ทำตามทีผู้อื่นเห็นชอบ	47	12.24	
ระดับ 4 ทำตามหน้าที่สังคม	195	50.78	
ระดับ 5 ทำตามคำมั่นสัญญา	135	35.16	
ระดับ 6 ยึดหลักอุดมคติสากล	3	0.78	
รวม	384	100.00	

ตาราง 11 การแบ่งระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยใช้คะแนนจากแบบสอบถามเป็นเกณฑ์

ลำดับที่	ค่านิยม	จำนวนข้อ	พิสัยคะแนน ของกลุ่มสูง	พิสัยคะแนน ของกลุ่ม กลาง	พิสัยคะแนน ของกลุ่มต่ำ
1	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	14	21-28	14-20	0-13
2	ความมีเหตุผล	12	18-24	12-17	0-11
3	ระบบคุณธรรม	10	15-20	10-14	0- 9
4	เอกัตบุคคล	10	15-20	10-14	0- 9
5	ความเชื่อใจบุคคลอื่น	12	18-24	12-17	0-11
6	ความเสมอภาค	14	21-28	14-20	0-13
7	การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	11	16-22	11-15	0-10
8	กิจกรรมกลุ่ม	9	14-18	9-13	0- 8

หมายเหตุ

1. คะแนนของกลุ่มสูง = ตัวถ่วงน้ำหนัก 1.5 - 2.0 × จำนวนข้อของแบบสอบถาม
แต่ละค่านิยม
2. คะแนนของกลุ่มปานกลาง = ตัวถ่วงน้ำหนัก 1.0 - 1.4 × จำนวนข้อของแบบสอบถาม
แต่ละค่านิยม
3. คะแนนของกลุ่มต่ำ = ตัวถ่วงน้ำหนัก 0.0 - 0.9 × จำนวนข้อของแบบสอบถาม
แต่ละค่านิยม

ตาราง 12 คะแนนเต็ม พิสัย คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ลำดับที่	ค่านิยม	คะแนนเต็ม	พิสัย (range)	\bar{x}	s
1	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	28	5-24	14.31	5.52
2	ความมีเหตุผล	24	6-22	16.12	5.41
3	ระบบคุณธรรม	20	2-17	8.86	5.21
4	เอกัตบุคคล	20	4-16	11.01	2.90
5	ความเชื่อใจบุคคลอื่น	24	0-14	6.40	3.74
6	ความเสมอภาค	28	8-22	17.77	3.83
7	การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	22	5-19	10.83	3.77
8	กิจกรรมกลุ่ม	18	4-15	10.95	3.47

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ระดับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ลำดับที่	ค่านิยม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			χ^2 (df. =2)
		ระดับสูง	ระดับกลาง	ระดับต่ำ	
1	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	45 (11.72%)	161 (41.93%)	178 (46.35%)	21.3105**
2	ความมีเหตุผล	146 (38.02%)	195 (50.78%)	43 (11.20%)	24.4763**
3	ระบบคุณธรรม	16 (4.17%)	154 (40.10%)	214 (55.73%)	41.9367**
4	เอกัตบุคค	39 (10.16%)	238 (61.98%)	107 (27.86%)	41.6074**
5	ความเชื่อใจบุคคลอื่น	7 (1.82%)	28 (7.29%)	349 (90.89%)	149.5479**
6	ความเสมอภาค	92 (23.96%)	242 (63.02%)	50 (13.02%)	41.4321**
7	การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	40 (10.42%)	174 (45.31%)	170 (44.27%)	23.6361**
8	กิจกรรมกลุ่ม	88 (22.92%)	207 (53.91%)	89 (23.17%)	19.0397**

** P < 0.01

ตาราง 14 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R_c) ระหว่างชุดตัวแปรภูมิหลังกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ลำดับที่	EIGENVALUE	CANONICAL CORRELATION	WILK'S LAMDA	χ^2	D.F.	นัยสำคัญ
1	0.03776	0.19431	0.91919	31.72569	32	0.480
2	0.02459	0.13682	0.95526	17.23453	21	0.697
3	0.01322	0.11489	0.97934	7.85945	12	0.796
4	0.00754	0.08685	0.99246	2.85065	5	0.723

ตาราง 15 สัมประสิทธิ์การถดถอยในสมการความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรภูมิหลังกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย

ตัวแปร	CANVAR 1	หมายเหตุ
ก. <u>ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเมือง</u>		
1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.73558	
2. ความมีเหตุผล	0.23211	
3. ระบบคุณธรรม	-0.31727	
4. เอกัตบุคคณ	0.32654	
5. ความเชื่อใจบุคคลอื่น	0.21821	
6. ความเสมอภาค	-0.12973	
7. การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	-0.56113	
8. กิจกรรมกลุ่ม	-0.39772	
ข. <u>ภูมิหลัง</u>		
1. เพศ	-0.79751	
2. อายุ	-0.09534	
3. ภูมิลำเนา	-0.44502	
4. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	0.64455	

ตาราง 16 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R_c) ระหว่างชุดตัวแปรการศึกษาอบรมกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย

ลำดับที่	EIGEN-VALUE	CANONICAL CORRELATION	WILK'S LAMDA	χ^2	D.F.	นัยสำคัญ
1	0.09071	0.30118	0.79454	86.47592	40	0.000
2	0.06209	0.24915	0.87381	50.72001	28	0.005
3	0.04112	0.20279	0.93166	26.61768	18	0.086
4	0.02076	0.14410	0.97161	10.82024	10	0.371
5	0.00779	0.08824	0.99221	2.93896	4	0.568

ตาราง 17 สัมประสิทธิ์การถดถอยในสมการความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรการศึกษาอบรมกับค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการ เมืองระบอบประชาธิปไตย

ตัวแปร	CAN VAR 1	CAN VAR 2	หมายเหตุ
ก. ค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง			
1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	-0.17260	-0.26436	
2. ความมีเหตุผล	-0.22362	-0.55902	
3. ระบบคุณธรรม	-0.61679	0.80795	
4. เอกัตตบุคคล	0.10423	-0.20833	
5. ความเชื่อใจบุคคลอื่น	0.00503	0.51846	
6. ความเสมอภาค	-0.10897	0.25986	
7. การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	0.72957	0.20795	
8. กิจกรรมกลุ่ม	0.13071	0.42551	
ข. การศึกษาอบรม			
1. ชั้น	-0.73618	-0.30899	
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.02878	0.60017	
3. เจตคติต่อการเรียนและอบรมบุตร	-0.40904	0.83161	
4. เจตคติต่อการส่งมอบอบรมของครู ฯ	-0.40902	0.83161	
5. จริยธรรม	0.62638	0.12473	

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมือง
ระบอบประชาธิปไตยโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ก่อนหมุนแกน

ลำดับที่		COMMUNALITY	FACTOR 1	FACTOR 2
1	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.38135	0.56976	0.23817
2	ความมีเหตุผล	0.96571	0.88658	-0.42390
3	ระบบคุณธรรม	0.61936	0.78358	-0.07319
4	เอกัตบุคคล	0.12908	0.33529	0.12906
5	ความเชื่อใจบุคคลอื่น	0.04157	-0.10131	0.17695
6	ความเสมอภาค	0.13147	0.33516	0.13590
7	การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	0.21061	0.33217	0.31667
8	กิจกรรมกลุ่ม	0.28123	0.46024	0.26346

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเมืองระบอบ
ประชาธิปไตย โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ หลังหมุนแกนแบบวาริแมกซ์
(VARIMAX ROTATED FACTOR MATRIX)

ลำดับที่	ค่านิยม	FACTOR 1	FACTOR 2
1	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.59812	0.15363
2	ความมีเหตุผล	0.45156	0.87282
3	ระบบคุณธรรม	0.58091	0.53094
4	เอกัตบุคคล	0.34529	0.09925
5	ความเชื่อใจบุคคลอื่น	0.02590	-0.20225
6	ความเสมอภาค	0.35011	0.09433
7	การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี	0.45594	-0.05228
8	กิจกรรมกลุ่ม	0.52601	0.06740